SAMUEL BECKETT

Mercier és Camier

Mercier ile Camier
Samuel Beckett

Kitabın Özgün Adı
Mercier et Camier

Fransızca ve İngilizce'den Çeviren
Uğur Ün

Mercier ve Camier’in yolculuğunu anlatabilirim size, dilersem, onlarla hep birlikteydim çünkü.
Ne aşılacak denizler var ne de sınırlar vardı, yer yer çölümsü ama az engebeli arazilerde hayli kolay bir yolculuk oldu. Evlerinde kaldılar, Mercier ve Camier; böyle paha biçilmez bir şansları oldu. Önce çocukluk, sonra gençlik, sonra da yetişkinlik yıllarının onları alıştırdıklarıyla pek az benzerlik taşıyan bir görünüm içerisinde; mutlu bir rastlantıyla, yabancı görenekler, yabancı bir dil ve düzgüyle, yabancı yemeklerle karşılaşmak zorunda kalmadılar. Hava sık sık sertleşse de (ama alışmışlardı buna), ılımlılık sınırlarını, yani uygunca giyinip kuşanmış bir insanın kolaylıkla katlanabileceği ılımlılık sınırlarını aşmadı hiç. Paraya gelince, birinci mevkide yolculuk etmeye ve saraylarda konaklamaya yetecek kadar olmasa da avuç açmadan gidip gelebilecek kadar paraları vardı. Bu nedenle de ölçülü olurlarsa, fena sayılmazdı koşulları. Mücadele etmek zorunda kaldılar kuşkusuz ama pek çok insandan, belki de kimi kez böyle açık seçik, kimi kez de belirsiz bir gereksinmeyle başını alıp gidenlerin çoğundan daha az mücadele ettiler.
Yolculuğa kalkışmadan önce, bu yolculuğun ortaya çıkaracağı tüm olumlu ve olumsuz durumları olabildiğince sakin kafayla tartarak uzun uzun konuşmuşlardı. Bu tartışmalardan çıkardıkları tek kesin sonuç, böyle bir serüvene düşünüp taşınmadan atılmamak olmuştu.
Buluşma yerine ilk gelen Camier ydi. Yani, geldiğinde Mercier orada değildi. Aslında Mercier ondan tam on dakika önce gelmişti. Demek ki buluşma yerine ilk gelen Camier değil, Mercier’ydi. Mercier arkadaşının gelebileceği değişik yönleri dikkatle inceleyerek beş dakika sabrettikten sonra, on beş dakika sürecek bir gezinti yapmaya çıktı. Camier geldikten beş dakika sonra Mercier yi göremeyince küçük bir yürüyüşe çıktı. On beş dakika sonra buluşma yerine vardığında boşuna aradı Mercier’yi. Durum anlaşılıyor. Çünkü Mercier buluşma yerinde beş dakika daha bekleyip, kendisinin pek sevdiği deyimiyle, bacaklarının pasını atmak için küçük bir gezintiye daha çıktı. Camier de beş dakika şaşkın şaşkın bekledikten sonra, kendi kendine, belki ona yan sokaklarda rastlarım, diyerek tekrar yola koyuldu. Mercier tam on dakikayı aşmayan gezintisinden dönmüştü ki sabah sisinde belli belirsiz Camierninkine benzeyen ve aslında ta kendisi olan bir karaltının uzaklaştığını gördü. Ne yazık ki sanki yer yarıldı ve karaltı içinde kayboldu; Mercier yeniden beklemeye koyuldu. Uzayan beş dakikaların sonunda devinme gereksinimi duymayı alışkanlık edindiği için

beklemekten vazgeçti. Kaygılı bir avarelikle geçen ve buluşma yerinde aynı anda son bulan bu beş ve on dakikaların bitiminde, geçen akşamdan bu yana ilk kez yüz yüze geldiklerinde, sevinçleri, Mercier nin sevinci ve Camier'nin sevinci pek görkemli oldu. Saat dokuz elliydi.

Bakın şöyle oldu:

	Gel.	Gid.	Gel.	Gid.	Gel,	Gid.	Gel.
Mercier	9.05	9.10	9.25	9.30	9.40	9.45	9.50
Camier	9.15	9.20	9.35	9.40	9.50		

Bir numara var bu işte.

Yağmur, tam da doğuya özgü bir biçimde bindirdiğinde, hâlâ sarmaş dolaştılar. Hemen oradaki, yağmurdan ya da başka kötü hava koşullarından korunmak için yapılmış pagoda biçimli sığınağa koştular. Yığınla loş ve gizli köşesiyle sığınak, hem âşıklar hem de yaşlılar için pek uygundu. Kahramanlarımızla birlikte içeri bir köpek giriverdi paldır küldür, ardından bir İkincisi. Mercier ve Camier kararsız bakıştılar, tam sarılamamışlardı birbirlerine ama yeniden başlamak sıkıyordu onları. Köpeklerse mükemmel bir doğallıkla aşka başlamışlardı çoktan.

Şimdi bulundukları ve zor zahmet buluşma noktası olarak saptadıkları bu yer, doğrusunu söylemek gerekirse bir meydandan çok, bir sürü sokağın çevrelediği küçük bir parktı. Bu park bitkilerle, çiçek tarhlarıyla, çeşmeler, havuzlar, çimenler ve banklarla öylesine doluydu ki soluk alacak yer kalmamıştı. Labirente benziyordu küçük park, içinde zar zor geziniliyordu ve içinden ha deyince çıkabilmek için çok iyi tanımak gerekiyordu onu. içine girmek dünyanın en kolay işiydi kuşkusuz. Tam ortada ya da ortaya yakın bir yerde büyük, parlak, kızıl bir gürgen ağacı vardı, kütüğüne kabaca çakılmış olan plakete bakılırsa, birkaç yüzyıl önce Saint-Ruth gibisinden yumuşak adlı bir Fransız mareşali tarafından dikilmişti bu ağaç. Mareşal hep aynı umutsuz davanın hizmetinde, rütbeler bu sırayla kazanılıyorsa, önce onbaşı, sonra da teğmen olarak üzerinde değerini kanıtladıklarıyla görünüm açısından pek az benzerlik taşıyan bir savaş alanında ağacı diktikten hemen sonra, yazıta bakılırsa, bir top mermisiyle vurularak ölmüştü. Park varlığını bu ağaca borçluydu kuşkusuz ama, Mareşal şimdi çok uzaklarda kalmış olan o gün, henüz çiçek tarhlarının olmadığı bu alanda şık ve karnı tok bir topluluğun önünde elindeki incecik fidanı akşam çiğiyle ıslanmış çukura dikerken düşünemezdi bunu. Ama şu ağaç konusunu kapamak için, artık, ağacın parkın tek güzel kısmını oluşturduğunu ve Saint-Ruth Parkı adının da ondan

geldiğini söylemek gerekiyor. Soluksuz kalan ulu ağacın günleri sayılıydı ve parçalarının yerden toplanacağı güne kadar çürümeyi sürdürecekti. Sonra esrarengiz isimli bu parkta rahat bir nefes alınabilirdi bir an.
Mercier ve Camier bu parkı tanımıyordu. Kuşkusuz bu yüzden orayı buluşma yeri olarak saptamışlardı. Bazı şeyleri kesin olarak asla bilemeyiz.
Portakal sarısı camın ardında yağmur damlaları altın gibi görünüyordu onlara, bu, gezip gördükleri yerlerden, birine Roma'yı, ötekine Napoli'yi anımsattı ama utanca yakın bir duygu yüzünden birbirlerine söyleyemediler bunu. Evlilikle alay edip, sanattan hoşlandıkları, kanlarının kaynadığı, birbirlerini tanımadıkları o gençlik günlerini anımsamaktan zevk duymalıydılar nedense, ama duymadılar zerrece.
Eve dönelim, dedi Camier.
Neden, dedi Mercier.
Bütün gün dinmez, dedi Camier.
Uzun ya da kısa yalnızca bir sağanak, dedi Mercier.
Hiçbir şey yapmadan, böyle ayakta duramam, dedi Camier.
O halde oturalım, dedi Mercier.
O daha da kötü, dedi Camier.
O zaman bir aşağı bir yukarı yürüyelim, dedi Mercier, evet, kol kola girip, hızlı hızlı hareket edelim. İçerisi daracık ama daha da dar olabilirdi. Koy şuraya şemsiyemizi, yardım et de şu çantamızdan kurtulayım, hah, sağ ol, haydi şimdi ileri.
Camier söyleneni yaptı.
Gökyüzü zaman zaman aydınlanıyor ve yağmur yavaşlıyordu. O zaman kapının önünde duruyorlardı. Ama çok geçmeden gökyüzü yeniden kararıyor, yağmur daha da şiddetleniyordu.
Bakma, dedi Mercier.
Duymak yetiyor, dedi Camier.
Doğru, dedi Mercier.
Köpekler canını sıkıyor mu? dedi Mercier, bir anlık sessizlik sonrası.
Neden çekip gitmiyor şu köpek? dedi Camier.
Yapamıyor, dedi Mercier.
Neden? dedi Camier.
Kuşkusuz döllenmeyi sağlama bağlayan doğal bir düzenek bu, dedi Mercier.
Başlarken üst üsteydiler, sonunda göt göte geldiler, dedi Camier.

Ne yani, dedi Mercier. Zevk bitti, ayrılmak istiyorlar artık, gidip bir kaldırım taşına işemek, bir parça dışkı yemek istiyorlar ama ellerinden gelmiyor. O zaman birbirlerine sırt çeviriyorlar. Onların yerinde olsan sen de aynı şeyi yapardın.
Duygusal olduğum için böyle yapmazdım, dedi Camier.
Ya ne yapardın? dedi Mercier.
Yeniden başlayamadığıma üzülmüş gibi yapardım, dedi Camier.
Otursaydıkdı yahu, yoruldum, dedi Camier, bir an sustuktan sonra.
Otursaydık demek istiyorsun, dedi Mercier.
Otursaydıkdı dedim, dedi Camier.
Her yerde insanlar çoktan işlerine başlamıştı. Hava keyif ve küfür dolu bağırtılarla ve yaşamda kendileri için olumlu ya da olumsuz anlamda şaşırtıcı hiçbir şey kalmamış insanların ağırbaşlı sesleriyle doluydu. Nesneler tüm hantallıklarıyla harekete geçiyordu. Yağmurun kudurması boşunaydı, gök sanki masmaviymişçesine her şey capcanlı yeniden başlıyordu.
Beni beklettin, dedi Mercier.
Tam tersi, dedi Camier.
Ben dokuzu beş geçe geldim, dedi Mercier.
Ben, dokuzu çeyrek geçe geldim, dedi Camier.
Görüyor musun, dedi Mercier.
Yalnızca önceden saptadığımız bir andan sonra beklemek ve bekletilmek söz konusu olabilir, dedi Camier.
Peki sence buluşmamız saat kaçtaydı, dedi Mercier.
Dokuz çeyrekteydi, dedi Camier.
O halde feci derecede yanılıyorsun, dedi Mercier.
Yani, dedi Camier.
Beni şaşırtmaktan vazgeçmeyecek misin hiç? dedi Mercier.
Açıkla bakalım, dedi Camier.
Gözlerimi kapayıp sahneyi yeniden gözlerimin önüne getiriyorum, dedi Mercier, elin avucumun içinde, gözlerime yaşlar doluyor ve güçsüz bir sesle şöyle diyorum, “Peki öyle olsun, yarın dokuzda”. Sarhoş bir kadın eteğini kaldırıp, müstehcen bir şarkı söyleyerek geçiyordu yanımızdan.
Aklını karıştırmış o senin, dedi Camier. Cebinden bir not defteri çıkarıp sayfalarını karıştırdı ve okudu: Pazartesi on beş, St. Macarius, 9:15, St. Ruth, Helen’in evine gidip şemsiyeyi al.
Bu neyi kanıtlar? dedi Mercier.

Dürüstlüğümü, dedi Camier.
Doğru, dedi Mercier.
Bugün saat kaçta buluşmayı kararlaştırdığımızı öğrenemeyeceğiz, o halde artık buna kafa yormayalım, dedi Camier.
Bu karanlık hikâyede kesin olan tek bir şey varsa, o da akreple yelkovan ona on kalayı gösterdiğinde buluştuğumuzdur, dedi Mercier.
Dua edelim akreple yelkovana, dedi Camier.
Daha yağmur başlamamıştı o sırada, dedi Mercier.
Sabah coşkusu tertemizdi, dedi Camier.
Not defterimizi yitirmeyelim sakın, dedi Mercier.
O anda, kötücül yaratıklar dizisinin ilk örneği çıkıverdi ortaya. Belli yerlerinde yiğitlik madalyaları ve şeritler bulunan bulanık yeşil üniforması pek yakışıyordu ona. Koca Sarsfield örneğinde olduğu gibi kendisini kesinlikle ilgilendirmeyen, simge olarak kabullenildiğinde bile, büyük olasılıkla kahramanlık duygularını dürtüklemeyen bir toprak parçasını savunurken deldirmesine ramak kalmıştı postu. Pek şık ve pek ağır bir bastonu vardı; hatta arada sırada üstüne dayandığı da oluyordu bu bastonun. Kalçası çok ağrıyordu, sızı bıçak gibi kesiyordu kıçını, oradan deliğe giriyor, delikten de tüm bağırsaklara ve onikiparmak bağırsağının girişine ve taşak torbasına müthiş bir acı gönderiyor, dinmek bilmez bir işeme arzusu uyandırıyordu. Gariban bir emekli maaşına talim eden bir sakattı o; sorumlulukları ve içinde kalmış olan insanlık kırıntılarının kendisini yüzleştirdiği, kadın, erkek, pek çok kimsenin tatsız bakışları altında kimi kez zorlu günlerde, kendisini ülkesindeki ulusal kavgaya, İrlanda diline, imanını güçlendirmeye ve dünyada benzeri olmayan bir folklorun zenginliklerine adamış olsa, daha iyi ederdi gibi geliyordu. Bedensel tehlikesi az, yararı çok olurdu bu etkinliklerin. Ama bu düşüncenin yetersizliğini anladığında, kafasından uzaklaştırırdı, böylesi bir düşünce yakışmazdı kendisine. Bir zamanlar gizlemekte olduğu dudağı kadar sert olan bıyığı sert değildi artık. Zaman zaman bıyığı aklına geldiğinde, tükürükle karışık leş kokulu soluğunu yukarı doğru üflüyordu. Bu edim bir an sertleştiriyordu bıyığı. Pagodanın merdivenlerinde hareketsiz duruyordu, paltosunun önü açıktı, yağmurda ıslanıyordu, bakışları Mercier ve Camier'den köpeklere, köpeklerden Merrier ve Camier'ye gidip geliyordu.
Kimin bu bisiklet, dedi.
Mercier ve Camier bakıştılar.

Olmasa da olur, dedi Camier.
Kaldırın şunu, dedi bekçi.
Küçük bir eğlence çıkabilir, dedi Mercier.
Bu köpekler kimin, dedi bekçi.
Nasıl bir arada kalacağız, anlayamıyorum, dedi Camier.
Yola koyulmamız için illa kırbaçlamaları mı lazım bizi? dedi Mercier.
Bekçi sığınağın merdivenlerini çıktı ve kapının ağzında durdu. İçerisi gölgelendi o zaman, daha bir sarardı.
Galiba bize saldıracak, dedi Camier.
Her zamanki gibi, taşakları senin, dedi Mercier.
Çavuşum, bizden ne istiyorsunuz, dedi Camier.
Şu bisikleti görüyor musunuz? dedi bekçi.
Ben bir şey görmüyorum, dedi Camier. Mercier, sen bir bisiklet görüyor musun?
Sizin mi o, dedi bekçi.
Görmediğimiz ve varlığı yalnızca savınıza dayanan bir şey için nasıl olur da bize ya da başka birine ait diyebiliriz? dedi Camier.
Hem niye bizim olsunmuş? dedi Mercier. Bu köpekler bizim mi? Hayır. Burada ilk kez görüyoruz onları. Olduğunu varsayarsak, bisiklet sizin, diyorsunuz. Ama köpekler bizim değil.
Sanki çok sikimdeydi köpekleriniz, dedi bekçi.
Ama sanki kendini yalanlamasına, küfrün bini bir para, sopa ve tekmelerle dışarı attı köpekleri pagodadan. Hâlâ birbiriyle kenetli olduklarından, ayrılmaları güç oldu. Çünkü ayrılmak için gösterdikleri çaba, karşıt yönlere doğru gerçekleştiğinden, birbirlerini geçersiz kılıyordu. Çok canları yanmıştı herhalde.
Köpeklerin canına okudu, dedi Mercier.
Sığınaktan attı onları, bunu yadsıyamayız ama parktalar hâlâ, dedi Camier.
Yağmur kısa sürede çözer onları. Birleşme heyecanından uzaklaştıkları için kendiliğinden yaparlar bunu, dedi Mercier.
Aslında adam onlara yardımcı oldu, dedi Camier.
Büyük savaşın kahramanlarından biri o, dedi Mercier, biraz kibar olalım. Biz burada, sıcacık köşemizde, basılma korkusundan uzakta, var gücümüzle otuzbir çekerken, o, Flaman çamurunun içinde sürünüp, pantolonuna dolduruyordu.
Bu boş sözlerden bir sonuca varmayın sakın, Mercier ve Camier yaşlı gençlerdi.

Bu da bir düşünce, dedi Camier.
Şu nişanlarla kaplı kalıntıya bak. Bir bok yığını olarak düşleyebiliyor musun onu? dedi Mercier.
Pek değil, yaşantım boyunca kabızlık çektim, dedi Camier.
Varsayalım, şu söz konusu bisiklet bizim. Bunda ne kötülük var? dedi Mercier.
Açık sözlü olalım, o bizim, dedi Camier.
Kaldırın şunu, dedi bekçi.
Yıllarca süren bir kararsızlığın ardından, belki de sağ salim geri dönemeyeceğimiz, meçhul bir yere doğru yola çıkacağımız gün gelip çattı. Son hızla ileri atılmak için yalnızca havanın açmasını bekliyoruz. Anlamaya çalışın, dedi Camier.
Bundan başka, gecikmeden yapmamız gereken şeyler de var, dedi Mercier.
Yapmamız gereken mi? dedi Camier.
Aynen öyle dedim, dedi Mercier.
Ben yapmamız gereken şeyi yaptığımızı sanıyorum, dedi Camier.
Her şeyi değil, dedi Mercier.
Kaldırıyor musunuz, kaldırmıyor musunuz? dedi bekçi.
Mademki sağduyudan yana nasibinizi almamışsınız, dedi Mercier, dostluğunuzu para karşılığı sunuyorsunuz.
Sessizlik oldu.
Rüşvet mi istiyorsunuz? dedi Mercier.
Elbette, dedi bekçi.
Bir şilin ver şuna dedi Mercier. İlk giderlerimizi adice bir şantaj için yapmamız hüzün veriyor bana.
Bekçi küfrederek gözden kayboldu.
Hiçbirinin farkı yok birbirinden, dedi Mercier.
Şimdi de çevremizde dolanıyor, dedi Camier.
Bize ne bundan? dedi Mercier.
Çevremde dolaşılmasından hiç hoşlanmam, dedi Camier.
Mercier çevrelerinde dolaşılmasından gocunmuştu. Camier katlandı buna. Bu küçük oyun uzun sürmedi. Saat öğlen on iki olmalıydı.
Haydi, zamanımız geldi, dedi Mercier.
Zamanımız mı? dedi Camier.
Aynen dedi Mercier, ciddi bir şeyler yapma zamanı geldi.
Bir şeyler atıştırsaydık? dedi Camier.

Önce her şeyi yerli yerine koyalım, dedi Mercier, sonra doyururuz karnımızı.
Ardından, uzun sessizliklere bölünen uzun bir tartışmaya koyuldular, her şeyi düşünüp değerlendirdiler bu tartışma boyunca. Kimi anlar, bazen Mercier, bazen Camier öylesine derinlere dalıyordu ki kanıtlarını yeniden açıklamaya girişen ötekinin sesi, berikini bu derinliklerden çekip çıkarmaya yetmiyor ya da işitilmiyordu. Ya da aynı zamanda, çoğu kez karşıt sonuçlara varıyor ve aynı zamanda açıklamaya koyuluyorlardı bunları. Birinin, öteki açıklamasını bitirmeden dalıp gitmesi de seyrek değildi doğrusu. Ve sık sık birbirlerine bakıyorlardı uzun uzun, tek sözcük etmekten aciz, usları bomboş. İşte böyle bir uyuşukluk anının hemen ardından araştırmalarını şimdilik durdurmaya karar verdiler. İkindinin ilerleyen saatleriydi, yağmur hâlâ dinmemişti, kısa bir kış günü sona eriyordu.
Nevale işine sen bakacaksın, dedi Mercier.
Hayır, sen ilgilen, dedi Camier.
Peki, dedi Mercier.
Açlığım geçti, dedi Camier.
İnsanın yemek yemesi şart, dedi Mercier.
Ne yararı var bunun? dedi Camier.
Önümüzde uzun ve zorlu bir yol uzanıyor, dedi Mercier.
Bu durumda, yola ne kadar erken çıkarsak, o kadar iyi, dedi Camier.
Doğru, dedi Mercier.
Bekçinin başı kapıda göründü. İster inanın, ister inanmayın, yalnız başıydı görünen. Tuhaf üslubuyla, geceyi yarım kuron karşılığında orada geçirebileceklerini söylemek için gelmişti.
Artık her şey yolunda mı? dedi Camier.
Hayır, dedi Mercier.
Peki yoluna girecek mi? dedi Camier.
İnanıyorum, dedi Mercier, evet, inanıyorum buna, kesinkes olmasa da, ama inanıyorum, evet, her şeyin sonunda yoluna gireceği o günün geleceğine.
Ne hoş olacak o zaman, dedi Camier.
Umarım, dedi Mercier.
Uzun uzun baktılar birbirlerine. Onu bile göremiyorum, dedi Camier kendi kendine. Benzer bir düşünce kendi kendiyle başbaşalığında rahatsız ediyordu onu.
Bununla birlikte bu konuşmanın sonucunda, iki nokta açığa çıktı:

1. Mercier bisikletle yağmurluğu alıp, yalnız başına koyulacaktı yola. ilk konaklayacakları yere ulaşınca, durup Camier'yi ağırlamak için yapılması gerekeni yapacaktı. Camier hava koşulları elverir elvermez yola çıkacaktı. Şemsiye Camier'de kalacaktı. Torbadan söz etmeyelim hiç.
2. Şu ana kadar, Mercier girgin, Camier sünepe gözükmüştü, nasılsa. Durum her an tersine dönebilirdi. İşlerin yolunda gitmesi için çok güçsüz olan az güçsüz olana güvenmeliydi. İkisinin birden yiğitlikleri de tutabilirdi. Bu mükemmel olurdu doğrusu. Ya da ikisine birden aynı anda büyük bir bitkinlik çökebilirdi. Bu durumda umutsuzluğa kapılmayıp bu kötü anın geçmesini güvenle beklemeliydiler. Terimlerin bulanıklığına karşın birbirlerini anlıyorlardı az çok.

Ne düşüneceğimizi bilmediğimden gözlerimi kaçırıyorum, dedi Camier.

Hava açıyor, galiba, dedi Mercier.

Sonunda güneş çıkıyor, düşüp ufukta kayboluşuna hayran kalalım diye, dedi Camier.

Binbir renk saçan, şu parlak uzun an, hep çarpıcı gelmiştir bana, dedi Mercier.

Zahmetli gün sona erdi, doğuda mürekkebi andıran bir leke yükseliyor ve göğü kaplıyor, dedi Camier.

Zil çaldı, kapanışı bildiriyordu.

Belirsiz, gölgeli şekiller görüyorum, boğuk çığlıklar atarak deviniyorlar, dedi Camier.

Bende, sabahtan bu yana, tanıklık ediliyoruz gibi bir duygu var, dedi Mercier.

Yani şu anda yalnız mıyız? dedi Camier.

Hiç kimseyi görmüyorum, dedi Mercier.

O halde birlikte çıkalım, dedi Camier.

Sığınağı terk ettiler.

Torba, dedi Mercier.

Şemsiye, dedi Camier.

Yağmurluk, dedi Mercier.

Aldım, dedi Camier.

Başka bir şey yok muydu? dedi Mercier.

Başka bir şey görmüyorum, dedi Camier.

Gidip alayım şunları, sen bisiklete göz kulak ol, dedi Mercier.

Bir kadın bisikletiydi, ne yazık ki freni yoktu. Fren yapmak için pedallara tersine basılıyordu.

Bekçi anahtar destesi elinde, uzaklaşmalarını izledi. Mercier gidonu tutuyordu. Camier de seleyi. Pedallar inip kalkıyordu.
Bekçi onlara küfretti.
alitrinlerin ışıkları sürekli yanıp sönüyordu. Kaygan sokaklar belli bir amaca doğru koşturan insanlarla doluydu. Öfkeli ve yılgın bir huzur havayı kaplıyordu. Gözler yumulduğunda ilerleyen adımların solumasından başka tek bir ses işitilmiyordu. Kalabalığın sessizliğinde kaldırımın caddeye bakan kenarında olabildiğince ilerliyorlardı. Mercier önde, eli gidonda, Camier arkada, eli selede ve bisiklet yanlarında, su birikintisi içinde sessizce süzülüyordu.
Destek değil, köstek oluyorsun bana, dedi Mercier.
Sana destek olmaya çabalamıyorum, dedi Camier, kendime destek olmaya çalışıyorum.
O halde her şey yolunda, dedi Mercier.
Üşüyorum, dedi Camier.
Gerçekten de üşütüyordu hava.
Gerçekten de üşütüyor hava, dedi Mercier.
Nereye götürüyor ayaklarımız bizi? dedi Camier.
Sanırım kanala doğru ilerliyoruz, dedi Mercier.
Şimdiden mi? dedi Camier.
Belki de gemilerin yedeğe çekildiği yolu izleyip, sıkıntı basana kadar ilerlesek hiç de fena olmaz, dedi Mercier; önümüzde, bizleri çağıran, batan günün onca sevdiğimiz renkleri; gözlerimizi kaldırmaya gerek duymuyoruz bunlar için.
Kendi adına konuş, dedi Camier.
Suyun rengi kurşuni mora dönüşecek, bunu göz ardı etmemeliyiz, dedi Mercier. Kim bilir, belki kendimizi içine atma arzusu uyandırır bizde.
Küçük köprüler gitgide seyrekleşiyor, dedi Camier. Alavere havuzlarının kapıları arasındaki bölümlerin üzerine dayanmış anlamaya çalışıyoruz. Kıyıya bağlı dubalardan, denizcilerin bize iyi akşamlar dileyen seslenişleri geliyor. Günlerinin sonuna gelmiş, son pipolarını içiyorlar, yatağa girmeden önce.
Herkes kendisi, Tanrı da herkes için, dedi Mercier.
Kent iyice gerimizde kaldı, dedi Camier. Mavi-kara gece yakalıyor bizi yavaş yavaş. Yağmurdan artakalan su birikintilerinde bata çıka yürüyoruz. İlerlemek olası değil artık. Tıpkı gerilemenin de söz konusu olmadığı gibi.
Birkaç saniye sonra ekledi:

Neler düşlüyorsun Mercier?
Varoluşun dehşetini, ama netleşmiyor görüntüler, dedi Mercier.
Bir tek atmaya ne dersin? dedi Camier.
Kaza ya da rahatsızlık gibi durumlar dışında, dedi Mercier, içkiden uzak durmak konusunda anlaşmıştık. Sayısız uzlaşmamızdan biri de bu değil miydi?
Bu içmek sayılmaz, dedi Camier, biraz canlanmak için ayaküstü bir tek atmayı önermiştim.
ilk birahanede durdular.
Bisikletle giremezsiniz, dedi birahane sahibi.
Belki de yalnızca bir görevliydi.
Napıyoruz? dedi Camier.
Bir sokak lambasına zincirlesek, dedi Mercier.
Hareket serbestliğine kavuşurduk böylece, dedi Camier.
Sonunda parmaklıklarda karar kıldılar. Aynı şeydi bu.
N'apıyoruz, dedi Mercier.
Bisiklet kabul etmeyenlere mi? dedi Camier.
Asla, dedi Mercier.
Asla bu sözcüğü kullanma, dedi Camier.
Böylece karşıki barda konakladılar.
Alışkanlıkları üzere, tezgâha çöreklenip, dereden tepeden lafladılar. Konuşuyor, susuyor, birbirini dinliyor, dinlemez oluyorlardı, kendilerini hiç sıkmadan, akıllarına estiği gibi. Camier'nin kadehini ağzına götürecek gücü bulamadığı anlar oluyordu. Mercier de aynı bitkinlikten yakınıyordu. O zaman, daha az güçsüz olan daha çok güçsüzün dudaklarının arasına kadehin kenarını sıkıştırıyor, içkisini içiriyordu. Zaman ilerledikçe kıllı ve karanlık kütleler çevrelerini sarıyor, iyice sarıyor, kuşatıyordu onları. Bununla birlikte, konuşmalarından şu noktalar aydınlığa çıktı:

1. Şimdilik, daha ötelere gitmeye kalkışmak gereksizdi, hatta çılgınlıktı.
2. Olsa olsa Helenden gece kendilerini konuk etmesini isteyebilirlerdi.
3. Ertesi gün, ne yağmur ne dolu, hiçbir şey gün ağarır ağarmaz yola koyulmalarını engelleyemezdi.
4. Kendilerine yöneltecek suçlamaları yoktu.
5. Aradıkları şey var mıydı?
6. Ne arıyorlardı?
7. Hiçbir şeyin acelesi yoktu.

8. Bu gezi ile ilgili tüm düşüncelerini, sakin kafayla yeniden gözden geçirmeleri gerekiyordu.
9. Tek bir şey önem taşıyordu: Yola koyulmak.
10. Tüm bunların canı cehennemeydi.

Yeniden sokağa çıkıp, kol kola girdiler. Birkaç yüz metre yürüdükten sonra Mercier, Camier'nin dikkatini adımlarının birbirini tutmadığına çekti.

Sen kendi temponda yürüyorsun, ben kendi tempomda, dedi Camier.

Kimseyi suçlamıyorum ama yoruluyor insan. Sarsıla sarsıla ilerliyoruz, dedi Mercier.

Benden açıkça ve kestirmeden, ya kolunu bırakmamı ve yanından uzaklaşmamı ya da senin sendelemelerine ayak uydurmamı istemeni beklerdim, dedi Camier.

Camier, Camier, dedi Mercier, kolunu sıkarak Camier'nin.

Bir kavşağa geldiklerinde durdular.

Şimdi nereye sürükleneceğiz bakalım? dedi Camier.

Nerede bulunduğumuzu doğru saptadımsa, dedi Mercier, acayip bir yerdeyiz, yani Helen'in evinin konumuna göre. Çünkü şu gördüğün farklı yolların hepsi de benzer bir biçimde oraya çıkıyor.

O halde geri dönelim, dedi Camier.

Bizi kesinlikle hedefimizden uzaklaştırır bu, dedi Mercier.

Bütün gece buraya çakılı kalamayız, iki enayi gibi, dedi Camier.

Şemsiyemizi havaya fırlatalım, belli bir biçimde yere düşecektir, bilmediğimiz bazı yasalar gereğince. Sonra, tüm yapmamız gereken gösterilen yöne doğru harekete geçmek olacak, dedi Mercier.

Şemsiye yanıtladı, Sola! Kocaman bir yaralı kuşa, avcıların vurduğu ve öldürücü son darbenin indirilmesini, titreyerek bekleyen, kara bahtlı, kocaman bir kuşa benziyordu. Benzerlik çarpıcıydı. Camier şemsiyeyi yerden aldı ve cebine astı.

Kırılmamıştır umarım, dedi Mercier.

O sırada tuhaf bir karaltı, havanın serinliğine karşın yalnızca bir frak ve silindir şapka giymiş bir beyefendi çekti ilgilerini.

Şimdilik onlarla aynı yolu izler gözüküyordu; çünkü sırttan görüyorlardı onu. Elleri bunaklık kokan zevzekçe bir hareketle giysinin eteklerini birbirinden ayırarak iyice kaldırdı. Sert ve ayrık adımlarla temkinlice ilerliyordu.

Şarkı söyleyecek havada mısın? dedi Camier.

Sanmam, dedi Mercier.

Yağmur yeniden başlıyordu. Ama hiç durmuş muydu?
Acele edelim, dedi Camier.
Bana bunu neden soruyorsun? dedi Mercier.
Camier yanıt vermek için acele etmiyor gözüküyordu. Sonunda şöyle dedi: Birilerinin şarkı söylediğini duyuyorum.
Durdular, daha iyi dinlemek için.
Hiçbir şey duymuyorum, dedi Mercier.
Aslında, bildiğim kadarıyla, hassas bir kulağın var, dedi Camier.
Mükemmeldir, dedi Mercier.
Tuhaf, dedi Camier.
Hâlâ duyuyor musun? dedi Mercier.
Sanki kadınlı, erkekli bir koro, dedi Camier.
Belki de bir yanılsama, dedi Mercier.
Olası dedi, Camier.
Hadi koşalım, dedi Mercier.
Karanlıkta, ıslak ve ıssız sokaklarda bir süre koştular. Koşmayı bıraktıklarında, Mercier Helen'in evine, iliklerine kadar adamakıllı ıslanmış bir biçimde varacaklarını söyleyip, yakındı, bunun üzerine Camier, hemen soyunacaklarını ve giysilerini ateşin önüne ya da içinden sıcak su borularının geçtiği çamaşır dolabına koyarak kurutacakları yanıtını verdi.
Yahu, neden şemsiyemizi açmadık? dedi Mercier.
Camier şimdi elinde tuttuğu şemsiyeye baktı. Daha rahat koşabilmek için onu cebine asmıştı.
Gerçekten de açabilirdik, dedi.
İnsan gerektiğinde açmayacaksa, şemsiye taşımasının anlamı ne? dedi Mercier.
Aynı fikirdeyim, dedi Camier.
Tanrı aşkına aç şunu, dedi Mercier.
Ama Camier bir türlü açamadı.
Ver bana, dedi Mercier.
Ama Mercier de açamadı.
O sırada evrendeki kötülüklerin simgesi yağmur, bardaktan boşanırcasına bastırdı.
Sıkışmış, fazla zorlama, dedi Camier.
Mercier çirkin şeyler söyledi.
Bana mı dedin? dedi Camier.

Mercier iki eliyle şemsiyeyi başının iyice üzerine kaldırdı ve yere fırlattı. Çirkin şeyler söyledi, bir daha. Sonra da kasılmış ve sular içinde kalmış yüzünü göğe dikti, Sana gelince bütün belalar başına gelsin, dedi.
Kuşkusuz, Mercier'nin sabahtan beri bastırdığı acıları artık boşalıyordu.
Bu kaba sözleri küçücük yaradanımıza mı söylüyorsun? dedi Camier. Haksızsın. Aslında o senin belanı veriyor. Kimse yaradanımıza bela okuyamaz.
Senden, Bayan Mercier'yi bu tartışmanın dışında tutmanı rica ediyorum, dedi Mercier.
Kendimi kaybetmiştim, dedi Camier.
Helen'in evinde göze çarpan ilk şey halıydı.
Şu yün döşemeye bak, dedi Camier.
Kaliteli bir halı, dedi Mercier.
İnanılmaz bir şey, dedi Camier.
Sanki şimdiye kadar hiç görmemiş gibi bir halin var, bunca yıldır üzerinde yatıyordun, dedi Mercier.
Şimdiye kadar görmedim bunu, dedi Camier, asla da unutmayacağım.
Hep öyle derler, dedi Mercier.
O akşam göze çarpan özellikle halıysa da, parlak tüylü bir papağan da ilgi uyandırıyordu. Tavanın bir köşesine asılı sopasına iğreti bir biçimde tünemiş, sallanmalar ve dönüşler arasında tedirgin, geç saate karşın uyanıktı. Göğsü zayıf ve düzensizce inip kalkıyor, belli belirsiz ürperişler her soluk verişinde tüylerini havalandırıyordu. Zaman zaman gagası açılıyor ve birkaç saniye boyunca bir balığı anımsatırcasına öylece kalıyordu. O zaman kara, iğ biçimindeki dilinin kımıldadığı görülüyordu. Işıktan kaçırdığı ve sözlere indirgenemeyecek bir acı ve şaşkınlıkla dolu gözleri bir şeyler dinlediği izlenimi veriyordu. Kaygı dolu çizgiler alaycı bir parlaklıkla alev alev yanan tüyleri kaplamıştı. Aşağısına, halının üzerine büyük bir gazete açılmıştı.
Yatak mı yoksa divan mı? dedi Helen.
Seçimi siz yapın. Ben ikisinde de yatmam, dedi Mercier.
Ukala dümbeleği, ne olacak sen de! dedi Camier.
Kesin, dedi Helen, ukala dümbelekleri siz de.
Döşemenin üzerinde yatacağım ve günün ağarmasını bekleyeceğim, dedi Mercier. Açık gözlerimin önünden birçok görüntü ve yüz geçecek, çatıya düşen yağan yağmur hayvan pençeleri gibi gürültüler çıkaracak ve gece

bana renklerini anlatacak. İçimde kendimi pencereden aşağı atma isteği uyanacak ama bastıracağım bunu. Gürleyerek ekledi, Bastıracağım bunu!
Yeniden sokağa çıktıklarında bisikleti ne yaptıklarını merak ettiler. Torba da kaybolmuştu.
Papağanı gördün mü? dedi Mercier.
Çok sevimliydi, dedi Camier.
Gece inledi durdu, dedi Mercier.
Camier inanamadı.
Ölene kadar aklımdan çıkmayacak, dedi Mercier.
Papağanı olduğunu bilmiyordum, dedi Camier, benim aklımdan çıkmayacak olan da yün halı.
Ben de bilmiyordum papağanı olduğunu, dedi Mercier. Helen halının yıllardır evde olduğunu söylüyor.
Kuşkusuz yalan söylüyor, dedi Camier.
Yağmur hâlâ yağıyordu. Nereye gideceklerini bilemeden bir kemeraltına sığındılar.
Tam ne zaman fark ettin torbamızın yokluğunu? dedi Mercier.
Bu sabah, dedi Camier, bir iki sülfamit yutmak istediğimde.
Şemsiyemden bir iz yok, dedi Mercier.
Camier sanki söz konusu olan bir düğmeymişçesine, başını eğerek, kollarını ayırarak, üstünü başını gözden geçirdi.
Herhalde Helen'in evinde unuttuk, dedi.
Bir his var içimde, dedi Mercier, bu kenti bugün terk etmezsek, bir daha hiç terk edemeyeceğiz sanki. O halde iyice düşünüp taşınıp bu nesneleri -
Neredeyse bulalım diyecekti.
Torbanın içinde tam olarak ne vardı? dedi Camier.
Temizlik malzemesi, dedi Mercier.
Gereksiz lüks, dedi Camier.
Birkaç çift çorap, dedi Mercier, bir de don.
Tanrım, dedi Camier.
Biraz da yiyecek, dedi Mercier.
Hepsi çöpe, dedi Camier.
Yerlerine bir şeyler almamız koşuluyla, dedi Mercier.
Hadi güneye ilk giden ekprese atlayalım! diye haykırdı Camier. Daha soğukkanlı ekledi, Böylece ilk istasyonda inmeye kalkışmayız.
Peki neden kuzeye, doğuya ya da batıya değil de, güneye? dedi Mercier,
Güneyi yeğliyorum ben, dedi Camier.

Bu bir neden mi? dedi Mercier.
En yakın yer orası, dedi Camier.
Doğru, dedi Mercier.
Sokağa çıktı ve gökyüzüne baktı, nereye bakarsa baksın külrengi ve alçak bir göktü.
Göğün her tarafı aynı kurşunilikte, dedi kemerin altına girerken, şemsiyesiz, fareler gibi sırılsıklam olacağız.
Camier bu benzetmeyi eleştirdi.
Fareler gibi, dedi Mercier.
Şemsiyemiz olsa bile, kullanamazdık onu, dedi Camier. Kırıktı çünkü.
Neler saçmalıyorsun? dedi Mercier.
Dün akşam kırdık onu, dedi Camier. Senin marifetindi.
Mercier başını ellerinin arasına aldı. Yavaş yavaş sahne gözlerinin önünde canlandı. Gururla doğruldu.
Hadi, dedi, yerinmek nafile.
Yağmurluğu sırayla giyeriz, dedi Camier.
Güneye doğru hızla yol alan bir trene atlarız, dedi Mercier.
Oluk oluk suların aktığı pencerelerden, çitlerin yetersiz sığınağında, içler acısı biçimde titreyen inekleri saymaya çalışırız. İyice ıslanmış ve hırpanileşmiş kargalar havalanır. Ama gitgide hava düzelir ve pırıl pırıl bir kış günü ikindisinde, parlak bir güneş altında ineriz trenden. Monako'da sanırız kendimizi, dedi Camier.
Sanırım kırk sekiz saatten bu yana bir şey yemedim. Yine de aç değilim, dedi Mercier.
İnsanın yemesi gerek, dedi Camier. Mide ile sidik kesesini karşılaştırarak sürdürdü konuşmayı.
Laf açılmışken sorayım, kistin ne âlemde? dedi Mercier.
Zararsız gözüküyor ama gizliden gizliye bir kötüye gidiş var, dedi Camier.
Peki o zaman ne yapacaksın? dedi Mercier.
Düşünmesi bile ürkütücü, dedi Camier.
Kremalı bir pasta yiyebilirdim, dedi Mercier.
Bekle burada, dedi Camier.
Yo hayır! diye haykırdı Mercier. Beni bırakma! Birbirimizden ayrılmayalım!
Camier kemerden ayrıldı ve karşı kaldırıma geçmeye koyuldu. Mercier onu geri çağırdı ve aralarında bir tartışma başladı, öylesine aptalca bir tartışmaydı ki sizlere aktarma saçmalığında bulunmayacağım.

Yerimde başka biri olsa gücenirdi, dedi Camier. Bense kızmıyorum, her şeyi tartıyorum. Çünkü kendime, hayat zor ve Mercier de ... şey ... Mercier'ye yaklaştı, Mercier aniden geriledi. Yalnızca sarılacaktım, dedi Camier. Kendini daha iyi hissettiğin bir başka sefer sarılırım, unutmazsam.
Yağmura çıktı ve gözden kayboldu. Mercier yalnız başına, kemerin altında volta atmaya koyuldu, acı düşüncelere boğulmuştu. Önceki günün sabahından bu yana ilk ayrılışlarıydı. Sanki seyretmeye katlanamadığı bir görüntüden kaçmak istercesine aniden gözlerini kaldırdığında, kendisine bakan iki çocuk gördü, biri oğlan biri kızdı. Üzerlerine birbirinin eşi parlak, su geçirmez, kapüşonlu yağmurluk giymişlerdi ve oğlanın sırtında küçük bir çanta vardı. El eleydiler.
Baba! dediler, neredeyse bir ağızdan.
iyi akşamlar çocuklarım, dedi Mercier, şimdi ikileyin bakalım.
Ama çocuklar ikilemedi, hayır ama birbirine kenetli küçük ellerini ileri geri sallayarak oldukları yerde kaldı. Sonunda küçük kız ellerini kurtardı ve baba diye seslendikleri kişiye doğru ilerledi. Kız sanki bir öpücük ya da en azından bir okşama dilercesine kollarını açmıştı ona doğru. Oğlan, belirgin bir tedirginlikle izledi küçük kızı. Mercier ayağını kaldırdı ve var gücüyle kaldırıma vurdu. Defolun! diye haykırdı. Elini kolunu sallayarak ve yüzünü şekilden şekle sokarak üzerlerine yürüdü. Çocuklar kaldırıma doğru geriledi, orada kımıldamadan kaldı. Siktirin gidin buradan! diye gürledi Mercier. Öfkeyle üzerlerine doğru sıçradı; çocuklar tabana kuvvet kaçtı. Ama çok geçmeden durup arkalarına baktılar. Gördükleri şeyden o kadar etkilenmiş olmalıydılar ki yeniden koşmaya başlayıp, ilk yan sokağa daldılar. Bahtsız Mercier'ye gelince, birkaç dakikalık öfkeli bir gözetlemenin ardından tehlikenin geçtiğine karar verip sırılsıklam, kemerin altına döndü ve tam kesildiği noktada olmasa da yakın bir yerden düşüncelere daldı yeniden. Mercier'nin düşüncelerinin bir özelliği de hangi dalga ve çalkantıyla oradan oraya sürüklenirse sürüklensinler, hiç değişmeden, hep aynı kayalıklara dönüp dönüp vurmalarıydı. Aslında belki de geçmiş ve geleceğin tek bir akıntıyla birbirine karıştığı ve ezelden beri, olmayan bir şimdinin üzerini örttüğü karanlık ve gürültülü bir düş niteliği taşıyordu bu düşünceler. İşte böyle.
Geldim, dedi Camier, umarım endişelenmedin.
Mercier pastayı, sarılı olduğu kâğıttan çıkardı ve avucunun içine koydu. Oldukça öne eğildi, neredeyse burnu ve gözleri içine girecekti. Doğrulmadan, yan gözle Camier'ye baktı. Kuşkuluydu.

Yalnızca bu ekleri bulabildim, dedi Camier.
Mercier hâlâ iki büklüm, kemerin bitimine kadar ilerledi, daha aydınlıktı orası, yeniden inceledi pastayı.
Kremalı, dedi Camier.
Mercier yavaşça elini kapadı, pasta parmaklarının arasından fışkırdı. Faltaşı gibi açılmış gözleri yaşlarla doldu. Camier daha iyi görmek için yaklaştı ona. Gözyaşları, kırışmış yanaklarından akıyor, sakalının içinde kayboluyordu. Yüzü sakindi. Yaşlarla dolu, kuşkusuz körleşmiş gözler yerde devinen bir nesneyi dikkatle izliyor gibiydi.
İstemiyorsan, bir köpeğe ya da bir çocuğa verebilirdin, dedi
Camier.
Ağlıyorum, dedi Mercier, rahatsız etme beni.
Ağlaması bittiğinde, Camier şöyle dedi:
Sana mendilimizi vereyim.
Her gün, her dakika birileri doğuyor, dedi Mercier. O halde dünya küçücük boklu Mercier'lerle dolu. Korkunç bir şey bu! Ölemeyeceğiz bir türlü!
Yeter, dedi Camier. İki büklüm duruyorsun. Sanki doksan yaşındasın.
Keşke olsaydım, dedi Mercier. Elini pantolonunun gerisine sildi. Sanki her an dört ayak üzerine çöküp sürünecekmişim gibi bir duyguya kapılıyorum, dedi.
Gidiyorum, dedi Camier.
Beni yazgımla baş başa bırakıyorsun. Biliyordum bunu, dedi Mercier.
Özelliklerimi bilirsin, dedi Camier.
Hayır dedi Mercier, ama günahlarımdan arınırken bana yardımcı olursun diye merhametine güveniyordum.
Sana yardım edebilirim, dedi Camier, ama diriltemem.
Elimden tut, dedi Mercier ve buradan uzaklara götür beni. Yanında, küçük bir köpek ya da minik bir afacan gibi uslu uslu yürürüm. Sonra gün gelir-
Korkunç bir fren sesi yırttı havayı, peşinden de bir çığlık ve yankılanan bir çarpma. Mercier ve Camier çarçabuk fırladı dışarı (bir anlık duraksamadan sonra) ve kalabalık başına toplanmadan önce, ilerlemiş görünen yaşıyla, yerde çırpınan, şişman bir kadını seçtiler güç bela. Giysileri dağılmış, içine giydiği ak renkli inanılmaz yoğunluktaki çamaşırları gözler önüne serilmişti. Bir ya da birçok yaradan süzülen kan yerde bir birikinti oluşturmuştu bile.
Ah, işte buna gereksinme duyuyordum, dedi Mercier, kendimi gençleşmiş hissediyorum.

Gerçekten de düzelmiş bir hali vardı.
Bu bize ibret olsun, dedi Camier.
Yani? dedi Mercier.
Umutsuzluğa kapılmayalım, dedi Camier, yaşama güvenelim.
Ah, dedi Mercier, rahatlayarak, ben başka bir şey diyorsun diye endişelenmiştim.
Yürürlerken, kaza yerine doğru hızla yol alan bir ambülans geçti yanlarından.
Efendim! dedi Camier.
Utanç verici bir şey, dedi Mercier.
Anlayamadım, dedi Camier.
Altı silindirli, dedi Mercier.
Ne olmuş yani? dedi Camier.
Sonra tutup benzin kıtlığından söz ediyorlar, dedi Mercier. Belki de kurban birden çok, dedi Camier.
Bir bebek de olabilirdi, tüm umursadıkları bu, dedi Mercier. Yağmur usulca yağıyordu, bir süzgeçten süzülürcesine. Mercier, bakışları yukarı dönük, yürüyordu. Zaman zaman serbest eliyle yüzünü ovuşturuyordu. Epeydir yıkan mamıştı.

3
önceki *iki* bölümün Özeti

I
Yola koyuluş.
Mercier ve Camier'nin buluşması.
Saint Ruth Parkı.
Gürgen.
Yağmur.
Sığınak.
Köpekler.
Camier'nin üzüntüsü.
Bekçi.
Bisiklet.
Bekçiyle tartışma.
Mercier ve Camier konuşur.
Bu konuşmanın sonuçları.
Akşamın aydınlığı.
Çan.
Mercier ve Camier yola koyulur.

II
Alacakaranlıkta kent.
Mercier ve Camier kanala doğru yönelir. Kanalın görünümü.
Bisiklet.
İlk Meyhane.
Mercier ve Camier konuşur.
Bu konuşmanın sonuçları.
Mercier ve Camier Helen'in evine yönelir.
Yol konusunda duydukları kuşkular.
Şemsiye.
Fraklı adam.
Yağmur.
Camier şarkı söylendiğini işitir.
Mercier ve Camier koşarlar.
Şemsiye.

Sağanak.
Mercier’nin üzüntüsü.
Helen’in evinde.
Papağan.
Halı.
İkinci gün.
Yağmur.
Torba, bisiklet ve şemsiyenin kayboluşu.
Kemer.
Mercier ve Camier konuşur.
Bu konuşmanın sonuçları.
Camier gider.
Mercier’nin üzüntüsü.
Mercier ve çocuklar.
Camier’nin dönüşü.
Ekler.
Mercier’nin üzüntüsü.
Şişman kadın.
Mercier ve Camier yola koyulur.
Mercier’nin yüzüne yağan yağmur.

4

Sanırım tek çocuğuyum ailemin, P-de doğdum. Annem ve babam Q-kökenliydi. Kalıntılarını gördüğünüz kocaman burnu da frengiyi de onlardan miras aldım. Bana karşı acımasız ama dürüsttüler. En küçük bir yanlış davranışımda babam, sağlam bir ustura kayışıyla kan çıkarana kadar döverdi beni. Ama annemi, tentürdiyot ya da permanganatla yaralarıma pansuman yapsın diye uyarmayı da ihmal etmezdi hiç. Kuşkusuz içekapanık ve huysuz kişiliğimin gerisinde bu yatıyor. Öğrenmeye pek yetenekli olmadığımdan on üç yaşımda okuldan alınıp komşu çiftçilerin yanma yerleştirildim. Onlar gibi söylersem, yaradan onlardan çocuk esirgediği için, doğal olarak üstüme düştüler. Beklenmedik, mutlu bir tren kazasında annem ve babam öldüğünde, yasaların gerektirdiği tüm işlemleri yerine getirerek evlat edindiler beni. Ama usça olduğu kadar, bedence de zayıf olduğumdan, hep bir düşkırıklığı kaynağı oldum onlar için. Saban sürmek, tırpan kullanmak, pancarların arasında sulara bata çıka dolaşmak ve benzeri şeyler gücümü aşan ve ne zaman bu işlere girişsem, sözcüğün gerçek anlamıyla kuvvetimi bir anda tüketen uğraşılardı. Çoban, inek ya da keçi, ya da domuz güdücüsü olarak da elimden geleni yapmaya ne kadar çabalarsam çabalayayım bir türlü başaramıyordum. Çünkü hayvanlar, gözlerimi dört açmama karşın, komşu topraklara dağılıyor, sebzeleri, meyve ve çiçekleri midelerine indiriyorlardı. Beni en yakın tahıl ambarlarına kadar, bacaklarım sırtıma vura vura kaçıracak kadar korkutan boğa, teke ve koçların dövüşlerinden söz etmeyeceğim hiç. Bundan başka, ondan öteye sayamayışım sürüyü hiçbir zaman eksiksiz geriye getirememememe ve bana sitem etmelerine neden oluyordu kuşkusuz. Çok başarılı olduğumu savlayamasam da en azından başardığım için övünebileceğim tek alan, iyice uysal ve yumuşak olmaları koşuluyla küçük boğa, koç ve tekelerin iğdiş edilmesi; küçük kuzu, tosun, oğlak ve domuzların kesimiydi. Böylece, on beş yaşımdan başlayarak bu alanlarla sınırladım kendimi. Evimde, hâlâ bu mutlu devirden artakalan küçük, minik, yani göreceli küçüklükte koç taşakları vardır. Kümeste de son derece şık ve kesin tavırlarla kırıp geçirirdim ortalığı. Kazları boğarken uyguladığım yöntem kendime özgüydü ve insanlarda hayranlık uyandırırdı. Ah, beni yarım kulakla dinliyorsunuz, isteksizce, farkındayım ama benim için hepsi bir. Çünkü günlerim sayılı ve

bana kalan tek zevk, neyse ki bir daha gelmesi söz konusu olmayan eski mutlu günleri yüksek sesle anımsamak. Yirmi yaşında ya da belki on dokuzumda, sütçü kızı gebe bırakmak münasebetsizliğinde bulunduğumdan, gecenin karanlığını fırsat bilip uzaklara kaçtım, sıkı bir gözetim altındaydım çünkü. Bu arada, tahıl ambarlarını, samanlığı ve ahırları ateşe vermeyi ihmal etmedim. Ama yangın
daha yeni başlamışken kimsenin önceden kestiremeyeceği kuvvetli bir sağanakla bastırıldı; öyle yıldızlıydı ki gökyüzü, ambarı kundaklamam sırasında. Elli yıl önceydi bu, sanki beş yüz yıl olmuş. Bastonunu kaldırdı ve kanepeye hırsla vurdu, bir anda ince ve geçici bir toz bulutu yükseldi kanepeden. Beş yüz, diye kükredi.

Tren yavaşladı. Mercier ve Camier bakıştılar. Tren durdu.

Yandık, dedi Mercier, bu tren her istasyonda duruyor.

Tren yeniden harekete koyuldu.

İnebilirdik, dedi Camier, şimdi artık çok geç.

Bir sonraki durakta, benimle birlikte inersiniz, dedi yaşlı adam.

Bu, her şeyi değiştirir, dedi Mercier.

Kasap çırağı, bakkal çırağı, dalaverecilerin çırağı, cenaze levazımatçısı, mezar kazıcı, işte hep cesetler arasında geçti ömrüm, dedi yaşlı adam. Gevezelikti kurtuluşum, her gün konuştum, biraz daha, hep daha. İşin doğrusu, kanımdan geliyordu gevezelik, babam herkesin bildiği, kolayca kestirebileceğiniz bir hızla fırlamıştı bir köy papazının kasıklarından. Kentin varoşlarındaki meyhane ve kerhanelerdeydim hep. Yoldaşlar, diyordum, yazmayı öğrenememiş ben, yoldaşlar, Homeros, İlyada'nın 3. Kitabı, 85. dizede ve bunu izleyen bölümlerde yeryüzündeki mutluluğun kaynaklarını, yani mutluluğu anlatır. Esirgemiyordum onlardan! *Potopompos scroton evohe,* diyordum onlara. Usturuplu ve tumturaklı cümlelerdi. Gece okuluna gitmiştim -keskin ve yabanıl bir kahkaha savurdu- aç ve bitli düşkünler için açılan gece okuluna. Potopompos scroton evohe, pörsük penis ve sek içmek. Buradan başınız dik, sikiniz inik çıkın, diyordum ve yarın gene gelin. Kıçı sıkıştı kentsoyluların, hadi kurtulsunlar bakalım. Bazen yutmazlardı. Kanlar içinde, giysilerim lime lime kalkardım yerden. Çocuklar zina döküntüleridir, derdim onlara. Tanrı da bu ağır hakaretlerden nasibini alıyordu. En iyi giysilerimi üzerime geçiriyor ve düğünlere, cenazelere, balolara, gece toplantılarına,
vaftizlere gidiyordum. İyi karşılarlardı. On yıl içinde sevilen biri olabilirdim. Her şeyi anlatırdım onlara. Evliliği, vazelini, gün ağarışından

karanlığa değin gerdek gecesini. Tarlayı, daha doğrusu tarlaları elde edene kadar sürdü bu, iki tarla vardı çünkü. Beni hep severdi fakirler. Tam zamanıydı; çünkü burnum ufalanmaya başlıyordu. İnsanlar burnunuz ufalanmaya başladı mı sizi daha az sevmeye başlar.

Tren yavaşladı. Mercier ve Camier bacaklarını topladı, adam geçsin diye. Tren durdu.

İnmiyor musunuz? dedi yaşlı adam. Haklısınız, burada yalnızca lanetliler iner.

Üzerinde tozluk, sarı melon bir şapka ve dizlerine kadar inen bir tür redingot vardı. Kaskatı indirdi bedenini perona, döndü, kapıyı çarptı ve iğrenç suratını onlara doğru kaldırdı.

Tren yeniden hareket etti.

Elveda, elveda, diye bağırdı Bay Madden, hep sevdiler beni, hep sevdiler.

Sırtı gidiş yönüne dönük olan Mercier, yaşlı adamın, çıkışa aceleyle yönelen yolculara kayıtsız, orada, durduğu yerde, başını, bastonunun topuzuna dayadığı ellerine değecek kadar eğdiğini gördü.

Nasıl bir avunçla kalkar gözler bu karmaşadan boş göğe doğru ve nasıl bir avunçla yeniden iner.

Her şey, her şey tamamen değişecek, dedi Mercier.

Camier camı, avucuyla dört kıvrık parmağı arasında tuttuğu giysinin yeniyle sildi.

Bir felaket bu, dedi Mercier görünce-. Düşünmek için durakladı. Görünce öldüm, bittim.

Görüş alanı sıfır, dedi Camier.

Sakin olman ne tuhaf, dedi Mercier. Durumumdan yararlanıp da anlaştığımız gibi ekspresin yerine bizi bu iğrenç kağnıya bindirdiğini düşünmekte haklı değil miyim?

Camier köprüleri yakmaktan ve aşırı hız yapmaktan söz etti mırıldanan bir sesle.

Biliyordum bunu, dedi Mercier. Utanç verici biçimde aldatıldım. Eğer kendimi pencereden dışarı fırlatmıyorsam, bileğimi burkmaktan korktuğum için, bu.

Sana her şeyi açıklayacağım, dedi Camier.

Hiçbir şey açıklamayacaksın, dedi Mercier. Zayıflığımdan yararlanıp beni bir eksprese bindiğime inandırdın, oysa-. Yüzü ekşidi. Mercier nin yüzü ikide bir ekşirdi hep. Hissettiklerimi ifade edecek sözcükleri bulamıyorum, dedi.

Gerçekten de zayıflığın bu kaçamağa başvurmaya kışkırttı beni, dedi Camier.
Açıkla bunu, dedi Mercier.
İçinde bulunduğun durumu göz önüne alınca, yola çıkmamız zorunluydu ama aynı zamanda kalmamız da zorunluydu, dedi Camier.
Çok adisin, dedi Mercier.
Gelecek istasyonda ineceğiz, dedi Camier, nasıl davranacağımıza karar vereceğiz. Eğer sürdürmeyi kararlaştırırsak, sürdüreceğiz. Olsa olsa iki saat yitiririz. Nedir ki iki saat?
Söylemesem daha iyi, dedi Mercier.
Öte yandan dedi Camier, kente dönmeyi yeğlersek-.
Kente mi? diye haykırdı Mercier.
Kente, dedi Camier, kente döneceğiz.
Ama zaten kentten geliyoruz, sen tutmuş oraya dönmekten söz ediyorsun, dedi Mercier.
Kentten ayrıldığımızda, kentten ayrılmak zorundaydık, dedi Camier. O halde haklı nedenlerle ayrılmıştık oradan. Ama artık çocuk değiliz ve zorunluluk da cilve yapabilir bize.
Önce bizi ileriye yönlendirip, şimdi de geri döndürmeyi yeğliyorsa bozulmamalıyız buna. Öyle değil mi?
Bildiğim tek zorunluluk, şu cehennemden olabildiğince çabuk uzaklaşmak, dedi Mercier.
Bunu incelememiz lazım, dedi Camier. Yelkenleri şişiren
rüzgâra güvenme sakın, bu oldum olası demode bir yöntemdir.
Mercier tuttu kendini.
Üçüncü ve son olasılık, dedi Camier, madem hiçbir şeyi göz ardı etmeyeceğiz, bulunduğumuz yerde kalma kararını da verebiliriz, kahramanca. Bu durumda, hiçbir eksiğimiz olmadığını söyleyebilirim.
Yalnızca tek bir sokağı olan bir kasabaydı, konutlar, dükkânlar, meyhaneler, iki kilise, gar, benzin istasyonu, mezarlık vb sıralanmıştı yan yana. Bir boğaz.
Yağmurluğunu al, dedi Camier.
Of, şeker değilim ki eriyeyim, dedi Mercier.
Bir hana girdiler.
Yanlış geldiniz, dedi adam. Burası Clappe ve Oğulları, Sebze ve Meyve Toptan Nakliye Şirketi.

Size, bizim baba Clappe ve döküntülerinden biriyle işimiz olmadığını kim söyledi, dedi Camier.
Yeniden sokağa çıktılar.
Burası bir han mı yoksa balık hali mi? dedi Camier.
Bu defa adam, tir tir titreyerek kenara çekildi.
Buyrun beyler, dedi, girebilirsiniz. Saray değil burası ama... Nasıl desem? Hızlı ve kaçamak bir bakışla süzdü onları. Nasıl desem? dedi.
Söyleyin hadi, uzatmayın, dedi Camier.
Şey ... rahattır, dedi adam, başka bir sözcük bulamıyorum. Patrick! diye seslendi. Ama başka bir sözcük daha vardı, çünkü suça kışkırtan bir tonda ve kalın bir sesle ekledi, çok.... gemüt-lich.
Bizi turist yerine koyuyor, dedi Mercier.
Ah, dedi adam, ellerini ovuşturarak, insan yüzlerinden kişiliklerini çıkarmada uzmanımdır. Her gün bu onura-. Duraksadı. Onurlandım dedi. Patrick!
Kendi adıma konuşursam, sizinle sonunda tanışmaktan mutluyum, uzun süredir aklımdan çıkmıyordunuz, dedi Mercier.
Ya, dedi adam.
Evet efendim, dedi Mercier. Bana çoğu kez bir kapı eşiğinde ya da bir pencerede görünüyorsunuz. Ardınızda, aslında yüz çizgilerinizi yok etmesi gereken ama yok etmeyen bir ışık ve sevinç seli. Gülümsüyorsunuz. Herhalde görmüyorsunuz beni, ben sokağın öteki yakasında, derin karanlıklara gömülmüşüm çünkü. Ben de gülümsüyorum ve geçip gidiyorum. Düşlerimde beni görüyor musunuz, Bay Gali?
Rahatlatayım sizi, dedi adam.
Ne olursa olsun sizinle daha mutlu koşullarda yeniden karşılaşmak bir mutluluk, dedi Mercier.
Nasıl rahatlatacaksınız bizi? dedi Camier.
Yani, paltolarınızı alayım, dedi adam, şapkalarınızı filan. Patrick!
Ama bize baksanıza, dedi Camier. Şapka giyecek surat var mı bizde? Haberimiz olmadan eldiven mi giymişiz yoksa? Efendim!
Valizlerimizi yukarıya çıkarmak için ne bekliyorsunuz? dedi Mercier.
Patrick! diye seslendi adam.
İntikam! diye haykırdı Mercier adama yaklaşarak.
Panayır günüydü. Salon çiftçilerle, hayvan tacirleri ve bu gibilerle tıklım tıklımdı. Hayvanlarsa, uzaktaydı şimdiden, sığırtmaçların bağırtılarıyla çamurlu kır yollarında birbiri ardından bata çıka ilerliyorlardı. Bazıları gece

ahırlarına dönüyor, ötekiler ne olduğunu bilmedikleri yerlere gidiyorlardı. Sırılsıklam koyunların ardında, kafesli arabalar dizisi sallanarak ilerliyordu. Sığırtmaçlar üvendirelerini ceplerinin içinde tutuyorlardı.

Mercier dirseklerini tezgâha dayadı. Camier tam aksine sırtını dayamıştı oraya.

Şapkalarını çıkarmadan tıkınıyorlar, dedi.

Şimdi nerede? dedi Mercier.

Kapının yanında, dedi Camier, çaktırmadan bizi gözetliyor.

Dişleri gözüküyor mu? dedi Mercier.

Ağzını elinin ardında gizliyor, dedi Camier.

Ağzını gizleyip gizlemediğini sormuyorum, dedi Mercier, dişleri gözüküyor mu diye soruyorum.

Gizleyen eli yüzünden dişleri buradan görülmüyor, dedi Camier.

Burada ne yapıyoruz? dedi Mercier.

Önce karnımızı doyuralım, dedi Camier. Garson, ne yemekleriniz var bugün?

Garson menüyü saydı.

Ben deniz kestanesi salatası istiyorum, dedi Camier, yanında Hollanda sosu olsun.

Bugünkü menüde yok, dedi garson.

Peki, bana üçgen sandviçlerden yapın, dedi Camier.

Kalmadı, dedi garson. Müşterilere aksi cevap verilmemesi konusunda uyarmışlardı onu.

Küstahlık etmeyin dedi Mercier. Camier'ye döndü. Ne biçim yer burası? dedi. Ne biçim yolculuk bu?

Bu noktada Mercier ve Camier'nin yolculuğu, gerçekten tehlikeye düşmüş gözüküyordu. Her şey yoluna yeniden girdiyse, kuşkusuz ruh yüceliğine ve becerikliliğine hayran kalınacak Camier'nin sayesindeydi bu.

Mercier, dedi Camier, bana bırak.

Tanrı aşkına bir şeyler yap ama, dedi Mercier, bir şeyler yap. Neden hep ben öncülük etmek zorundayım ki?

Patronunuzu çağırın, dedi Camier.

Garson isteksiz görünüyordu.

Çağırın onu, dedi Mercier, dostum, çağırın onu, mademki sizden bunu istiyorlar. Hadi, tanıdığı, binbir ses arasından tanıyacağı, en güçlü fırtınada bile işitebileceği o küçük sesi çıkarın. Ya da yalnız onun algılayabileceği ve

doğanın bütün afetleri bir araya gelse de uymakta kusur etmeyeceği küçük baş hareketini yapın.
Ama Mercier'nin Bay Gali adını verdiği kişi gelmişti bile yanlarına.
Buranın sahibiyle konuşma şerefine mi nailim? dedi Camıer.
Buranın yöneticisiyim, dedi yönetici çünkü oranın yöneticisiydi.
Üçgen sandviç kalmamış, dedi Mercier. Bir yönetici için tuhaf bir yönetme biçiminiz var. Dişlerinize ne oldu? Gemütlich dediğiniz bu mu yani?
Yöneticinin yüzünde düşünceli bir ifade vardı. Olay çıksın istemezdi hiç. Kırlaşmış sarkık bıyıklarının uçları bitişiyordu neredeyse. Garson dikkatle izliyordu onu. Mercier, adamın kafasının arkasından öne doğru acınası bir özenle taralı, bir bebeğinki kadar yumuşak ve seyrek saçlarına çarpıldı. Bay Gali ona böyle görünmemişti hiç, hep dimdik gülümseyen ve ışıl ışıl biriydi.
Hadi hadi, kapatalım bu konuyu, dedi Mercier, böylesi bir eksikliğin sözü mü olur?
Arkadaşımın kısa bir süre için dinlenebileceği bir oda bulamaz mıydınız, dedi Camier? Yorgunluktan bitti. Yöneticiye doğru eğildi ve kulağına bir şeyler fısıldadı.
Annesi mi? dedi yönetici.
Annem mi? dedi Mercier. Beni dünyaya fırlatma cürmünü işlerken öldü, orospu. Yüzüme bakamayacağı için ölümü yeğledi. Bu da nesi? dedi Camier'ye. Ailemi rahat bırakmayacak mısın sen?
Size bir oda ayarlayabilirim, dedi yönetici, ama-.
Kısa bir süre dinlenmesi için, ayakta duracak hali kalmadı, dedi Camier.
Ama tam gün fiyatı alırız, dedi yönetici.
Gerekirse çekinmeden kendimi aşağı atabileceğim yükseklikte, olabildiğince yukarı kattaki odalardan biri olsun, dedi Mercier.
Onunla birlikte mi kalacaksınız? dedi yönetici.
Sonuna kadar, dedi Camier.
Patrick! diye seslendi yönetici. Patrick nerede? dedi garsona.
Hasta, dedi garson.
Ne demek hasta? dedi yönetici. Dün gece gördüm onu. Hatta biraz önce de gördüm.
Hasta, dedi garson. Hatta umutsuz diyorlar, eli kulağındaymış.
Ne kadar tatsız, dedi yönetici. Nesi var?
Bilmiyorum, dedi garson.
Neden bana haber verilmedi? dedi yönetici.

Bilginiz var sanıyorduk, dedi garson.
Ciddi olduğunu kim söylüyor? dedi yönetici.
Ortalıkta dolaşan bir söylenti, dedi garson.
Nerede? dedi yönetici. Evinde mi yoksa-.
Başlayacağım şu Patrick'inize! diye bağırdı Mercier. Ölüm nedenim olacaksınız.
Beyleri yukarı çıkar. Siparişlerini al ve hemen dön, dedi yönetici.
Altı numara mı? dedi garson.
Yedi de olabilir dedi, yönetici. Beylerin keyfine kalmış.
Uzaklaşmalarını seyretti. Kendine bir içki doldurdu ve bir dikişte boşalttı bardağı.
Oo, günaydın Bay Graves, dedi, ne alırsınız?
Ne güzel bir çift, dedi Bay Graves.
Bunlar bir şey mi, dedi yönetici, alıştım artık.
Nerede alıştığınızı sorabilir miyim? dedi Bay Graves, yaşlı ama yeni bir papazın kalın ve hacimli sesiyle. Bizlerin arasında değil herhalde?
Nerede mi alıştım? dedi yönetici. Gözlerini yumdu, her şeye rağmen içinde tatlı şeyler çağrıştıran bir şeyleri daha iyi görebilmek için. Efendilerimin yanında, dedi.
Bunu söylediğinizi işitmekten mutluyum, dedi Bay Graves. Size iyi günler dilerim.
Yönetici teşekkür anlamında bir şeyler geveledi.
Yorgun bakışı, saygıdeğer köylülerin kalkmaya hazırlandığı salonu taradı, baştan başa. Bay Graves kalk işaretini vermişti, böylesine etkileyici bir örneği izlemekte gecikmeyeceklerdi.
İşte böyle Bay Gast, dedi garson.
Bay Gast hemen yanıt vermedi, gözlerinin önünde netleşen, derin karlar içinde, gözlerine kadar kürklere bürünmüş sessiz karaltıların geniş ve zahmetli adımlarla yürüdüğü külrengi bir ortaçağ meydanı görüntüsü usunu kaplamıştı büsbütün.
İki odayı da aldılar, dedi garson.
Bay Gast ona doğru döndü.
Bir şişe viski ısmarladılar, dedi garson.
Ödeme yaptılar mı? dedi Bay Gast.
Evet, dedi garson.
Gerisi beni ilgilendirmiyor, dedi Bay Gast.

Hallerinden hiç hoşlanmadım, dedi garson. Özellikle de uzun boylu sakallı olandan. Kısa, şişman olan hadi neyse.
Bırak şunları, dedi Bay Gast.
Birazdan sürüleriyle yola koyulacakları kolayca anlaşılan müşterilerine son nezaket sözlerini etmek için kapının yanına gitti. Çoğu eski, yüksek tekerlekli Ford'lara biniyor, bazıları kelepir peşinde kasabaya dağılıyordu. Ötekiler de hiç rahatsız olmuşa benzemedikleri yağmur altında gruplar halinde toplanmış konuşuyordu. Yağmurun yağması, belki de mesleki nedenlerle, çok hoşlarına gidiyordu, belki de kendilerini iyice ıslatan yağmurun bedenlerinin üzerine yağmasını duyumsamaktan mutluydular. Birazdan, pinti günün son ışıklarının gölgelediği çamurlu yollara atılacaklardı farklı yönlerde. Her biri küçük krallığına, bekleyen karısına, ahırında sıcakta duran hayvanına, efendisinin gelişini kollayan köpeğine doğru hızla ilerliyordu.
Bay Gast salona döndü.
Onlara servis yaptın mı? dedi.
Evet, dedi garson.
Hiçbir şey demediler mi? dedi Bay Gast.
Yalnızca rahatsız edilmemelerini söylediler, dedi garson.
Patrick nerede? dedi Bay Gast. Evinde mi, hastanede mi?
Sanırım evinde, dedi garson, ama emin değilim bundan.
Çok şey bilmiyorsun, dedi Bay Gast.
Ben kendi işimle meşgulüm, dedi garson. Bay Gast'ın gözlerinin ta içine dikti gözlerini. Görevlerimle ve haklarımla, dedi.
İyi ediyorsun, dedi Bay Gast, yüce mevkilere böyle ulaşır insan. Kapıya gitti. Eğer beni soran olursa çıktığımı, gecikmeyeceğimi söylersin, diye ekledi.
Çıktı, gerçekten de gecikmedi.
Ölmüş, dedi.
Garson ellerini aceleyle kuruladı ve istavroz çıkardı.
Ruhunu teslim etmeden önceki son sözleri anlaşılamadı, dedi Bay Gast. Sondan öncekiler bir hayli ilginçti, şöyle: Bir yudum içki, Tanrı aşkına, bir yudum içki.
Tam olarak nesi vardı? dedi garson.
Ona kaç günlük borcumuz vardı? dedi Bay Gast.
Herkes gibi o da cumartesi almıştı haftalığını, dedi garson.
O halde üzerinde durmaya değmez, dedi Bay Gast. Bir çelenk göndeririz.

İyi bir arkadaştı, dedi garson.
Bay Gast omuz silkti.
Teresa nerede? dedi. Onun da öldüğünü söyleme sakın. Teresa! diye seslendi.
Tuvalette, dedi garson.
Gözünden de bir şey kaçmıyor, dedi Bay Gast.
Geliyorum! diye bağırdı Teresa.
Genç ve güçlü bir kadındı, kolunun altında bir tepsi ve elinde bir toz bezi taşıyordu.
Şu rezile bak, dedi Bay Gast.
Bir adam girdi salona. Kasket, kayışlar, cepler ve deri düğmelerle dolu bir trençkot, süvari pantolonu ve dağcı pabuçları giymişti. Hâlâ güçlü omuzları, patlayacak kadar doldurulmuş
bir çantanın ağırlığı altında iki büklüm olmuştu ve elinde kocaman bir baston tutuyordu. Kabaralı tabanlarını gürültüyle sürüyerek kuşkulu adımlarla geçti salonu bir uçtan ötekine.
Bazılarından hemen söz etmek gerekiyor, çünkü her an gözden yitip bir daha geri dönmeyebilirler.
Parkelerim, dedi Bay Gast.
Su, dedi Bay Conaire (adını söyleyelim hemen).
Bay Gast yerinden kımıldamadı, garson da. Bay Gast kımıldasa, kuşkusuz garson da kımıldardı. Ama Bay Gast kımıldamadığı için garson da kımıldamadı.
Önce su, dedi Bay Conaire, sonra alkol seli. Teşekkürler. Bir daha. Teşekkürler. Yeter.
Omuzlarını ve böğrünü ileri geri oynatarak torbasını yere düşürdü.
Cin, dedi.
Kasketini çıkardı ve sertçe bütün yönlere doğru salladı. Sonra sivri ve parlayan başına geçirdi.
Beyler önünüzde bir insan duruyor, dedi. Yararlanın bundan. Anakent denen gaz fırınının en derin çukurundan buraya tabanvayla geldim, tek bir kez durmadan, -'de iki kez dinlenmemi saymıyorum. Çevresine bakındı, Teresa'yı gördü (daha önce görmüştü ama gösterişle görmesi gerekiyordu kadını), tezgâha eğildi ve tümcesini alçak sesle tamamladı. Bakışları sözlerinin yarattığı etkiyi ölçmek ister gibi Bay Gast'dan Georgea (George garsonun adı, şimdi), George'dan Bay Gast'a gidip geliyordu. Sonra yeniden doğrularak, gürleyen bir sesle şöyle dedi: Damla damla, azar

azar, yavaş yavaş, işte şimdi ulaştığım nokta. Teresa'ya bir bakış fırlattı ve tiz bir kahkaha savurdu. Memişhane nerede? dedi, Memişhane! diye ekledi. Memişhane diyorlar buna!

Bay Gast yolu tarif etti.

Amma karışık, dedi Bay Conaire. Hep şu damıtılmış, iğrenç belirsizlik. Frankfurt'ta, trenden inildiğinde, gördüğünüz ilk şey ne, ışıklı devasa harflerle? Tek bir sözcük: HIER. Cin.

Sek mi? dedi Bay Gast.

Bay Conaire geriledi ve havalı bir tavırla konuştu.

Kaç yaşındayım dersiniz? dedi. Yavaşça döndü. Hadi, dedi, lafınızı esirgemeyin.

Bay Gast bir rakam söyledi.

Hassiktir, dedi Bay Conaire, ilgisi yok.

Kellik yanıltıyor insanı, dedi Bay Gast.

Tek laf istemiyorum, dedi Bay Conaire. Avluda demiştiniz değil mi?

Dipte solda, dedi Bay Gast.

Ya buradan oraya nasıl gideceğim? dedi Bay Conaire.

Bay Gast tarifini yineledi.

Donuma kaçırmayayım da, dedi Bay Conaire.

Çıkarken Teresa'ya sarktı.

Merhaba tatlım, dedi.

Teresa adama baktı.

Buyrun efendim, dedi.

Ne sevimli şey, dedi Bay Conaire. Kapıya döndü. Ne cıvıl cıvıl şey, dedi, hayat dolu. Dışarı çıktı.

Bay Gast ve George birbirlerine baktı. Borçluların listesini çıkar bakalım, dedi Bay Gast. Sonra Teresa'ya döndü: Biraz daha sevecen olamaz mısın?

Aşağılık moruk, dedi Teresa.

Kimse takla atmanı istemiyor senden, dedi Bay Gast. Bir aşağı bir yukarı volta atmaya koyuldu, sonra durdu, kararını vermişti. Yaptığınız işleri bırakın, aklınız bende olsun. Size konuktan söz edeceğim, şu yabanıl, sevimli hayvandan. Patrick'in aramızda olup, sözlerimi işitmesini isterdim.

Başını geriye attı, ellerini arkada birleştirdi ve konuktan söz etti. Kullanacağı sözcükleri özenle seçerken, boş ve düz bir yere bakan küçük bir pencere görüyordu. Geniş bir fundalık ve dar bir yoldu, gölgesiz ve sınırsız, göz alabildiğince, art arda gelen yumuşak eğilimleriyle uzanıyordu.

Külrengi soluk havada yaprak bile kımıldamıyordu. Çok uzaklarda bir yerde, yeryüzüyle
göğün birleştiği noktadan güneşle taşan öteler gözüküyordu. Bir güz ikindisiydi, görünüşte. Kasım sonuydu belki. Yavaşça yaklaşan kara kütle gittikçe biçimleniyor; doru bir atın kolaylıkla ve aylakça çektiği örtülü bir araba bu. Arabacı kırbacım sallayarak önde yürüyor. Üzerine, yere kadar uzanan, ağır, geniş ve açık renkli bir palto giymiş. Mutlu belki de, çünkü bir şarkının dizeleri dökülüyor ağzından parça parça. Arada sırada, kuşkusuz arabanın içine bakmak için dönüyor. Yaklaştıkça genç olduğu anlaşılıyor, başını kaldırıyor ve gülümsüyor.
Bugünlük bu kadar, dedi Gast. Bu bakış açısını benimsemeye çalışın. Bunlar insanların yanındaki dalkavukluklarımızla, içten içe ettiğimiz alayların yüzyıllık meyveleridir. Size armağan ediyorum bunları. Beni sorarlarsa çıktığımı söylersiniz. Teresa beni her zamanki gibi altıda uyandırırsın.
Dediklerinde gerçek payı var, dedi George.
Ah şu erkekler, dedi Teresa, al birini vur birine.
Bay Conaire göründü yeniden, işini bu kadar çabuk bitirdiği için pür neşeydi.
Zor oldu, dedi, ama başardım. Ürperdi. Ne kadar soğuk burası, ne alıyorsunuz? Bu fırsatı değerlendirin, beni çağıran uçurumu hissediyorum yeniden.
George bu fırsatı değerlendirdi.
Sağlığınıza efendim, dedi.
İçin için, dedi Bay Conaire, ilgilenmeye değer bununla. Şu gül gibi kız, bizimle kadeh kaldırmaya tenezzül eder mi?
Evli o, dedi George, üç çocuk anası.
Ayıp ayıp! diye bağırdı Bay Conaire. İnsan nasıl söyler böyle şeyler.
Sana porto ısmarlıyorlar, dedi George.
Teresa tezgâhın ardına geçti.
Ne anlama geldiğini düşündüğümde, dedi Bay Conaire. Berelenmiş bedeni! Lime lime olmuş güzelim bacakları! Feryatlar! Kan! Akıntılar! Plasenta? Elini gözlerinin önüne koydu. Son etene! diye inledi.
Her şey gönlünüzce olsun, dedi Teresa.
İçin için, dedi Bay Conaire, bana aldırış etmeyin. Ne berbat şey! Ne berbat şey!
Elini çekti ve bir çocuğa gülümser gibi kendisine gülümseyenleri gördü.

Bağışlayın beni, dedi, kadınları düşündüğümde bakireleri düşünürüm hep, elimde değil. Kılları yoktur, ne çiş ne de kaka yaparlar.
Çok doğal bu, dedi George.
Sizi bakire sanmıştım, dedi Bay Conaire, size hoş gözükmek için söylemiyorum bunu, sizi gerçekten de bakire sanmıştım. Dilerseniz etine buduna dolgun olsun, tombul, semiz, memeler nah böyle, kıç, kalça-. Durdu. Nafile, dedi, sikim kalkmayacak bugün.
Teresa işine döndü.
Şimdi, ziyaretimin amacına geliyorum, dedi Bay Conaire. Camier adında birini tanıyor musunuz?
Hayır, dedi George.
Tuhaf, burada, bu ikindi buluşacaktık kendisiyle dedi Bay Conaire. İşte kartviziti.
George okudu:
F. X. CAMİER
Özel Dedektif
Ağzı sıkıdır.
Tanımıyorum, dedi George.
Ufak tefek ve şişko, dedi Bay Conaire, kırmızı suratlı, seyrek saçlı, dört gerdanlı, çıkık karınlı, eğri bacaklı, küçük bir domuzunkine benzeyen gözleri var.
İki herif var yukarıda, dedi George, biraz önce geldiler.
Öteki nasıl bir şey? dedi Bay Conaire.
Uzun boylu, zayıf, sakallı, dedi George, ayakta zor duruyor, hain bir suratı var.
O, onlar, diye haykırdı Bay Conaire. Hemen bir haber verin ona. Bay Conaire’in geldiğini, aşağıda beklediğini söyleyin. Co-naire.
Rahatsız edilmemeleri için uyardılar bizi, dedi George. Kızdırmaya gelmez onları, anlıyorsunuz ya.
Dinleyin, dedi Bay Conaire.
George dinledi.
Gidip bir bakayım, dedi.
George gitti ve birkaç dakika sonra döndü.
Uyuyorlar, dedi.
Uyandır onları, dedi Bay Conaire.
Şişe boşalmış, dedi George, ve onlar da orada-
Ne şişesi? dedi Bay Conaire.

Bir viski ısmarlamışlardı odalarına, dedi George.
Hay domuzlar, dedi Bay Conaire.
Yere, yan yana, giysileriyle uzanmışlar, dedi Bay George. El ele, horluyorlar.
Hay domuzlar, dedi Bay Conaire.

5

Tarla uzanıyordu önlerinde. Hiçbir şeyin yetişmediği bir tarlaydı, yani insanlara yararlı hiçbir şeyin yetişmediği. Hayvanların ne bakımdan ilgisini çektiğini de ilk bakışta anlamak güçtü. Kuşlar yer solucanları buluyordu herhalde. Tarla hayli düzensiz bir haldeydi; kesilmiş yaşlı ağaç gövdeleri ve böğürtlen kümelerinden oluşan cılız çitlerle çevriliydi. Belki de sonbaharda birkaç yabani böğürtlene rastlamak olasıydı. Mavi ve asitli bir ot, devedikenleri ve ısırganotlarına karşı toprağı ele geçirme savaşı veriyordu. Bu son ikisi, gerektiğinde, hayvanlar için besin olarak kullanılabilirdi. Çitin ötesinde, birbirinden farksız çitlerle çevrili, benzer görünümlü başka tarlalar vardı. Bir tarladan ötekine nasıl geçiliyordu? Belki de çitlerin arasından süzülerek. Bir keçi kararsızca ilgileniyordu böğürtlenlerle. Arka ayakları üzerine dikili, ön ayakları bir ağaçtan arta kalan parçanın üzerinde, en gevrek dikenleri arıyordu. Bazen taşkınlıkla cayarak, öfkeli birkaç adım atıyor ve duruyordu. Arada sırada, dümdüz, havaya zıplıyordu, küçücük bir yüksekliğe. Sonra yeniden çite dönüyordu. Böylece tarlanın çevresinde dolaşacak mıydı? Yoksa turu tamamlamadan cayacak mıydı?

Önünde sonunda birileri farkına varacaktı. Evler yükselecekti buradan. Ya da kutsal su serptiği tasıyla bir papaz gelecekti ve bir mezara dönüşecekti burası. Bolluk geri gelmiş olacaktı o zaman.

Camier defterini okuyordu. Okuduğu sayfaları koparıyor, buruşturuyor ve fırlatıp atıyordu. Beni tek bir söz etmeden izliyor, dedi kendi kendine. Cebinden büyük bir zarf çıkardı ve içinden şu nesneleri fırlatıp attı: düğmeler, iki saç teli ya da beden kılı, işlemeli bir mendil, çok sayıda ayakkabı bağcığı (merakıydı), bir diş fırçası, bir kauçuk parçası, bir jartiyer, çeşitli kumaş örnekleri. İçini boşalttığında zarfı da fırlatıp attı. Sanki burnumu temizler gibi, dedi kendi kendine. Kendisini onurlandıran kaygılarla harekete geçip, yerinden kalktı ve sabahın yumuşak esintisinin uzaklara sürüklemediği ya da toprağın bir kıvrımında ya da bir devedikeni kümesinde gizlenmemiş kâğıtlarını topladı defterinin. Böylece toparladığı kâğıtları, küçük küçük parçalara bölerek yırttı attı. Şimdi kendimi hafiflemiş hissediyorum, dedi. Mercier’ye doğru döndü. Umarım ıslak otların üzerine oturmamışsındır, dedi.

Yağmurluğumuzun bana ait tarafında oturuyorum, dedi Mercier. Böyle çok iyiyim.

Hava bu erken saatler için mükemmel sayılır, dedi Camier, bu kötüye işaret.
Peki hava nasıl olacak, dedi Mercier.
Bak ve gör, dedi Camier.
Senin söylemeni yeğlerim, dedi Mercier.
Doğuda soluk ve ısıtmayan bir leke belirdi, dedi Camier, herhalde güneş bu. Batıdan suratına hücum eden dağınık ve paramparça bulutlar yüzünden öylesine mutlu ki aralıklı gözüküyor. Hava soğuk ama daha yağmur başlamadı.
Otur, dedi Mercier. Benden daha az üşüdüğünü biliyorum ama şu tepecikten yararlanabilirsin. Gücüne fazla güvenme, Camier, zatürreeye yakalanırsan boku yediğimin resmidir.
Camier oturdu.
Sokul bana, dedi Mercier, daha ısınırız. Daha gel. Şimdi benim gibi yap, şu yandan sarkan tarafı bacaklarına sar. Oldu. Şimdi tek eksiğimiz katı yumurta ve gazoz şişesi.
Rutubetin içime işlediğini hissediyorum, dedi Camier.
İşlesin de, şişlemesin, dedi Mercier.
Kistim için endişeleniyorum, dedi Camier.
Sende oran duygusu gelişmemiş, dedi Mercier.
Ne ilgisi var şimdi bunun? dedi Camier.
Sen hiçbir bağıntı kuramazsın kuşkusuz, dedi Mercier. Kistin için endişelendiğinde fistüllerini düşün. Fistüllerin için tir tir titrediğinde çıbanını getir usuna. Bu yöntem başkalarının mutluluk dediği şeye bedeldir. Ne bedensel ne de öteki tarafıyla bir sorunu olmayan bir kişiyi örnek alalım. Rahatlamak için ne yapacaktır? Basit. Hiçliği düşünecektir. Böylece, her durumda doğa bizi gülmeye olmasa da, gülümsemeye çağırır. Şimdi her şeyi sakin kafayla değerlendirelim.
Bir anlık sessizlik oldu, sonra gülmeye başladı Camier. Sonunda, Mercier de durumu komik bulmaya başladı. Yıkılmamak için birbirlerinin omuzlarına tutuparak birlikte bir süre güldüler, böylece.
Neşemiz nasıl da içten, dedi Camier sonunda.
Neyse, ne demek istediğimi anlıyorsun, dedi Mercier.
Biraz daha ilerlemeden önce, birbirlerine kendilerini nasıl hissettiklerini sordular. Sonra Mercier şöyle dedi:
Tam neye karar verdik? Anımsıyorum, her zamanki gibi düşünce birliğine varmıştık sonunda, oysa ne konusundaydı

unuttum. Ama senin bilmen gerekir, gerçekleştirmeye koyulduğumuz, senin tasarındı çünkü.
Benim de kafamdan, bazı ince uslamlamalar uçtu gitti, dedi Camier. Öyleyse, neden yapacağımızdan çok, neler yapacağımızı anlatacağım. Daha doğrusu yapmaya çalışacaklarımızı.
Ne olduğunu bilmek koşuluyla, her şeyi denemeye hazırım, dedi Mercier.
Peki, dedi Camier, önerim, acele etmeden kente dönmek ve gerektiği kadar orada kalmak.
Ne için gerektiği kadar? dedi Mercier.
Yitirdiğimiz eşyalarımızı yeniden ele geçirmek ya da gözden çıkarmak için, dedi Camier.
Böylesine bir karar almamıza neden olan uslamlama gerçekten de inceliklerle dolu olmalıydı, dedi Mercier.
Bana öyle gözüküyor ki bunu belgeleyemesem de torba bu işin kilit noktası, dedi Camier. Sanırım, içinde, bir ya da birçok vazgeçemeyeceğimiz eşya var ya da vardı, bunun üzerinde düşünce birliğine varmıştık.
Ama içindekileri tümüyle gözden geçirmiş ve hepsinin tümüyle gereksiz olduğuna karar vermiştik, dedi Mercier.
Doğru, dedi Camier, gereklilik kavramımızın da dünden bu yana değişmiş olma olasılığı pek az. Öyleyse rahatsızlığımız nereden kaynaklanıyor?
Nereden? dedi Mercier.
Doğru anımsıyorsam, sözü geçen torbanın kurtuluşumuz için vazgeçilmez bazı şeyler içerdiği önsezisinden kaynaklanıyor, dedi Camier.
Ama bunun doğru olmadığını biliyoruz, dedi Mercier.
Ara sıra bize önceki yaşamlardan söz eden, yalvaran, zayıf sesi biliyorsun, değil mi? dedi Camier.
Beni henüz ölmediğime inandırmaya çalışan sesle bunu karıştırıyorum gittikçe, dedi Mercier. Ama ne demek istediğini anlıyorum.
Buna benzer bir ses olsa gerek, yirmi dört saattir, Torba! Torbanız! diye fısıldayıp durduğuna göre, dedi Camier. Son yaptığımız görüşmede bu konuya açıklık getirmiştik.
Böyle bir şey anımsamıyorum, dedi Mercier.
Öyleyse, torbamızı bulma gerekliliğini olmasa da araştırma gerekliliğini kesinlemiş oluyoruz; aynı şey bisiklet ve şemsiye için de geçerli, dedi Camier.
Bir türlü anlayamıyorum, dedi Mercier. Madem yalnızca torbaya gereksinmemiz var, neden aradığımız yalnızca torba değil.

Ben de anlamıyorum, neden bütün bunlar böyle, dedi Camier. Bütün bildiğim dün akşam bunların nedenlerini tam olarak görmüş olduğumuz.

Nedenleri kavrayamadığımda, rahatsızlık duymaya başlarım, dedi Mercier.

Bu defa Camier tek başına ıslattı pantolonunu.

Mercier, Camier ile birlikte gülmüyor mu? dedi Camier.

Bu defalık değil, dedi Mercier.

Gereksinme duyduğumuzu sandığımız, bir zamanlar iyeliğimizdeki, şimdiyse yitirmiş olduğumuz şu şeyi, sanki torbanın içindeymiş gibi değerlendiriyoruz, dedi Camier. Ama daha derin düşündüğümüzde hiçbir şey bunun şemsiyenin içine ya da bisikletin bir yanına iliştirilmediğini kanıtlayamaz. Bütün bildiğimiz, bir zamanlar elimizdeyken şimdi bunu yitirmiş olduğumuz. Bundan bile tam emin değiliz.

Hep varsayımlardan hareket ediyorsun, dedi Mercier.

Öyleyse, dedi Camier, yalnızca zorunlu olarak torbada bulunmayan, ama belki de hiçbir sırt çantasının alamayacağı, örneğin bisikletin de, şemsiyenin de ya da ikisinin de alamayacağı meçhul nesneler söz konusu. İşin aslı şu, bu nesneyi nasıl tanıyacağız? Aniden hissettiğimiz bir ferahlama duygusuyla mı? Hiç sanmıyorum.

Dün gece tuhaf bir düş gördüm, dedi Mercier, bir koruda büyükannemle birlikteydim, o-.

Usuma yatmıyor hiç, dedi Camier. Hayır, ama belki de yavaş yavaş artan ve doruk noktasına on beş gün ya da üç hafta sonra ulaşan ve neye bağlayacağımızı bilemeyeceğimiz uzun süreli bir rahatlama duygusu biçiminde gerçekleşecektir. Bilisizlik içinde bir mutluluk örneği, doğasını bilemediğimiz, asal bir önem taşıyan bir nesnemizi yeniden ele geçirmenin mutluluğu.

Memelerini ellerinde taşıyordu, dedi Mercier, başparmağıyla işaretparmağı arasında tutuyordu uçlarından. Ama ne yazık ki-.

Camier öfkelendi, yani öfkelenir gibi yaptı, çünkü Camier Mercier’ye öfkelenemezdi aslında. Mercier’nin ağzı yarı aralık duruyordu. Dağınık ve kır sakalında, bir yerlerden gelmiş damlalar parlıyordu. Parmaklar kızıl, gergin derili, kocaman kemikli buruna gidip geliyor, karanlık, iri deliklere gizlice dalıyor, yanakların çöküntülerini izleyerek uzaklaşıyor, aynı devinilere yeniden başlıyordu. Külrengi gözler önlerine, kımıltısızca, ürkekçe bakıyordu. Kanat biçiminde, düşünmekten çok oldum olası bir şaşkınlığın derin çizgileriyle kırışmış alın, yine de kapsamlı bir değerlendirme yapılırsa, bu kafanın en az gülünç tarafıydı. En yukarıda,

inanılmaz dağınıklıkta, tüm renklerin, sarıdan aka, temsil edildikleri kirli saçlar vardı. Kulaklara gelince, hiç söz etmesek daha iyi.
Kendini isteksizce savundu Mercier.
Açıklama yapmamı istiyorsun, dedi Camier, açıklama yapıyorum, beni dinlemiyorsun bile.
Yeniden düşüme dönmüştüm, dedi Mercier.
Evet, dedi Camier, bana kulak vereceğine, düşlerini anlatıyorsun. Oysa hangi nedenle olursa olsun birbirimizle düşlerimizi anlatmama konusunda anlaştığımızı unutuyorsun. Benzer bir uzlaşma alıntılar konusunda da geçerli. Ne düşler ne de alıntılar, ikisi de yok. Ayağa kalktı. Kımıldayacak gücü buluyor musun kendinde? dedi.
Hayır, dedi Mercier.
Camier gidip yiyecek bir şeyler alsın sana, dedi Camier.
Hadi git, dedi Mercier.
Kısa, güçlü ve eğri bacaklar onu ivedilikle kasabaya taşıdı, bedeninin yukarısı sallanıyor, sarsılıyordu; gülünç bir görüntüydü bu. Mercier, tepeciğin korunağında yalnız başına, iki bayırdan hangisinden ineceğine karar veremiyordu bir türlü. Çünkü ikisi de aynı yere çıkıyordu. Sonunda, Ben, yalnız başına, hasta, üşüyen, sırılsıklam, yaşlı, yarı deli, çıkışsız bir yola kösteklenmiş bir Mercier’yim, dedi. Kısa bir süre için, özlemle, soluk gökyüzüne, iğrenç yeryüzüne baktı. Senin yaşında, dedi. Bu da bir başka gülünç şeydi. Hiçbir önem taşımayan.
Umutsuzluğa kapılmış tam gidiyordum, dedi Bay Conaire.
George, dedi, Camier, beş sandviç; dördü sarılacak, biri elde. Görüyorsunuz ya, dedi Bay Conairee sevecenlikle dönerek, her şeyi düşünüyorum. Çünkü burada yiyeceğim sandviç öteki dördünü haklamak için gerekli gücü verecek bana.
Sofist yaklaşımı bu, dedi Bay Conaire. Sarılı beş sandviçinizle yola çıkarsınız, kendinizi yorgun hissettiğinizde paketi açarsınız, bir sandviç çıkarırsınız, yersiniz, derman kazanırsınız, öteki dördüyle yola koyulursunuz yeniden.
Camier’nin tüm yanıtı, sandviçini yemeye koyulması oldu.
Onu mahvedeceksiniz, dedi Bay Conaire. Dün pasta, bugün sandviçler, yarın kuru ekmek, perşembe de taş.
Hardal, dedi Camier.
Dün benden ayrılmadan önce, dedi Bay Conaire, ölüm kalım sorununuz için, bana burada öğleden sonrasına randevu verdiniz. Her zamanki

dakikliğimle geliyorum, sorun George a hangi durumda geldiğimi. Bekliyorum. Kuşkulanmaya başlıyorum. Yeri mi şaşırdım? Günü mü? Saati mi? Garsona açıklıyorum durumu. Yukarki odalardan birinde, şu gülünç dostunuzla birlikte olduğunuzu ve bir süredir sefih bir uyuşukluk içine gömüldüğünüzü öğreniyorum. İşimin ivediliğini belirtip, uyandırılmanızı istiyorum. Hayır, olanaksız bu. Hiçbir şekilde rahatsız edilemeyeceğinizi söylüyorlar. Beni buraya
sürüklüyorsunuz ve sizi görmemi engellemek için düzen kuruyorsunuz. Öğüt veriyorlar bana. Bekleyin, inmekte gecikmezler. Çaresiz bekliyorum. Bari inseniz. Ne gezer! İsteğimi yineliyorum. Uyandırın onu, ona Bay Conaire’nin aşağıda olduğunu söyleyin. Hadi hadi! Müşteri istekleri kutsaldır. Tehditler savuruyorum. Güç kullanıyorum. Yolumu kesiyorlar. Kurnazlık ediyorum, bir anlık dalgınlıklarından yararlanıp merdivenlerden süzülmeye çalışıyorum. Yakalıyorlar beni. Yalvarıyorum diz çökerek. Herkes alay ediyor bu kez. Beni içmeye, yemek yemeğe, geceyi orada geçirmeye teşvik ediyorlar. Sizi yarın göreceğim. Aşağı iner inmez haber uçuracaklar bana. Salon doluyor. İşçiler, birkaç yolcu. Uzaklara sürükleniyorum. Bir kanepede uyanıyorum. Saat sabahın yedisi. Siz ayrılmışsınız. Neden uyandırmadılar beni? Kimse bilmiyordu. Kaçta ayrıldınız? Kimse bilmiyor. Geri dönecek misiniz? Kimse bilmiyor.
Camier düşsel bir kadeh kaldırdı, bükülü parmaklarından anlaşılıyordu bu. Gerçeğini, yavaşça, bir dikişte boşalttı, sonra paketini aldı ve kapıya yaklaştı. Döndü.
Bay Conaire, dedi, affınıza sığınıyorum. Dün, bir süre sizi düşündüm. Sonra tamamen uçup gittiniz usumdan. Sanki hiç olmamıştınız Bay Conaire, yoktunuz. Hayır, doğru değil bu, sanki varoluşunuz tükenmişti. Hayır, bu da doğru değil, sanki vardınız da ben farkında değildim bunun. Dediklerimi yanlış anlamayın Bay Conaire, niyetim sizi kırmak değil. Gerçek şuydu ki çalışmamın bittiğini anlamıştım, yani herkesin bildiği çalışmamın, kısa bir süre için bile olsa, bizimle birleşebileceğinizi düşünmüş olmakla yanılmıştım. Sizden yeniden özür diliyorum Bay Conaire ve elveda diyorum.
Kadınım! diye haykırdı Bay Conaire.
Yaşlı minnoşunuz, dedi Camier. Özlediniz. Onu yeniden bulmak için çok şey verirdiniz, çok şey ne demekse işte. Mutluluğunuzun farkında mısınız?

Çıktı. Bay Conaire az kalsın Camier'nin peşinden gelecekti. Ama bir süredir tuvalete gitme gereksinimi duyuyordu. Avludan dönerken sokak kapısına gitti ve dışarı baktı, sonra salona girdi, öylesine bir hüzün kapladı ki içini, yeniden cin ısmarladı.
Küçük kadınım! diye inledi.
Hadi hadi, dedi George, bir başkasını buluruz size.
Kraliçe gibiydi! diye inledi Bay Conaire. Ne kadar da insancaydı gülümsemesi.
İşte yoldan çıkmış, bir başka talihsiz daha.
Bay Gast ortalarda gözükmüyordu, iyi bir nedeni vardı, küçük bir koruda Patrick'i için kardelen çiçeği arıyordu.
Es es, kötü rüzgâr es.
Teresa da ortalıkta gözükmüyordu, kimsenin umurunda değildi Teresa'nın ortalarda gözükmemesi.
Mercier hiçbir şey yemek istemedi. Ama Camier zorla yedirdi ona.
Yüzün yeşil, dedi Camier.
Kusacağım galiba, dedi Mercier.
Yanılmamıştı. Camier destek oldu ona.
Şimdi rahatlarsın, dedi Camier.
Gerçekten de, yavaş yavaş, Mercier daha iyi hissetti kendini, yani kusmadan öncekine göre daha iyi.
Sen gittiğinden bu yana, dedi Mercier, hüzünlü düşüncelere daldım. Hatta beni bırakıp gittiğini düşünüyordum.
Sana yağmurluğu bırakarak mı? dedi Camier.
Beni terk etmek için birçok nedenin var, biliyorum, dedi Mercier. Bir an düşündü. İnsanın Mercier'yi bırakmaması için Camier olması gerek, dedi Mercier.
Yürüyebilecek misin? dedi Camier.
Yürürüm, sen kaygılanma, dedi Mercier. Ayağa kalktı ve birkaç adım attı. Nasıl? dedi.
Yağmurluğu atsaydık, dedi Camier. İşimize yarıyor mu ki?
Yağmurun etkisini azaltıyor, dedi Mercier.
Bir kefenden farksız, dedi Camier.
Abartıyorsun, dedi Mercier.
İçtenlikle ne düşündüğümü öğrenmek ister misin? dedi Camier. Yağmurluğu giyen, bedenen de tinsel olarak da giymeyen kadar acınası bir durumdadır.

Söylediklerinde doğruluk payı var, dedi Mercier.
Tepeciğin dibinde yere serilmiş yağmurluğa baktılar. Derisi yüzülmüş gibi duruyordu. Damalı bir astarın lime lime parçaları, rengi büsbütün atmış, omuzlara hâlâ yapışık duruyordu. Daha soluk bir sarı, ıslaklığın bütünüyle kaplamadığı yerleri belirginleştiriyordu.
Hadi gidelim buradan, dedi Camier.
Atmayacak mıyız onu? dedi Mercier.
Onu bırakalım, dedi Camier. Yorulmamıza ne gerek var?
Fırlatıp atmak isterdim, dedi Mercier.
Bırak orada kalsın, dedi Camier. Yavaş yavaş bedenimizin izleri silinir gider. Güneşin etkisiyle kurumuş bir yaprak gibi kıvrılır.
Gömse miydik? dedi Mercier.
Gereksiz bir duygusallık olurdu, dedi Camier.
Yoksa biri gelir, alır götürür bunu, dedi Mercier, bitli ayının biri.
Bizi ilgilendirmez ki bu, dedi Camier.
Doğru ama, ilgilendiriyor işte, dedi Camier.
Camier uzaklaştı. Birazdan Mercier yetişti ona.
Bana yaslanabilirsin, dedi Camier.
Biraz sonra, biraz sonra, dedi Mercier huzursuz bir biçimde.
Neden Hep arkana bakıyorsun? dedi Camier.
Kımıldadı, dedi Mercier.
El sallamak içindir, dedi Camier.
Ceplerde bir şey unutmadık umarım? dedi Mercier.
Zımbalanmış çeşitli biletler, dedi Camier, kullanılmış kibritler, kenarlarına ertelenemez buluşmaların üstü karalanmış
izleri olan gazete parçaları, ucu kırık bir kurşunkalemin bildik son onda biri, bir parça kirli tuvalet kâğıdı, sağlamlığı kuşku götürür birkaç prezervatif ve toz. Kısacası, yaşam.
Hiçbirine ihtiyacımız olmayacak mı? dedi Mercier. Duymadın mı sana dediğimi? dedi Camier. Yaşam.
Kimi zaman olduğu gibi, hiç konuşmadan, yürüdüler bir sure.
Gerekirse, on günümüzü ayırırız buna, dedi Camier.
Başka ulaşım aracı kullanmayacak mıyız? dedi Mercier.
Aradığımız nesne adanın öteki ucunda olmak zorunda değil, dedi Camier, O halde ilkelerimiz-.
Neyi arıyoruz? dedi Mercier.

Bildiğim kadarıyla yolculuk etmek için yolculuk etmiyoruz, dedi Camier. Hıyarsak da o kadar uzun boylu değil. Mercier'ye soğukça bir göz attı. Sanki boğazını sıkıyorlar senin, dedi. Ters bir şey varsa, söyle, durma.
Bir şeyler söyleyecektim, dedi Mercier, ama bir parça düşününce kendime saklamayı yeğledim.
Bencil domuz, dedi Camier.
Devam et, dedi Mercier.
Nerede kalmıştım, dedi Camier.
O halde ilkelerimiz, dedi Mercier.
Ya evet, dedi Camier, o halde ilkelerimiz yavaşlık ve temkinlilik olmalı, bir de sağa sola yalpalamalar ve ani geri dönüşler. Günlerce, hatta haftalarca sürekli duraklamalardan çekinmemeliyiz. Önümüzde koca bir yaşam duruyor, yani bu yaşamdan artakalan süre.
Şu anda hava nasıl? dedi Mercier, yukarı bakarsam dengemi yitirmekten korkuyorum.
Bildiğimiz hava işte, dedi Camier, şu farkla ki artık alışmaya başlıyoruz ona.
Yanaklarımda yağmur damlalarını hissettim sanki, dedi Mercier.
Cesaret, dedi Camier, birazdan lanetliler istasyonuna geliyoruz, çan kulesini görüyorum.
Tanrıya şükür, dedi Mercier, artık dinlenebileceğiz.

6

Önceki iki bölümün özeti

III
Tren.
Madden’in söylemi I.
Yavaş tren.
Madden’in söylemi, son.
Kasaba.
Han.
Bay Gast.
Yollardaki hayvanlar. Çiftçiler.
Mercier’nin düşü.
Yolculuğun tehlikeye düşmesi.
Camier’nin soğukkanlılığı.
Patrick’in hastalığı.
Mercier ve Camier odalarına çıkar.
Bay Graves.
Patrick’in ölümü.
Sondan bir önceki sözleri.
Conaire’in söylemi I.
Bay Gast’ın konuktan söz edişi.
Bay Gast’m usunda canlandırdığı görüntü
Conaire’in söylemi II.
Mercier ve Camier uyurlar.

IV
Ertesi gün.
Tarla.
Şafak.
Mercier ve Camier güler.
Mercier ve Camier konuşur.
Camier tek başına güler.

Mercier'nin yüzü.
Camier gider.
Mercier tek başına.
Han.
Conaire söylem, son.
Kardelenler.
Mercier yemek yer ve kusar.
Yağmurluk.
Yola çıkarlar.
Lanetliler kasabasının çan kulesi

7

Sonunda bir gün, kente vardılar, önce varoşlarına, sonra merkezine. Zaman kavramını yitirmişlerdi; sokaklar, sesler, gelip geçenler tatil günü olduğunu getiriyordu usa. Gece oluyordu. Nereye gideceklerini bilmeden kentin merkezinde dolandılar biraz. Sonunda, işlere yön vermeyi üzerine alan Mercier'nin önerisiyle Helen'in evine gittiler. Yatağındaydı kadın, biraz rahatsızdı ama yine de kalktı, içeri aldı onları, önce kapının arkasından, Kim var orada? diye seslenmeyi ihmal etmedi ama. Kadına, son umutlarının nasıl kırılıp paramparça olduğunu anlattılar. Boğanın kendilerini nasıl kovaladığını betimlediler ona. Helen, odadan çıktı ve şemsiyeyle geri döndü. Camier bir süre aletle oynadı. Ama mükemmel durumda,

dedi, hayli mükemmel. Onardım, dedi Helen. Eskisinden bile iyi oldu denilebilir, dedi Camier. Olası, dedi Helen. Rahatça açılıyor, dedi Camier, düğmesine basıldığında da -klik- kendi kendine kapanıyor. Açıyorum, kapıyorum, bir, iki, klik, plop, klik, pl-. Yeter, dedi Mercier, bozacaksın yine. Biraz rahatsızım, dedi Helen. İyiye alamet, dedi Camier. Ama torba orada yoktu. Papağanı görmüyorum, dedi Mercier. Köye yolladım, dedi Helen. Safahatin her türlüsünden uzak sakin bir gece geçirdiler. Ertesi gün evde kaldılar. Zaman uzun gözüktü onlara, kendilerini yormadan, kurşun renkli günün ve lambanın birbirine karışmış ışığında bir parça seviştiler. Canlı bir ateşin önünde halının üzerine usulca uzanmış; yağmur camları döverken, çıplak bedenler iç içe, yorgunca dokunuyordu birbirine, çiçek derliyordu sanki elleri. Mutluluk bu olmalıydı! Akşama doğru Helen yıllanmış birkaç şişe şarap getirdi ve uykuya daldılar hoşnutlukla. Daha az dirençli adamlar orada kalmanın çekiciliğine karşı koyamazdı. Ama ertesi sabah, yeniden sokakta gördük onları, kendilerine saptadıkları hedeften başka bir şey düşünmüyorlardı. Önlerinde birkaç saatleri kalmıştı, gece olacak, karanlık çökecekti, karanlık bir günden artakalan birkaç saatti, o halde zaman yitirmem eliydiler. Yine de biraz düşünürsek sokak lambalarının yoğunluğunu azalttığı karanlık onlara engel olmayacaktı araştırmalarında. Çünkü gitmek istedikleri ve yolunu pek iyi bilmedikleri mahalleye gece gitmek, gündüz gitmekten kolaydı onlar için; neden derseniz, oraya önceki, biricik gidişlerinde gündüz değil geceydi ya da gece

olmak üzereydi. Bu nedenle bir meyhaneye girdiler; çünkü Mercier'ler ve Camier'lerin geceyi en az kaygıyla bekledikleri yer meyhanelerdir. Bunun için daha az ciddi bir nedenleri vardı, yani ilk adımlarını öylesine kararsızlaştıran aynı havayı ussal düzlemde de olabildiğince solumak için duydukları ilgiydi bu. Vakit yitirmeden koyuldular işe. Ana önlemleri ihmal edersek dedi Camier, çok şey yitiririz. Böylece tek bir taşla, iki hatta üç kuş vurdular. Çünkü bu aradan yararlanarak, dereden tepeden konuştular, iyi de oldu. Çünkü bu cennet gezegende, Mercier ve Camier en özgür ve en yararlı konuşmaları meyhanelerde yaptılar. Sonunda düşüncelerini berraklığa kavuşturan bir ışık belirdi ve şu noktalar aydınlandı.

1. Paranın yokluğu bir beladır. Ama yararlı bir şeye dönüşebilir.
2. Kaybolan kaybolmuştur.
3. Bisiklet çok yararlı bir araç. Ama kötü kullanıldığında tehlikeli olabilir.
4. insan parasız pulsuz olduğunda kafası işlemeye başlar.
5. İki gereksinim vardır: İnsanın duyduğu gereksinim ve bu gereksinimi duyma gereksinimi.
6. Sezgileri insanı çılgınlıklara sürükleyebilir.
7. Ruhun kustuğu şeyler asla kaybolmaz.
8. Ceplerin her geçen gün kaynaklarından biraz daha yoksun kaldığını duyumsamak en güçlü kararlardan vazgeçmek için yeter de artar bile.
9. Bir erkek pantolonu, özellikle bacak aralarına indirilip orada gözlerden ırak açılabilmeli ve testisler, mide bulandırıcı işemeyle ilgili her türlü sorundan bağımsız, kimseler görmeden dışarı çıkarılıp havalandırılabilmelidir. Ardından don da aynı yöntemle değiştirilmelidir doğallıkla.
10. Yaygın bir inanışın aksine, Tanrı'nın yok gözüktüğü yerler vardır doğada.
11. Kadınsız ne yapardık? Başka delikleri keşfe çıkardık.
12. Ruh: Bir başka üç harfli sözcük.
13. Yaşam üzerine söylenmemiş ne söylenebilir? Birçok şey. Götüyle iyi nişan alamadığı, örneğin.

Bu düşünceler onların saptadıkları hedefi göz ardı etmelerine neden değildi. Yalnızca, zaman geçtikçe, bunun, dinginlik ve soğukkanlılık içinde izlenmesi gereken bir hedef olduğu daha da belirginleşiyordu. Ve bu dinginlik ve soğukkanlılıktan nasiplerini yeterince alamadıklarını kavrayacak kadar dingin ve soğukkanlı olduklarından, tüm eylemleri ertesi güne, hatta gerekirse iki gün sonraya erteleme gibi hayırlı bir karar

alabildiler. Sonra pürneşe, Helen'in dairesine döndüler ve hiçbir merasime girişmeden uykuya daldılar. Ertesi gün bile yağmurlu günlerin güzelim vakit geçirme yöntemlerinden alıkoydular kendilerini, gelecek deneyimler için iyice taze ve diri kalmak istiyorlardı.

Evden ayrıldıklarında tam öğleydi. Kapı sundurmasının altında durdular.

O, ne güzel bir gökkuşağı, dedi Camier.

Şemsiye, dedi Mercier.

Bakıştılar. Camier merdivenlerde gözden kayboldu. Şemsiyeyle birlikte yeniden gözükünce, Mercier şöyle dedi:

Geciktin.

İnsan ancak elinden geleni yapabilir, dedi Camier, bilirsin bunu. Açmamız gerekiyor mu?

Mercier uzun uzun göğe baktı.

Ne düşünüyorsun? dedi.

Camier sundurmanın sığınağını terk etti ve art arda kuzeye, doğuya, güneye, batıya dönerek titiz bir denetimden geçirdi gökyüzünü.

Eee? dedi Mercier.

Acele etme, dedi Camier.

Yanılgı tehlikesini azaltmak için yolun köşesine kadar ilerledi. Sonunda tekrar sundurmanın altına döndü ve düşüncesini açıkladı.

Ben açmamaktan yanayım, dedi.

Nedenini öğrenebilir miyiz? dedi Mercier. Yağmur başladı, gördüğüm kadarıyla. Islandığının farkında değil misin?

Sen şemsiyeyi açmaktan yana mısın? dedi Camier.

Bunu söylemiyorum, dedi Mercier, yalnızca kendime şunu soruyorum, şemsiyeyi şimdi açmazsak, ne zaman açacağız?

Önyargısız bir gözle bakıldığında şemsiyeden çok bir güneşlik görüntüsü veriyordu. Çubukların ucuyla şemsiyenin tepesi arasında toplam uzunluğun olsa olsa dörtte biri kadar bir
mesafe vardı. Sapın bitiminde amberden, püsküllü bir topuzcuk vardı. Kumaş kızıl renkteydi ya da bir zamanlar kızıldı ve hâlâ kimi yerlerinde bu rengi taşıyordu. Lime lime olmuş bazı parçalar düzensiz aralıklarla hâlâ çevresini süslüyordu.

Şuna bak, dedi Camier. Eline al. Hadi eline alsana, yemez seni, korkma.

Geri dur! diye bağırdı Mercier.

Nereden gelmişti bu? dedi Camier.

Khan'ın dükkânından satın aldım, dedi Mercier, ikimizin yalnızca bir yağmurluğu olduğunu bildiğim için. Bir şilin istedi benden, sekiz pense razı oldu. Boynuma sarılacak sandım.
Herhalde 1900 yıllarından kalma olmalı, dedi Camier. Sanırım Ladysmith'in Klip üzerindeki yılıydı. Anımsıyor musun? Bulutsuz gökler, her gün garden partiler. Yaşam gülümseyerek açılıyordu önümüzde. Umutlar erişilmez değildi. Savaş oyunu oynuyorduk. Sinekler gibi ölüyorduk. Açlıktan. Soğuktan. Susuzluktan. Sıcaktan. Bam! Bam! Son fişekler. Teslim olun! Asla! Cesetleri yiyorduk. Çişimizi içiyorduk. Bam! Bam! İki tane daha, bizdenmişler, bilmiyorduk. Duyduğumuz da ne? Gözetleme kulesinden bir haykırış. Ufukta toz bulutu! Yardım birlikleri geldi sonunda! Dillerimiz kararmış. Yine de hurra! Ra! Ra! Sanki karga gaklıyor. Bir başçavuş sevinçten sizlere ömür. Kurtulduk. Yüzyıl henüz iki aylıktı.
Şimdi bak bir de şuna, dedi Mercier.
Bunu izleyen sessizliği ilkin Camier bozdu.
Peki, dedi, şimdi açıyor muyuz, yoksa havanın daha bozmasını mı bekliyoruz?
Mercier gizini vermeyen gökyüzüne çevirdi gözlerini.
Hadi bir göz at da, dedi, ne düşündüğünü söyle.
Camier yolun köşesine kadar gitti. Dönüşünde şöyle dedi:
Göğün aşağısı biraz ışıklı. Dama çıkmamı ister misin?
Mercier dikkatini topladı. Sonra hiç düşünmeden seslendi:
Açalım ve Tanrı'nın lütfü için dua edelim.
Ama Camier açamadı şemsiyeyi.
Ver şunu, dedi Mercier.
Ama Mercier de daha başarılı olamadı. Şemsiyeyi başının üzerine kaldırdı ama zamanında hâkim oldu kendine.
Tanrı'ya ne yaptık biz? dedi.
Reddettik onu, dedi Camier.
Onun bu kadar kinci olduğuna inandıramazsın beni, dedi Mercier.
Camier şemsiyeyi aldı ve merdivende gözden kayboldu.
Yalnız kalır kalmaz, Mercier yola koyuldu. Bir an geldi, yoluna tuhaf ve zavallı görünümlü, kolunun altında ikiye katlanmış küçük tahta bir şey taşıyan bir adam çıktı. Mercier'ye, adamı daha önce bir yerlerde görmüş gibi geldi ve yolunu sürdürürken düşünüp durdu, nerede olabilir bu diye. Tuhaf olan, Mercier'nin geçişini fark eden yaşlı adamın da bu insan

müsvettesiyle bir yerlerde karşılaştığı izlenimine kapılmasıydı; bir süre boşuna çabaladı, hangi koşullardaydı diye. Böylece yavaş adımlarla aralarındaki mesafe açıldıkça, boşuna birbirlerini düşünüp durdular. Ama en küçük bir şey bile, yükselen ve yiten bir mırıltı, mevsim ne olursa olsun günün, güzü anımsatan gelgitlerinin tuhaf olduğunu söyleyen bir ses, durdurabilir bu dünyanın Mercier'lerini. Yeni bir başlangıç ama yaşamdan yoksun bir başlangıç nasıl olabilirdi? Kırsal yörelere göre kentte daha belirgindir bu, ama geniş bir uzam üzerinde köylülerin acele etmeden avarelik ettiği kırda da hissedilir; öylesine aylaktır ki köylüler, nasıl gece olmadan, evlerine, uzak çiftliklerine, gözden ırak ilçelerine döndüklerine hayret eder insan. Yeterince zaman yoktur, yine de Tanrı bilir, zamanın bolluğunu. Çiçekler bile kapanma zamanını geçmiş gözükür ve yorgun kanatlarda bir panik başlar. Atmaca hep erken inişe geçer, kargalar güpegündüz nadasa bırakılan topraklardan ayrılır ve karanlık çökene değin gaklayacakları ve birbirlerine bağıracakları toplanma yerine akın eder. O zaman, yeniden yola koyulmak için gelgeç bir isteğe kapılırlar, ama çok geçtir. Gün aslında bitiminden çok önce sona ermiştir ve insanlar dinlenme saati gelmeden çok önce yorgunluktan dökülmüştür. Ama ses çıkarmayın, akşam büyük bir canlılığı barındırır içinde, boş yere koşuşturulur sağa sola. Başlama zahmetine katlanılmayacak kadar kısa, bununla birlikte başlanmayacak kadar uzun; işte kafesine kapatılmış Balue kadar zalimcedir zaman içine hapsedilmişliğimiz. Geçen birine sorun saati, sizden hızla uzaklaşırken yaklaşık bir şey söyleyecektir omzunun üzerinden. Ama sakin olun, on beş dakikada bir saatine bakan, alanlardaki resmi saatlerle onu ayarlayan, sona ermez günün bitiminden önce yapması gerekenleri yapmak için düşünüp duran o, fazla yanılmamıştır. Ya da öfkeli ve yorgun bir hareketle kendini kuşatan zamanı belirtir, hep olan zamandır, hep olacak zamandır, çok gecikmiş güzelliklerle erken beliren çekicilikleri birleştiren zamandır, en ürkütücü bir kuzgundan daha korkunç olmayan bir zamandışı zamandır. Zaten bütün gün böyledir, saatin ilk tikinden, son takına kadar, daha doğrusu üçüncü tikten, sondan bir öncekinden önceki taka kadar; çünkü göğsümüzdeki tamtamın, bize düşü anımsatması ve düşten koparması için biraz zamana gereksinmesi vardır. Ama arada kalanların hepsini işitiriz, her düşen darı tanesini işitiriz, ardımıza bakar ve kendimizi görürüz, her defasında biraz daha yakın, tüm yaşam boyu biraz daha yakın. Susuzluktan öleyazdığımızda, tuzlu kaşık dolusu neşe ve özenle damıtılmış küçük ve usul bir can çekişme, daha ne

istiyorsunuz. Kalbin yerinde bir kalp mi? Hadi hadi. Ama buna karşılık, yoldan geçen birine gideceğiniz yeri sorun, elinizden tutup, söz konusu yere, binbir dolambacı aştıktan sonra götürecektir. Boz renkli büyük bir binadır, bitmemiştir, hiçbir zaman bitmeyecektir, iki kapılıdır, biri girenlere, biri çıkanlara ayrılmıştır, pencerelerde dışarıyı izleyen yüzler vardır. Hiçbir şey sormamalıydınız.
Mercier'nin eli, rüzgârın hücumunun kendisini yapıştırdığı demir parmaklığı bıraktı. Ama fazla ilerlememişti ki eşeğinin yanı sıra güçlükle yürüyen saçı başı dağınık ve hırpani, yaşlı bir adamla burun buruna geldi. Eşek yularsızdı, kaldırımın kenarında bıkkın ve cesur kısacık adımlarla sahibinin peşinden gidiyor, duran bir arabanın ya da su birikintilerinin içine çömelip bilye oynayan çocukların çevresinden dolaşması dışında uzaklaşmıyordu kaldırım kenarından. Adam sokakta hayvanın boz böğrü ve düşman arabalar arasında yürüyordu. Gözlerini yerden yalnızca tehlike belirdiğinde önlem almak amacıyla kaldırıyordu ikisi de. Bu uyumu dış dünyanın hiçbir unsuru bozamaz, dedi Mercier, kendi kendine. Böylesine karanlık bir saatte Camier'den ayrılırken belki de gücüne gerektiğinden fazla güvenmişti. Elbette Camier ile birlikte yaşamak için, aynen Mercier ile birlikte yaşamak için olduğu kadar güce gereksinme duyardı insan ama kendi başına bir savaşıma atılmak için gerekenden az bir güce. Bununla birlikte, işte yeniden yola koyuldu, sesler kesildi, yaşlı adam ve eşeğinin verdikleri rahatsızlık gerilerde kaldı, varlığı yeniden tanıdığı en güzel şey olan, şu mutluluk verici sisle doldu, daha uzaklara gidebilir artık. Belli belirsiz karaltısı, Tanrı bilir hangi yapraklarını dökmeyen ağaçlardan birinin, belki de çobanpüsküllerinin gölgesinde demir parmaklıklara çok yakın ilerliyor; gölge yakınlardaki turba bataklığından biraz daha az kurşuni renkli bir ışığa yönelmiş, eğer doğru bir ifadeyse bu. Ceketinin yakası kalkık, sağ eli sol yeni, sol eli sağ yeni içinde, yaşlılara özgü bir hareketle bedeninin üst kısmında sallanıyor ve ara sıra yosunlar içindeymişçesine devinip duran sürüklenerek ilerleyen bir ayak görüyor kaldırımda. Taştan ayaklar üzerinde sarkan ağır zincirler çiçek bezekleri gibi dökülürcesine kaldırımı süslüyorlar yol tarafından. Dokunulduğu zaman uzun uzun sallanıyorlar dingince ya da yavaş yavaş sallanıyorlar kımıltısızlaşana değin döne döne. Mercier küçükken buraya gelirdi oynamak için. Zincirler boyunca koşar, bir sopayla, onları birbiri ardına harekete geçirir, sonra, sanki hiç durmayacakmışçasına

büyük sarsıntılarla bir uçtan öteki uca kaldırımı sarsışlarına bakmak için geri dönerdi.

8

*C*amier kapıya yakın, üzeri kalın bir camla kaplı kırmızı küçük bir masada oturuyordu. Solunda, yabancı kişiler yabancı kişilerden söz ediyor, sağındaysa alçak sesle Cizvitlerin dünyevi şeylere duyduğu ilgi konuşuluyordu. Bu, ya da buna yakın bir konudan söz edilirken, geçenlerde dinsel bir dergide çıkan yapay döllenmeyle ilgili bir makale gündeme geldi, çıkarsanan sonuç spermin koca dışında başka birinden gelmesi durumunda günah işlendiği yolundaydı. Tartışma bu noktada odaklandı, birçok ses katılıyordu konuşmaya.
Değiştirin konuyu, yoksa başpiskoposa şikâyet edeceğim sizi, dedi Camier. Rahatsız ediyorsunuz beni.
Önünde olup biteni açık seçik göremiyordu, öylesine bulanıktı ve dumanla dolmuştu ki hava. Şurada burada, sisi delen, yadsınamaz bir pipoyla bütünlenen bir devini, sivri şapka ve özellikle, sanki ruhun merkezi oradaymışçasına gergin ve sıkıntılı, halleri her an değişen ayaklar başta olmak üzere alt organların parçacıkları göze çarpıyordu. Ama arkasında katı, eski bir duvar vardı, yalın ve çıplaktı duvar, sırtında duyumsu-yordu, başının gerisini oraya yaslıyor ve sürtüyordu. Mercier geldiğinde, dedi kendi kendine; çünkü gelecek, tanırım onu, nereye oturacak bakalım? Buraya, bu masaya mı? Bu sorun meşgul etti onu, bir süre. Hayır, diye kararlaştırdı sonunda, hayır, oturmamalıydı, Camier, neden bilmiyordu ama, katlanamazdı buna. Peki o halde. Sonra bu konuyu daha iyi düşünmek için, yani Mercier'nin kendisiyle bu köşede birleşmemesi gerektiğinden, bu durumda neler yapması gerektiğini düşünmek için, Camier ellerini cebinden çıkardı ve bu yumuşak ve küçük kütleyi önüne koydu ve üzerine kafasını önce usulca, sonra tüm ağırlığıyla dayadı. Camier'nin Mercier'yi, Mercier'nin Camier'yi görmesinden önce görerek, yerinden kalkıp kapıya koşma düşünü kısa bir süre canlandırdı usunda. Sonunda geldin, beni büsbütün terk ettiğini sanıyordum diye haykırır ve tezgâha sürükler onu ya da salonun dibine, ya da pek olası gözükmese de birlikte dışarı çıkarlar. Çünkü Mercier yorgundur; oturmaya ve daha uzaklara gitmeden önce boğazını serinletmeye gereksinim duyar ve anlatacak, beklemeye hiç katlanamayacak şeyleri vardır ve Camier'nin de anlatacak şeyleri vardır; evet, birbirlerine söyleyecek önemli şeyleri vardır ve yorgundurlar ve uzun

süredir birbirlerini görmemişlerdir ve bütün bunların sakinleşmesi, açığa kavuşması ve durumlarını iyice bir gözden geçirmeleri gerekmektedir; gelecekleri aydınlık mı, karanlık mı, yoksa çoğu kez olduğu gibi bulanık mı, bir ötekine yeğleyebilecekleri tutulacak bir yön var mı, yani sözün kısası, güleryüzle ve berrak bir usla, hoşgörülü bir değerlendirmenin hepsini özdeş kılacağı çok sayıdaki hedeften birine koşturabilme amacıyla bir durum saptaması yapmaları ya da gülümseyerek (zorunlu değil bu) bu atılımın hakkını vermeleri ve birbirine uzaktan hayran hayran bakmaları için; çünkü şimdilik birbirlerinden uzaktalar. İşte o zaman ayırdına varıyor insan, olmak zorunda kaldığımız varlık olmasaydık ne olurdu diye; her gün karşılaşılmaz böylesine kılı kırk yararak yapılan çözümlemelerle. Çünkü bir kez dünyaya geldiğinizde, yapılacak şey yoktur artık. Böylece, yakın gelecekleri bir düzene koyulduğunda Camier kafasını kaldırdı ve karşısında, taşıdığı benzerliğin büyüklüğü nedeniyle Mercier olduğunu çıkarmakta hiç zorlanmadığı bir kişi gördü ve ertesi güne değin çözülmeyen (ama bir çözülünce, ne çözüldü doğrusu!) bir düşünce yumağı karıştı usunda, ama usu duruldúğunda, katlanamaz sandığı ve onca korku duyduğu şeyin dostunu yanında hissetmek değil, onu kapıyı iterken ve sabahtan bu yana birbirlerini ayıran geniş uzamın son evresini katederken görmek olduğunu anladı.
Mercier'nin girişi salonda bir rahatsızlık yaratmıştı, anlaşılmaz bir tür soğukluk. Oysa müşterilerin çoğunluğunu birkaç gümrük görevlisiyle birlikte tersane işçileri ve denizciler oluşturuyordu, yani olağandışı görünümlerden pek etkilenmeyen bir kitleydi. Buna karşın bir sessizlik kapladı ortalığı, konuşmalar kesildi, hareketler dondu kaldı, bira bardakları dudakların kenarında titredi, bütün yüzler aynı yöne çevrildi. İyi bir gözlemci olsaydı (ama yoktu), meçhul bir tehlikenin tehdit ettiği bir koyun ya da manda sürüsüne benzetebilirdi onları. Donmuş bedenleri, tehdit unsuruna dikili, kaskatı kesilmiş, öfkeli yüzleri, onları çepeçevre saran doğadan daha kımıltısızdı bir süre için. Sonrası kaçış ya da baskını gerçekleştirenin tepesine çullanıştır (zayıfsa eğer) ya da yeniden işe koyuluştur; otlamaya, geviş getirmeye, çiftleşmeye, takla atmaya. Yanınızdan geçtiğinde konuşmanızı donduran, bedeninizi ürperten ve ruhu öfke, gülme ve tiksintiyle dolduran şu ayaktaki hastalar gibidirler. Evet, insan doğaya sövdüğünde çok dikkatli olmalı, eğer, tiksinç birilerinin ona seslenmesini ya da yardım için el uzatmasını istemiyorsa. Bir an Camier'ye işler sarpa sarıyor gibi geldi, masanın altında dizlerinin ardı kaskatı

gerildi. Ama yavaş yavaş, müthiş bir rahatlama yükseldi içinden, yayıldı, yayıldı, çocukların neşeli bakışları arasında, kumsala doğru koşturan ve sonunda, damlacıklar ve gürültüler içinde öfkesi yatışmış bir dalga gibi.
Ne oldu sana? dedi Camier.
Mercier başını kaldırdı, ama bakışı ne Camier ne de duvar doğrultusundaydı. Böylesine yoğunlukta nereye bakabilirdi? İnsan merak ediyor.
Şu suratının hali ne? dedi Camier, sanki cehennemden çıkmış gibisin. Söyle bakalım?
Mercier'nin dudakları kıpırdamıştı, buna hiç kuşku yok.
Yalnızca birini tanıyorum, dedi Mercier.
Dövmediler mi seni? dedi Camier.
Üstlerine dev bir adamın gölgesi düştü. Önlüğü kalçasının yarısına geliyordu. Camier adama baktı, adam Mercier'ye, Mercier de Camier'ye. Böylece gözler birleşmese de, son derece karmaşık imgeler oluştu, her biri hem kendisinin farklı ve eşzamanlı üç ayrı değişkesinden hem de aynı zamanda, daha güç anlaşılır olsa da, öteki ikisinin kendi üç değişkesinden yararlanıyordu, yani toplam, birbiriyle güç bağdaşır dokuz imge vardı; görme alanının dar kenarında itişip kakışan çok sayıda ve karışık devini de cabası. Bu daha çok, sıkıntılı bir karmaşa oluşturuyordu, ama öğreticiydi, öğreticiydi. Buna yeni bir sessizlikte üçünün hedef olduğu sayısız bakışı ekleyin, o zaman insanın kurnazlık etmek isterken yani birkaç devirde bir, uzakta soluk bir ışığın var olma bilincinin zararsız çılgınlığının bir saniye boyu parıldadığı sırada boş, karanlık ve kapalı bölmeyi terk etmesinden söz ediyorum, kendini nelerin beklediği konusunda zayıf bir fikir edinebilirsiniz.
Ne içersiniz? dedi garson.
Sizi, gerektiğinde çağırırız, dedi Camier.
Ne içersiniz? dedi garson.
Deminki gibi, dedi Mercier.
Daha bir şey almadınız, dedi garson.
Bayınkinin aynısı, dedi Mercier.
Garson Camier'nin boş bardağına baktı.
Neydi unuttum, dedi.
Ben de, dedi Camier.
Ben hiç farkında değilim, dedi Mercier.
Biraz gayret, dedi Camier.

Yoruyorsunuz bizi, aferin size, dedi Mercier.
Altımıza yapsak da korkudan, dedi Camier, yiğitliği elden bırakmayız. Hadi git de talaş getir dostum.
Ve böylece her biri sahte gülücükler ve ekşi sevecenliklerle onaylanmış bir tür uzlaşma sağlanana kadar söylenmemesi gereken şeyleri söyledi durdu. Uğultu (konuşmanın uğultusu) yeniden başladı.
Bize, dedi Camier.
Mercier bardağını kaldırdı.
Bunu demek istememiştim, dedi Camier.
Mercier bardağını masaya bıraktı.
Ama neden olmasın ki? dedi Camier.
Böylece ikisi de aynı zamanda ya da buna yakın bir zamanda, şerefine diyerek bardaklarını kaldırdılar ve içtiler. Camier ekledi, Başarısına kaldıralım bizim-. Ama bu dileği tamamlayamadı. Yardım et bana, dedi.
Sözcük aklıma gelmiyor, dedi Mercier, yapmak istediğimizi
sandığım şeyi ifade edecek tümce de.
Elini, dedi Camier, iki elini birden.
Ne için? dedi Mercier.
Benimkilerin içine hapsetmek için, dedi Camier.
Eller masanın altında birbirlerini aradı, bacaklarının arasında birbirlerini buldu, bir küçük iki büyük arasında, bir büyük iki küçük arasında kavradılar birbirlerini.
Evet, dedi Mercier.
Evet de ne demek? dedi Camier.
Efendim, dedi Mercier.
Evet dedin, dedi Camier.
Evet mi dedim? dedi Mercier. Ben mi? Olanaksız bu. Bu sözcüğü en son, evliliğimde kullanmıştım. Toffana ile. Çocuklarımın annesi. Benim çocuklarımın. Devredilemez çocuklarımın. Toffana. Tanışmadın onunla. Hâlâ yaşıyor. Bir fıçı. Sanki topraktaki bir çatlağı sikiyorsun. En tatlı düşlerimi bu bok yığını için yadsıdığımı düşünüyorum da. Çıtkırıldımca sustu. Ama keyfi yoktu Camier’nin oynamak için. O zaman Mercier, Hangisi diye sormaya çekiniyor musun? diye heveslendirmeye çalıştı onu. Kulağına fısıldayayım. Mücadeleyi bensiz sürdürsünler diye türdeşlerimden ayrılmak düşünü.
Çok isterdim zenci bir çocuğa sahip olmayı, dedi Camier.

Bundan beri başka türlü davranıyorum, dedi Mercier. İnsan elinden geleni yapıyor ama bir şey gelmiyor elinden. Ama ıkınsalar da çabalasalar da akşam olduğunda sabahtan bir santim ilerlemiş değiller. Ama! İşte istersen sana değerli bir söz. Her şey boş inanış, bazı günler, bazı birleşmeler hariç. İşte evrensellerin kavgasına Mercier’nin katkısı.
Eşyalarımız nerede? dedi Camier.
Şemsiyemiz nerede? dedi Mercier.
Helen’e yardım etmeye çalışırken elim kaydı, dedi Camier.
Başka bir söz duymak istemiyorum, dedi Mercier.
Kanalın sularına fırlattım, dedi Camier.
Gidelim buradan, dedi Mercier.
Nereye? dedi Camier.
Burnumuzun doğrultusuna, dedi Mercier.
Ya eşyalarımız? dedi Camier.
Artık bahsetmeyelim şunlardan, dedi Mercier.
Ölüm nedenim olacaksın, dedi Camier.
Ayrıntıları takma kafana, dedi Mercier.
Camier yanıt vermedi. Söyleyecek söz bulamıyor, dedi Mercier kendi kendine.
Bisikletimizi anımsıyor musun? dedi Mercier.
Eh, dedi Camier.
Yüksek sesle konuş, hiçbir şey duymuyorum, dedi Mercier.
Anımsıyorum, dedi Camier.
Sekiz gün süren aralıksız bir yağmurdan sonra, ondan bir parmaklığa iyice zincirlenmiş olarak arta kalan, tekerlekleri, selesi, kornası ve sepeti çıkarılmış bir bisikletten geride kalan şeyler işte. Reflektörü unutuyordum az kalsın, diye ekledi. Alnına bir şaplak attı, Kafa diye bir şey kalmadı! dedi.
Ve pompa elbette, dedi Camier.
İster inan, ister inanma, dedi Mercier, umurumda bile değil, pompayı bırakmışlar.
İyi bir pompadır, dedi Camier. Nerede?
Belki de yalnızca bir unutkanlık diye düşündüm, dedi Mercier, olduğu yerde bıraktım. İyi de ettim galiba. Neyi şişirecektik onunla? Yani ters çevirip bıraktım. Neden bilmiyorum.
O şekilde durabiliyor mu? dedi Camier.
Elbette duruyor, dedi Mercier, basbayağı duruyor.

Dışarı çıktılar. Rüzgâr esiyordu.
Hâlâ yağmur yağıyor mu? dedi Mercier.
Şu anda yağmıyor sanırım, dedi Camier.
Hava yine de nemli, dedi Mercier.
Eğer söyleyecek bir şeyimiz yoksa hiçbir şey konuşmayalım, dedi Camier.
Söyleyecek şeylerimiz var, dedi Mercier.
O halde neden söylemiyoruz, dedi Camier.
Elimizden gelmiyor, dedi Mercier.
O halde susalım, dedi Camier.
Ama bunun için uğraşıyoruz, dedi Mercier.
Kazasız belasız, sağ salim dışarı çıktık, dedi Camier.
Sana dememiş miydim? dedi Mercier. Devam et.
Güç bela ilerliyoruz-.
Güç bela! diye bağırdı Mercier.
Zar zor... zar zor, kuşkusuz saatin geç oluşu ve havanın tekinsizliği nedeniyle karanlık ve göreceli bir ıssızlıktaki sokaklarda, kimin kimi yönettiği, kimin kimin peşinden gittiğinin ayırdında olmadan.
Ocağın köşesinde, sıcakta ve rahat uykuya dalarlar, dedi Mercier. Kitap elden düşer, kafalar göğüs üzerinde, alevler ölgünleşir, kor solar, düşler mağaralarından çıkıp otlaklarına doğru süzülür. Ama nöbetçi uyanıktır, onlar uyanır, rüzgâr ve yağmur camları döverken, düşünceler, arı us, evsiz, garip, lanetli, zayıf ve talihsizler arasında dolaşıp dururken, Tanrı'ya, onlara onca insan arasında böylesine neşe, böylesine huzur sağlayan Tanrı'ya, böylesine zahmetle elde ettikleri durumları için teşekkür ederek yatmaya giderler.
Bir bilseydik, dedi Camier, şu ötekinin onca zamandır ne yaptığını?
Efendim? dedi Mercier.
Camier gözlemini yineledi.
Yan yana bile olsak, dedi Mercier, şimdiki gibi kol kola, el ele, bacaklar tekses, her an öylesine çok şey olup biter ki, kocaman bir kitap, senin ve benim kitabım, içeremez onca şeyi. Bu nedenle hiçbir şeyin olup bitmediğini, hiçbir şeyin yapılamayacağı ve hiçbir şeyin söylenemeyeceğini duyumsuyoruz mutlulukla. Çünkü insan sonunda itfaiyecinin hortumundan susuzluğunu gidermekten ve kendisine kalan birkaç mumun havanın ısısında birbiri ardından eridiğini görmekten yorulur. O zaman kendini sonsuza değin karanlık ve susuzluğa adar. Daha az yıpratıcıdır böylesi. Ama affet beni, öyle günler oluyor ki, ateş ve su, ikisi

arasında bir bağıntı kurabildiğim ölçüde, düşüncelerimi ve sonuçta konuşmamı kaplıyor.
Sana birkaç basit soru sormak isterdim, dedi Camier.
Birkaç basit soru mu? dedi Mercier. Camier, şaşırtıyorsun beni.
Biçimsel açıdan son derece basitler, dedi Camier, bütün yapman gereken, düşünmeden yanıt vermen.
Eğer nefret ettiğim tek bir şey varsa, yürürken konuşmaktır, dedi Mercier.
Durumumuz umutsuz, dedi Camier.
Hadi, hadi, dedi Mercier, bırak şu ukalalıkları. Eğer yağmur durduysa, rüzgâr yüzünden mi durdu sanıyorsun?
Hiçbir fikrim yok, dedi Camier.
Dinle beni, dedi Mercier, bildiğim tek bir yanıt yok, bunu hemen söyleyeyim sana. Evet, bir zamanlar yanıtlarım vardı, en iyi yandaşlarımdı bunlar, hatta onlara eşlik etsin diye sorular icat ederdim. Ama hepsini boşlayalı çok oldu.
Demek istediğim bu değildi, dedi Camier.
Ne demek istemiştin öyleyse? dedi Mercier. Durum ilginçleşiyor.
Göreceksin, dedi Camier. Öncelikle torbadan bir haber var mı, diye sorayım.
Hiçbir şey duymuyorum, dedi Mercier.
Torba, diye haykırdı Camier, torba nerede?
Aşağı inelim, dedi Mercier, orası daha korunaklı.
Yüksek ve eski evlerle çevrili dar bir sokağa daldılar.
Seni dinliyorum, dedi Mercier.
Torba nerede? dedi Camier.
Bu konuya dönmek nereden aklına geldi? dedi Mercier.
Hiçbir şey anlatmadın bana, dedi Camier.
Mercier durdu, bunun üzerine Camier de durmak zorunda kaldı. Eğer Mercier durmasa, Camier de durmazdı. Ama Mercier durduğu için Camier de durmak zorunda kaldı.
Sana hiçbir şey anlatmadım mı? dedi Mercier.
Kesinlikle öyle, dedi Camier.
Sana bir şey söylemediğimi varsayarsak, söyleyecek ne var burada? dedi Mercier.
Yani bulduysan şunu, neler oldu, bu gibi şeyler, dedi Camier.
Mercier şöyle dedi, Yeniden başlayalım-. Şaşkınca, serbest eliyle kendisinin ve dostunun bacaklarını gösterdi. Bir sessizlik oldu. O zaman bacaklarıyla

ilgisi olmayan, şu betimlenemeyen şeye yeniden başladılar.
Ne diyorsun? dedi Mercier.
Torba, dedi Camier.
Torba bende mi yani? dedi Mercier.
Hayır, dedi Camier.
O halde? dedi Mercier.
Birçok şey olmuş olabilir, dedi Camier. Onu aramış ama bulamamış olabilirsin, bulup yeniden kaybetmiş, ya da, Bununla uğraşacak halim yok, ya da, Bu akşamlık yeter, yarın bakarız, diyerek atmış olabilirsin. Ne bileyim?
Boş yere aradım, dedi Mercier, uzun uzun, sabırla, özenle, başarısızca.
Abartıyordu.
Ben sana şemsiyeyi kırmak için tam tamına neler yaptığını soruyor muyum? dedi Mercier. Ya da onu fırlatıp atmadan önce hangi esriklikleri yaşadığını. Ben çok sayıda yere bakındım, çok sayıda insana sordum; nesnelerin görülmezliğini, zamanın neden olduğu dönüşümleri, insanların eğilimlerini, martaval ve yalana, insanların hoşuna gitmeye ve onlara acı çektirmeye yatkın kendi eğilimlerimi hesaba kattım, oysa, pekâlâ, evet pekâlâ nerede bulunursak bulunayım, bu bana bir anlam ifade etmediğine göre, yerimde kalıp kılımı kıpırdatmayabilir, sonu gelmeyen yaklaşışa, sürüklenen adımlara ve çınlayan anahtarlara derman olarak feryatlardan, soluğun tıkanmalarından, sızlanmalardan, haydalardan daha iyi bir çare arıyor olabilirdim.
Camier kısaca düşüncesini belirtti.
Neden direniyoruz, dedi Mercier, örneğin sen ve ben, hiç sordun mu bu soruyu kendine, sen ki onca soru sorarsın. Elimizde kalan azıcık şeyi kaçışın sıkıntısı ve kurtuluş düşleri içinde saçacak mıyız etrafa? Yazgın buymuş gibi bu abes cezaya nasıl katlanabileceğine, celladı soğukkanlılıkla nasıl bekleyebileceğine kafanı yormuyor musun hiç?
Hayır, dedi Camier.
Gürültü, dönen ışıklar ve kıvrılan gölgelerle dolu bir parkın yanında durdular.
Hadi dönelim, dedi Mercier. Büyülüyor bu sokak. Şu randevuevi kokusu.
Sokağa öteki yönden girdiler. Karanlığa karşın, sokak değişik görünüyordu. Ama onlar yine aynıydı.
Uzak ülkeler görüyorum, dedi Mercier,
Nereye gidiyoruz, dedi Camier.

Senden kurtulamayacak mıyım? dedi Mercier.
Nereye gittiğimizi bilmiyor musun? dedi Camier.
Nereye gittiğimizin ne önemi var, dedi Mercier. Gidiyoruz ya, yeterli bu.
Bağırmana gerek yok, dedi Camier.
Hep, en az sürünülen yerlerden gidiyoruz, dedi Mercier. Bokun yoğunluğunun azaldığı yerlere sokuluyor, duvar diplerinden ilerliyoruz. Küçük, harikulade bir sokak çıkıyor karşımıza, tek yapmamız gereken, gerçek yüzünü bize gösterene değin orada volta atmamız; sen de tutmuş nereye gittiğimizi öğrenmek istiyorsun. Camier, duyarlılıklarını mı yitirdin bu akşam?
Özetliyorum, dedi Camier.
Özetledi ve sonra basit sorularını sordu. Bunları konuşurken sokağın sonuna gelmişlerdi, burada tek bir kişiymişçesine yeniden geriye döndüler.
Çok fazla konuşuyoruz, dedi Mercier. Senin peşine takıldığımdan bu yana yaşantımda hiç duymadığım kadar budalaca laf işittim ve söyledim.
Aslında ben senin peşinden geliyorum, dedi Camier. Ekledi, Gün gelecek birbirimize söyleyecek tek sözümüz kalmayacak. öyleyse dilimizi tutacaksak iyice düşünmeliyiz bunun üzerinde. Çünkü boş yere bana döndüğünde aynı ya da benzer bir durumda başka bir yerde olacağım ben, yanında olmayacağım.
Ne yapacaksın orada? dedi Mercier.
Öyle merak ediyorum ki, dedi Camier, hep merak ediyorum; şimdi vakit yitirmeden ayrılsak birbirimizden, daha hayırlı olmaz mı diye?
Duygusallığımı sömürmeye çalışıyorsan, dikkatli ol derim sana, dedi Mercier.
Örneğin bugün bile, az kalsın buluşmamıza gelmiyordum, dedi Camier.
Yani bir buluşmaları vardı.
Ne tuhaf, dedi Mercier, ben de benzer bir duyguyu bastırmak zorunda kaldım.
Birimiz sonunda yenilgiyi kabul edecek, dedi Camier.
Öyle, her ikimizin birden tuş olması gerekmiyor, dedi Mercier.
Havlu atmamız gerekmiyor, şart değil bu, dedi Camier.
İlgisi yok, dedi Mercier, ilgisi yok.
Ben vazgeçmemizden söz ediyorum, dedi Camier.
Ben böyle anlıyorum, dedi Mercier.
Ama şans var, dedi Camier.
Ne şansı? dedi Mercier.

Birimizin kurtulma şansı, dedi Camier.
Elbette öyle, dedi Mercier. Terk eden de terk edilen de olsak, yalnız başına sürdürmek ... Düşüncemin sonuna kadar gitmeme izin verecek misin?
Birkaç adım attılar sessizce.
Burnuma kerhane kokusu geliyor, dedi Mercier.
Her yer kapkaranlık, dedi Camier. Hiçbir ışık yok. Numara da.
Şu sayın polise soralım hadi, dedi Mercier.
Polise yanaştılar.
Affedersiniz, memur bey, dedi Mercier, buralarda bildiğiniz bir... nasıl desem, bir randevuevi var mı acaba?
Polis tepeden tırnağa süzdü onları.
Olabildiğince sıhhi, dedi Mercier, ben de dostum da frengiden pek korkarız.
Yaşınızdan utanın, dedi polis.
Size ne yaşımızdan, dedi Camier.
Utanmak mı? dedi Mercier. Sen utanıyor musun yaşından, Camier?
Hadi ikileyin, dedi polis.
Numaranızı alıyorum, dedi Camier.
Kalemimizi ister misin? dedi Mercier.
Bin altı yüz altmış beş, dedi Camier. Veba senesi. Anımsaması kolay.
Görüyor musunuz, dedi Mercier, bizce, spermlerdeki basit bir azalma yüzünden aşkı yadsımak çocukça bir şey. Memur bey ayda bir kerecik, örneğin ilk Cumartesi gecesini aşka ayırmamız sizce de uygun değil mi?
İşte ödediğimiz vergilerin gittiği yer, dedi Camier.
Sizi tutukluyorum, dedi polis.
Hangi gerekçeyle? dedi Camier.
Satılık aşktan gayrı bize aşk mı kaldı, dedi Mercier. Sizin gibi zamparalara düşüyor tutku ve çılgınlıklar.
Ve yalnız başına boşalmalar, dedi Camier.
Polis, Camier'nin kolunu yakaladı ve büktü.
Mercier imdat, dedi Camier.
Lütfen, bırakın onu, dedi Mercier.
Camier acıyla haykırdı. Çünkü polis, iki el büyüklüğündeki tek eliyle Camier'nin kolunu sımsıkı kavrayarak, ötekiyle sıkı bir şaplak indirmişti. İlgisi kabarmıştı. Her gece bu nitelikte bir eğlence bozmazdı nöbetinin tekdüzeliğini. Mesleğinin güzel yanları da vardı, hep söylemişti bunu. Copunu çıkardı. Hadi bakalım, dedi, saçmalık istemiyorum. Copu tuttuğu eliyle cebinden bir düdük çıkardı; çünkü becerisi gücünden az değildi. Ama

yeterince ciddiye almamıştı Mercier'yi (kim suçlayabilir onu?), bu da yıkımı oldu çünkü Mercier sağ ayağını kaldırdı (kim beklerdi ki ondan bunu?) ve sarsakça
ama var gücüyle tekmeyi taşaklarına savurdu (nesneleri adlarıyla söyleyelim) rakibinin (isabet ettirememesi olanak dışıydı). Polis elindeki her şeyi bıraktı, acı ve tiksintiyle uluyarak yere kapaklandı. Mercier de dengesini yitirdi ve kalçasını çok acıtan bir biçimde yere düştü. Ama Camier öfkeyle kendinden geçmiş, copu yakaladı, bir tekmede polisin kaskı uzaklara yuvarladı ve copu iki eliyle kavrayarak, savunmasız kafatasına var gücüyle, üst üste, vurdu da vurdu. Uluyuşlar kesildi. Mercier ayağa kalktı. Yardım et bana! diye gürledi Camier. Kafa ile kaldırım taşları arasına sıkışmış kukuletayı çılgınca çekiştiriyordu. Ne yapmak istiyorsun? dedi Mercier. Ağzını kapatmak, dedi Camier. Kukuletayı çıkardılar ve yüzüne indirdiler. Sonra Camier yeniden vurmaya başladı. Yeter, dedi Mercier, ver şu körleşmiş aleti. Camier copu bıraktı ve tabana kuvvet sıvıştı. Bekle, dedi Mercier. Camier durdu. Mercier copu yerden aldı ve örtülü kafaya, ılımlı ve dikkatli tek bir darbe indirdi. Sanki katı pişmiş bir yumurta dedi. Kim bilir, diye düşlere daldı, belki de son darbeydi bu. Copu fırlatıp attı, Camier'ye yetişti ve kolundan tuttu. Hadi biraz canlı ol, dedi. Parka yaklaştıklarında, rüzgârın şiddetinden durmak zorunda kaldılar. Az sonra yavaşça, başlar yerde, sendeleyerek, bir gölge ve homurtu sağanağı içinde, rüzgârla kaldırımlara saçılmış kara dağların üzerinde zar zor ilerliyorlardı. Öteki uç, biraz önce ayrıldıklarına çok benzeyen dar bir sokağa açılıyordu.
Canını çok yakmadı umarım, dedi Mercier.
Eşşoğlueşek, dedi Camier. Suratını gördün mü?
Bence bu işleri kolaylaştırıyor, dedi Mercier.
Buna bir de huzur korumak diyorlar, dedi Camier.
Tek başımıza bulamayacağız onu, dedi Mercier.
En iyisi şimdi Helen'in evine gitmemiz, dedi Camier.
Kuşkusuz, dedi Mercier.
Bizi görmediklerinden eminsin değil mi? dedi Camier.
Her şeyi yazgı yönlendiriyor, dedi Mercier. Aslında ondan başka hiçbir şeye güvenmedim.
Ben bir değişiklik olacağını sanmıyorum, dedi Camier.
Göreceksin, dedi Mercier. Çiçekler vazoda ve koyunlar ağıla döndüler.
Anlamıyorum, dedi Camier.

Alacakları kısacık yolu, kimi kez rüzgârın bütün kudurganlığına karşı savunmasız, kimi kez sakin bölgelerden geçerek katettiler. Mercier olan bitenlerin kendilerine açacağı sonuçları kavramaya çalışıyor, Camier de biraz önce duyduğu tümceye bir anlam vermeye çabalıyordu ama boştu uğraşmaları, birinin mutluluklarını kavramaya, ötekinin de bir anlama varma uğraşı; çünkü yorgundular, uykuya ihtiyaçları vardı, rüzgâr sendeletiyordu ikisini de ve her şeyin ötesinde başlarına, yatışmaz darbelerle inen yağmur katlanılacak gibi değildi.

9

Önceki iki Bölümün Özeti

V
Sekizinci (?) günün akşamı.
Helen'in evinde.
Şemsiye.
Ertesi gün Helen'in evinde.
Vakit geçirme.
Ertesi ikindi sokakta.
Meyhane.
Mercier ve Camier konuşur.
Bu konuşmanın sonucu.
Helen'in evinde.
Ertesi gün öğle, Helen'in evinin önünde.
Şemsiye.
Göğe bakışlar.
Şemsiye.
Göğe yeniden bakışlar.
Ladysmith.
Şemsiye.
Göğe yeniden bakışlar.
Şemsiye.
Mercier gider.
Mercier'nin karşılaştıkları.
Mercier'nin usu.
Zincirler.
VI
Aynı akşam.
Sondan önceki meyhane.
Ana kilise ve yapay döllenme.
Dev garson.

Evrensellerin tartışmasına Mercier'nin katkısı Şemsiye, son.
Bisiklet, son.
Sokakta.
Ateşin köşesi.
Hortum ve lehim kaynak makinesi.
Rüzgâr.
Uğursuz sokak.
Torba.
Uçurum.
Uğursuz sokak.
Uzak ülkeler.
Uğursuz sokak.
Polis.
Uçurum.
"Çiçekler vazoda".
Rüzgâr.
Beynin içine vuruşlar.

10

Hâlâ düzgün bir yol yüksek fundalığı aşıyor. Deniz seviyesinden beş yüz ya da dilerseniz bin metre, yükseklikte, bataklıklarla kesişiyor. Artık ulaşım işlevi görmüyor. Birkaç kale ve ev yıkıntısı. Deniz uzakta değil, doğuya doğru alçalan vadilerin ötesinde ancak seçiliyor; soluk bir duvar gibi duran göğün dibinde soluk bir sütun kaidesi gibi duran deniz. Yüksek ve çıkıntılı yalıyarların altında, küçük patikalarla ulaşılan, yoldan gözükmeyen göller, gizli fundalığın kıvrımlarında. Her şey düz ya da yumuşak eğimli görünüyor, yine de varlığını düşleyemediğiniz yüksek yalıyarların yanı başından geçiyorsunuz bir anda. Üstelik granit bunlar. Batıda zincir en yüksek noktasına ulaşıyor, dokuları en hüzünlü gözleri bile kendine baktırıyor; bu doruklardan ufuksuz ova, ünlü otlaklar, altın vadi görünüyor. Gezginlerin önünde yol alabildiğince güneye doğru kıvrıla kıvrıla, yükselе yükselе uzanıyor ama belli belirsizce. Artık bu yoldan, manzara ve yürüyüş meraklıları dışında kimseler geçmiyor. Üzerinde çalı maskesiyle bataklık, ölümlülerin karşı koymakta zorlanacakları bir çekicilikle çekiyor kişiyi kendine. Sonra yutuyor onları, ya da bir sis iniyor. Kent de uzak değil, bazı noktalardan gece ışıkları, daha doğrusu ışığı gözüküyor, gündüzleri de

dumanı. Çok aydınlık günlerde limanın, iki limanın dalgakıranları seçiliyor; camımsı denize uzanan minik kolların dümdüz olduğu biliniyor ama kalkık görünüyorlar. Adalar ve burunlar gözüküyor, insanın yalnızca doğru noktada durup dönmesi gerekiyor, bir de geceleri, sabit ve dönen ışıklarıyla deniz fenerleri. İşte burada, insanın kuru çalılarla örtülü bir çöküntüye uzanası geliyor ve son kez, güneşte, baş, sap ve taçyaprakların minik yaşamı arasında, çarçabuk uyuması ve büyüleyici şeylere elveda demesi. Kuşkusuz bir gökyüzü bu, birkaç avcı kuş uçuyor, ama şakımıyor. Betimleyici bölüm sonu.
Bu haç da ne? dedi Camier.
İşte yine onlar.
Bataklığa dikili, yoldan uzakta olmayan, ama yazıları okunamayacak kadar uzakta, çok yalın bir haç yükseliyordu.
Eskiden biliyordum, dedi Mercier, ama unuttum.
Ben de biliyordum eskiden, dedi Camier, eminim bundan.
Ama emin değildi aslında.
Bir yurtseverin mezarıydı, gece düşmanlar getirmişti buraya ve öldürmüşlerdi, belki de gömmek için cesedini getirmişlerdi buraya. Çok sonra gömdüler onu, küçük bir törenle. Adı Massedı, belki de Massey'di. Artık yurtsever çevrelerde kimsenin taktığı yoktu onu. Dava için çok şey yapmadığı doğruydu aslında. Ama her zaman bir anıta sahip olacaktı. Mercier ve belki de Camier, eskiden bütün bunları fazlasıyla biliyorlardı, ama unutmuşlardı.
Üzücü bir durum, dedi Camier.
Gidip bakmamızı ister misin? dedi Mercier.
Nasıl istersen, dedi Mercier.
Son geçtikleri korulardan, sopa yapmak için dallar kesmişlerdi. O yaşta kişiler için hızlı ilerliyor sayılırlardı. Merak ediyorlardı önce hangisi yıkılacak diye. Bir kilometre kadar sessizlik içinde yürüdüler, kol kola değillerdi artık, her biri yolun bir tarafından gidiyor, böylece yol, aralarında olanca genişliğiyle uzanıyordu. Aynı anda açtılar ağızlarını; Mercier, Sen de şu tuhaf duyguya kapılıyor musun-?, Camier de, Solucanlar var mı-?, dedi o sırada.
Pardon, dedi Camier, ne diyordun?
Yo yo, sen söyle, dedi Mercier.
Yo yo, önemi yoktu hiç, dedi Camier.
Fark etmez, hadi söyle, dedi Mercier.

Emin ol, dedi Camier.
Rica ederim, dedi Mercier.
Senden sonra, dedi Camier.
Lafını kestim, dedi Mercier.
Asıl ben senin lafını kestim, dedi Camier.
Yeniden sessizlik oldu. Mercier bozdu sessizliği, daha doğrusu Camier.
Üşüttün mü? dedi Mercier.
Gerçekten de öksürmüştü Camier.
Anlamak için biraz erken, dedi Camier.
Umarım bir şeyin yoktur, dedi Mercier.
Ne güzel bir gün, dedi Camier.
Öyle değil mi? dedi Mercier.
Ne güzel bataklık, dedi Camier.
Çok güzel, dedi Mercier.
Şu çalılığa bak, dedi Camier.
Mercier bir tafrayla çalılığa baktı, kuşkuyla ıslık çaldı.
Altında bataklık var, dedi Camier.
Hiç öyle gözükmüyor, dedi Mercier.
Camier yeniden öksürdü.
Solucanlar var mı, sence, dedi Camier, aynen toprakta olduğu gibi?
Bataklık mükemmel niteliklere sahiptir, dedi Mercier.
Ama solucan var mı? dedi Camier.
Bir parça kazıp bakalım mı? dedi Mercier.
Elbette hayır, dedi Camier, ne aptalca bir düşünce.
Üçüncü kez öksürdü.
Gerçekten de güzel bir gündü, en azından, bu ülkede güzel diye nitelendirilebilecek bir gündü ama serindi, gecenin eli kulağındaydı.
Geceyi nerede geçireceğiz? dedi Camier, bunu düşündün mü?
Tuhaf bir duygu; bazen yalnız olmadığımızı hissediyorum, dedi Mercier. Sen de öyle hissetmiyor musun?
Anladığımdan emin değilim, dedi Camier.
Bazen hızlı, bazen yavaş ve Camier işte karşınızda.
Sanki üçüncü bir kişinin varlığı gibi, dedi Mercier. Bizi sarıyor. Başlangıçtan beri duyumsadım bunu. Ruhlardan falan da anlamam ben.
Bu, rahatsız ediyor mu seni? dedi Camier.
Önceleri etmiyordu, dedi Mercier.
Ya şimdi? dedi Camier.

Bir parça rahatsız etmeye başladı, dedi Mercier.
Gerçekten de gecenin eli kulağındaydı ve henüz itirafa yanaşmasalar da, onların hayrınaydı gecenin elinin kulağında olması.
Neyse, sen kimsin Camier, dedi Mercier.
Ben mi, ben Camier'yim, Francis Xavier, dedi Camier.
Kendime de aynı soruyu sorabilirdim, dedi Mercier.
Geceyi nerede geçireceğiz? dedi Camier. Açıkta mı?
Harabeler var, ya da bitkinlikten yıkılana dek yürürüz, dedi Mercier.
Gerçekten de biraz ileride bir evin harabelerine vardılar. Görünüşüne bakılırsa aşağı yukarı yarım yüzyıllıktı. Neredeyse gece oluyordu.
Şimdi seçimimizi yapmalıyız, dedi Mercier.
Neyle ne arasında? dedi Camier.
Harabeyle bitkinlikten yığılma arasında, dedi Mercier. İkisini birleştirme olanağı yok mu? dedi Camier.
Yakınlara asla yaklaşmayacağız, dedi Mercier.
Yürümeye koyuldular, buna yürümek denilebilirse eğer. Sonunda Mercier şöyle dedi:
Daha fazla gidebileceğimi sanmıyorum.
Şimdiden mi? dedi Camier. Ne oldu? Bacaklar mı? Ayaklar
mı?
Daha çok kafa, dedi Mercier.
Gece olmuştu. Yol birkaç metre ötelerinde, karanlığın içinde kayboluyordu. Yıldızların ışık tutması için çok erkendi. Ay çok daha sonra yükselecekti. En karanlık saatti bu. Durmuşlardı, geniş yol boyunca birbirlerini güç bela seçebiliyorlardı. Camier Mercier'ye yaklaştı.
Geri döneceğiz, dedi Camier. Bana yaslan.
Kafamın içinde, diyorum sana, dedi Mercier.
Varolmayan karaltılar görüyorsun, dedi Camier. Örneğin, aslında varolmayan korular. Tuhaf hayvanlar beliriyor, dev atlar ve inekler, başını kaldırınca beliriyor bunlar karanlığın içinde. Yüksek ambarlar ve muazzam saman yığınları da. Ve tümü de bulanıklaşıp lif lif bir görünüm alıyor, sanki göz göre göre kör oluyormuşçasına.
Dilersen elimden tutabilirsin, dedi Mercier.
Böylece el ele geldikleri yoldan döndüler, büyük el küçük elin içinde, sessizce. Sonunda Mercier şöyle dedi:
Elin nemli ve öksürüyorsun, belki de ihtiyarlıktan vereme yakalandın.

Camier yanıt vermedi. Sendelemelerini sürdürdüler. Sonunda Mercier şöyle dedi:
Umarım harabeleri geçmedik.
Cami er yanıt vermedi. Öyle anlar olur ki en basit sözcükler anlamlarını ele vermekte gecikirler. Burada harabeler zorluk yaratıyordu. Ama haksızlık etmeyelim Camier’ye, sonunda yürüyüşe bir son verdi.
Yoldan biraz uzakta, dedi Mercier. Görmeden önünden geçmiş olabiliriz, çok karanlık bir gece.
Önümüze çıksa, patikayı fark ederdik, dedi Camier.
İnsan öyle sanır, dedi Mercier.
Camier Mercier’yi ardından sürükleyerek ilerledi.
Tanrı aşkına, benimle bir hizada yürü, dedi Camier.
Beni korumak zorunda olmadığın için kendini şanslı say, dedi Mercier. Sen dedin, Yaslan bana, diye.
Doğru, dedi Camier.
Sana yük olmamak için önerini reddediyorum, dedi Mercier. Biraz geride kaldım diye azarlıyorsun beni.
Sendeleye sendeleye ilerlediler. Bataklık bölgesine geçiyorlardı, kendileri için ölümcül sonuçlar getirebilirdi bu, ama yapacak bir şey yoktu. Çok geçmeden düşmeye başlamışlardı, bazen Camier’ydi Mercier’ye eşlik eden (Mercier’nin düşüşünde), bazen tam tersiydi, bazen de aynı zamanda, tek bir kişiymişçesine ve birbirlerinden tam bir bağımsızlıkla, söz birliği etmeden yıkılıyorlardı. Hemen kalkmıyorlardı, ama gençken boks yapmışlardı, sonunda kalkıyorlardı. En kötü anlarda bile, eller sadıktı birbirlerine, hangisi uzatıyordu, hangisi tutuyordu anlaşılamasa da; her şey öylesine karışıktı. Korkularının (yıkıntılar konusunda) bunda payı vardı kuşkusuz, ama yazık, yersizdi korkulan. Çünkü sonunda vardılar harabelere, geride bıraktıklarını sanıp korktukları yıkıntılara; üstelik en gizli, ücra köşelerine ulaşacak gücü göstererek; mezara girmişçesine uzandılar yere; her yanları çepeçevre kuşatılmıştı. İşte ancak o zaman, hissetmedikleri soğuktan, rahatsız olmadıkları rutubetten uzakta, dinlenceyi daha doğrusu uykuyu kabullendiler; elleri eski uğraşılarına dönmek için özgürlüklerine kavuştu.
Yan yana yaşlıların derin uykusunu uyudular. Birbirleriyle bir daha konuşacaklar, ama söylendiği gibi, rastlantının etkisiyle olacak bu. Ama başka türlü konuştular mı hiç? Zaten, bundan böyle hiçbir şey kesinlenemez. Her şeyi bitirme vaktiydi. Aslında her şey bitti. Ama hâlâ

gündür, her gün ve tüm yaşamboyu süren ölüm sonrası yaşamdır, yani bütün ölen ve gömülenlerin tozu yerden kalkar, havaya savrulur, yere iner, sonra yeniden gömülür. Uyansın öyleyse Mercier, Camier, ne önemi var hangisi olduğunun; Camier uyanıyor, gece, hâlâ gece, vakitten habersiz, ne önemi var bunun, ve karanlıkta uzaklaşıyor, biraz ötede bir daha uzanıyor, hep yıkıntıların içinde, çok geniş bir alana uzanıyor. Neden? Bilmek olanaksız. Artık bu gibi şeyleri bilmek olanaksız. Yer değiştirmek için neden hiç eksik değil; biraz ileriye, biraz geriye. Bu, kuşkusuz tutarlı bir neden olmalı ki aynı anda Mercier de izliyor ötekini. Şu ana kadar son derece aydınlık görünen kimin kimin önünde olduğu sorunu bu andan başlayarak bulanıklaşıyor. Şimdi yeniden yatıyorlar ya da belki yalnızca çömeliyorlar; birbirinin burnu dibinden hiç ayrılmadıklarını göz önüne alırsak, göreceli bir uzaklıkta. Yeniden uyukluyorlar, ya da düşünceler içinde kayboluyorlar yalnızca. Hep günün ağarmasından önce, bir hayli önce, onlardan biri kalkıyor, diyelim ki Mercier, Camier hâlâ orada mı diye, yani onu bıraktığını sandığı yerde, yani ikisi tek bir kişiymişçesine yıkıldıkları yerde. Açık mı? Ama Camier orada değil artık, nasıl olabilir ki? Öyleyse Mercier, kendi kendine, Olacak iş değil, hain Camier önüme geçti, diyor, ve molozlar içinde bir yol açıyor kendine, (kolları havada anten gibi etrafı kolaçan ederek) kuşkulu ayaklar yola çıkan patikayı buluyor ve tırmanıyor. Aşağı yukarı aynı zamanda, (Camier de aynı şeyleri yapıyor) ama tam o sırada değil, yoksa anlattıklarımız gerçekleşemezdi, aşağı yukarı aynı zamanda, biraz önce, biraz sonra, pek önemi yok bunun, ya da çok az önemi var. Domuz, diyor, bir allahaısmarladık demeden gitti, ve dışarı süzülüyor, adımlarını binbir dikkatle atarak, yaşam öylesine değerli, acılar öylesine korkutucu, beden öylesine yavaş onarıyor kendisini; tek bir sözcük etmeden ya da şükranını belirten bir harekette bulunmadan bu dost kaostan dışarı süzülüyor; insan teşekkürlerini sunmuyor taşlara, oysa haksızlık ediyor, sunmalı. Yani üç aşağı beş yukarı her şey böyle geçmiş olabilir. İşte yeniden yoldalar, öyleyse, her şeye rağmen, ikisi de belirgin biçimde zindeleşmişler, ve her biri ötekini yakın hissediyor kendine, korkuyor, umuyor, yakınında olduğunu yadsıyor, elinden bir şey gelmiyor bu konuda. Arada sırada duruyorlar, kulakları ayak seslerinde, tüm öteki ayak seslerinden (gün ve gece, az ya da çok yumuşak biçimde yeryüzünün yollarını çiğneyip duran çok sayıdaki ayak seslerinden) ayırt edilebilecek ayak seslerinde. Ama gece boyunca, varolmayan şeyi görür insan, varolmayan şeyi işitir, yanılsamalarla dolar, dikkatini

yoğunlaştırmakta anlam yoktur, ama nedendir Tanrı bilir, dikkatini yoğunlaştırmadan edemez insan. Öyle ki ikisinden birinin dinlenmek için ya da daha iyi düşünmek için, ya da artık düşünmemek için durup, yolun kenarına, neredeyse bataklığın içine oturduğu görülür, insanın durması için yeterli nedenler eksik olmaz hiç. Geride kalan ötekine yetişir ve gördüğü bu gölgeye inanamayan gözlerle bakar, ama kollarına atılacak ya da kıçına tekmeyi vurup, baş aşağı bataklığa yuvarlayacak kadar inanamayan gözlerle değil. Oturan da gözleri yumulu değilse ve uykuya dalmadıysa görür ve yarı gönülsüzce sanrılanmış olarak değerlendirilmiyorsa kesinlikle duyar. Sonra, yavaşça oturan kalkar ve öteki oturur; böylece sürer gider, görüyorsunuz püf noktasını, bu biçimde, birbirlerini onaylayarak, yalanlayarak, birbirlerini inandırmayı başaramayarak kente kadar gidebilirler. Çünkü, söylemek bile fazla, kente doğru ilerliyorlar, her defasında terk ettikleri kente; bir yığın hesabın ardından başın verilerin arasına yeniden düşüşü gibi. Ama doğuya doğru yuvarlanan vadilerin ötesinde gökyüzü değişiyor, şu aşağılık yaşlı güneş yine bir cellat kadar dakik. Dikkat, şimdi bir kere daha göreceğiz yeryüzünün göz kamaştırıcı yanlarını, üstelik kendimizi de bir kere daha göreceğiz, gece hiçbir şeyi değiştirmemiş olacak, insan kökenli budalalıklarımızın öteki yüzüdür karşımızdaki; şanslıyız bir yüzü daha olduğu için, kardeşlerimiz orada, umutlarımızı (kaldıysa eğer) iyice dağıtmak için, onca kardeşlerimizin hepsi, ve mide bulantılarımız ve yaşlanmış eski korkularımızın hepsi. O zaman yeniden görüyorlar birbirlerini, ne bekliyorsunuz yani, yalnızca biraz daha önce yola koyulmalıydılar. Kimde sıra şimdi, Camier'de, haydi dön bakalım rezil, iyice bak. Gözlerine inanamıyorsun, önemi yok, inanacaksın, çünkü ta kendisi o, senin tatlı, yaşlı, yorgun, kıllı kemik torban, bir taş atımı ötede, ama sakın atma taş, birlikte boklu sularda yuvarlandığınız eski güzel günleri anımsa. Mercier de gerçeği kabulleniyor, insanların belitler arasında edindiği bir alışkanlık bu; Camier elini kaldırıyor, tehlikesiz bu, kibarca, tatlıca ve uzlaşmaz. En azından hiç beklenmedik diyebileceğimiz bu selama Mercier'nin karşılık vermeden duraksadığı bir an Camier'nin yoluna devam etmesi için bir olanak sağlıyor. Ama ölüleri bile selamlayabilir insan, bundan bir yarar sağlamaz, ama cenazeyi taşıyanlar mutlu olurlar, ölünün dostları, akrabaları ve atlar da; hepsine yaşamı sürdürdükleri inancını verir, selam veren için de canlandırıcı bir etkide bulunur. Mercier de ölmemiştir ya, sonunda kaldırır elini, sırası gelmiştir, papazların Tanrıya en değerli şeylerden bir parça adadıkları sırada yaptıkları maddi kaygılardan arınmış

hoş ve sevimli bir hareketle, doğru, farklı elini kaldırır. Ama bu saçmalıklardan kurtulalım önce; ilk yol ayrımında Camier durdu, şu benzersiz, incelikli, şu bir yaşamı içeren, yüce selama neler katması gerektiği düşüncesi kalbini güm güm attırıyordu. Sonunda gerçek anlamda kırsal bölgeye gelmiştik, iğreti çitler, çamur, sıvı gübre, kayalar, sığır boku, su birikintileri, yoksul konutlar, şurada burada küçük toprağını günün ağarışından beri didikleyip duran, ya da küreğini kaybettiği ve dirgenini kırdığı için gübresini belle taşıyan bir insan karaltısı kuşkusuz. Kara dallar yığını içinde, dev bir ağaç yol
ayrımının ortasında duruyor. Soldaki yol doğrudan ya da en azından bu yörede doğrudan diye adlandırılan biçimde kente ulaşıyor, İkincisi yoksul köylerin arasında bir hayli dolaşıyor. Böylece, bu kesişim noktasına ulaşınca, Camier durdu ve döndü; bunun üzerine Mercier de durdu ve sıvışmaya hazır yarım döndü. Ama kuşkuları yersizdi, çünkü Camier yalnızca, her bakımdan daha önce tatlılıkla verdiği selamın bir benzerini yinelemek için sağ elini kaldırdı, kaskatı ve belirgince titreyen ötekini, sağ yola doğru uzattı. Bir an geçtikten sonra, kahramanca bir süratle işaretlenen yönde seğirtti ve en sevgili ve yakın varlıklarının yardım beklediği, yanmakta olan bir eve hızla dalarcasına gözden kayboldu. Mercier içi büsbütün olmasa da biraz rahatlamış, temkinlice ilerledi yol çatma, Camier’nin adımladığı yönde baktı, dostunun bir izini göremedi, öteki yola hızla yöneldi. Ayrıldılar sonunda! Böyleşine geçmiş olmalı olaylar. Yeryüzü ışığa doğru, kısa, bitmez tükenmez ışığa doğru sürükleniyordu.

11

işte böyle. Neler geçtiğini az çok kavramak biraz zaman alıyor. Tek özür bu, kuşkusuz en iyisi de. Burada, ciddi ciddi, insanı yeniden yaşamaya, yeniden kalkmaya, giyinip kuşanmaya (çok önemli bu), beslenmeye, dışkılamaya, soyunmaya, yatmaya ve art arda sıralaması can sıkacak, evet, fazlasıyla can sıkacak şeyleri yapmaya iten yeterli bir kışkırtıcılık var. Bu koşullarda ilginizi yitirmek tehlikesi yok. Belleğinizi belli bir düzeye gelene, bir hâzineye dönüşene kadar geliştirir, kendi yeraltınızda (mumsuz) dolaşır, birçok yere yeniden döner, eski gürültüleri anımsarsınız, (çok önemli bu), sonunda hepsini ezberleyene kadar, kafanızı, burnunuzu, kulaklarınızı ve öteki parçalarınızı hangi kalıntılara sunacağınızı bilemeyene kadar

sürer bu; hepsi de son derece güzel kokar. Hangi eski şarkıyı dinlesek. Ah güzelim mezarötesi! Bunların hepsi başınıza gelebilir! Bu şeyler! Bu serüvenler! Bunca şeyden yakanızı sıyırdığınızı sanırsınız, sonra güzel bir gün, bam! tam gözünüzün içine. Ya da götünüze, ya da taşaklarınıza, ya da amınıza; hedefler eksik değil, özellikle de belin aşağısında. Bir de cesetlerin sıkıldığını söylerler.

Yorucudur bu, kuşkusuz, insanın tüm zamanını alır, ruhu yumuşatmak için vakit kalmamıştır, ama her şeye sahip olamayız. Beden paramparçadır, us iyice duyarlılaşmıştır ve yaşamın asal ilkesi (masumluk günlerindeki gibi), midemizdedir, evet, bu bir gerçektir, sonsuzluk için zaman kalmamıştır.

Ama dağıtması pek güç bir sıkıntı da vardır, geceyi beklemek öğüt getirecektir, çünkü her gece bu niteliği taşımaz. Aylarca sürebilir bu, ikisi arası bir şeydir, pişmanlıkların uzun, sıkıcı, tatsız bir karmaşasıdır, ölüdür ve ölmeyen şeylerle gömülmüştür, binlerce kez yaşadım bunu, eski şaka artık eğlendirmez olmuştur, gülümsenemez gülümseme binlerce kez gülümsenmiştir. Sondur, sonun öncesidir ve yatıştırıcılar tükenmiştir. Neyse ki sürmez sonsuza kadar, genelde birkaç ay, birkaç yıl sürer yalnızca, kimi sıcak ülkelerde ani sonlara bile rastlanmıştır. Sonra, zorunlu değildir kesintisizlik, dinlencelerde biçimsel kısıtlamalara gidilmemiştir, hayır, bazıları sürdükleri kadar, geçerli olduklarınca, berbat bir duruma düşmedikçe, gerçek bir yaşam yanılsaması bile verebilir.

Sonra güzel renkler de vardır, solgun yeşiller ve sarılar, belirsizlik içinde kalalım, renkler daha da soluklaşır, ama bu, sizi daha bir çarpmak içindir, hiç sönmeyecekler mi, evet, sönecekler.

Ya sonrası? Hepsi bu olacak, teşekkürler. Hesap.

Dıştan görüldüğünde herhangi bir evdi. İçeriden görüldüğünde de. Camier dışarı çıktı evden. Hava güzel olduğunda, hâlâ dolaşıyordu. Yazdı. Güz, kasım sonu yeğlenirdi, ama yazdı, yapacak bir şey yoktu. Güneş batıyordu, (eski yakarışlara atılmadan önce), yaylar akort ediliyordu, Tanrı bilir nedendi. Hafif giysili Camier başı göğsünde, ilerliyordu. Arada sırada, nereye gittiğine bakmak için ani ve hemen bastırdığı bir deviniyle doğruluyordu. Çok kötü hissetmiyordu kendini, iyi bir günündeydi. Geçenler çarpıyordu ona, ama özellikle çarpmıyorlardı, ona değmemeyi yeğlerlerdi. Küçük bir gezintiydi yaptığı, yalnızca bir gezinti, birazdan yorulacaktı, iyice yorulacaktı. Sonra duracak ve mavi-kızıl küçük gözlerini kocaman kocaman açacak ve çevresinde dolaştıracaktı olan biteni kavramak için. Geri dönmek için gereksinme duyduğu güce pek sahip olmaması, onu

en yakın bara sürükler, böylece çoğu kez bulanık bir bilinçle baktığı dönüş yolu için bir parça cesaret kazanırdı, bir parça cesaret ve kendine güven. Attığı her adımda, (iki adımda değil, her adımda) yere vurduğu bir bastonla destek oluyordu kendisine.

Bir el omzuna dokundu. Camier dondu kaldı, küçüldü, ama başını kaldırmadı. Karşı çıktığı yoktu, böylesi daha iyiydi hatta, daha yalındı, ama yere diktiği gözlerini kaçırmak için bir neden değildi bu. Dünya küçük, sözlerini duydu. Parmaklar çenesini kaldırdı. İğrenç giysiler içinde uzun boylu bir adam gördü. Ayrıntılara inmeye gerek yok. Yaşlı görünüyordu. Kötü kokuyordu, yaşlıların kokusu artı yıkanmayanlarınki, yani felaket kokuyordu. Camier uzmanca içine çekti bu kokuyu.

Dostum Mercier'yi tanıyor musun? dedi adam.

Camier boşuna bakındı çevresine.

Arkanda, dedi adam.

Camier döndü. Mercier, görünürde bir şapkacı vitrinine dalmış, profilden duruyordu.

İzin verirseniz, dedi adam. Mercier, Camier, Camier, Mercier.

Tanışıp kaynaşmak için istekli, görme duyusunun dışında, hiçbir engelleri olmayan iki kör gibi duruyorlardı.

Görüyorum ki birbirinizi tanıyorsunuz, dedi adam. Biliyordum bunu. Birbirinizi selamlamayın.

Sizi tanımıyorum, efendim, dedi Camier.

Ben Watt'im, dedi Watt. Dediğiniz gibi tanınacak halde değilim.

Watt mı? dedi Camier. Bu adı duymadım hiç.

Ünüm yaygın değil, dedi Watt, bu doğru, ama bir gün tanınacağım. Belki bütün evrene yayılmayacak ünüm, şöhretimin örneğin Londra'nın ya da Cuq-Toulza'nın yurttaşlarına kadar yaygınlaşması güç.

Nerede tanıdınız beni? dedi Camier. Belleğimin zayıflığını bağışlayın. Daha aklımı toparlayacak zamanım olmadı.

Sen daha kundaktaydın, dedi Watt. Değişmemişsin hiç.

Annemi tanıdınız o halde, dedi Camier.

Çok saygıdeğer bir kadındı, dedi Watt. Beş yaşına kadar iki saatte bir altını değiştirirdi. Mercier'ye döndü. seninkini tanıdığımdaysa, cansızdı.

Murhpy adında zavallı birini tanımıştım, dedi Mercier, size benziyordu, yalnızca çok daha gençti. Ama on yıl önce, esrarengiz nedenlerle öldü. Bedeni bulunamadı, düşünebiliyor musunuz bunu?

Benim düşüm de bu, dedi Watt.

Yani onu da tanımıyorsunuz, dedi Camier.
Hadi çocuklar, hadi, dedi Watt, çekinmeyin yanımda. Sıkılmanız için neden yok. Ağzım sıkıdır. Tek sözcük kaçırmam.
Beyler, dedi Camier, ayrılayım sizden, izninizle.
Tutkularım olmasa, dedi Mercier, başıma giymek için şu şapkalardan birini satın alırdım.
İçkiler benden, dedi Watt. Ekledi, kötülüksüz, neredeyse çocuksu bir gülümsemeyle: Çocuklar.
Gerçekten-, dedi Camier.
Şu kestane renkli, kalıptaki, dedi Mercier.
Watt Mercier'nin sağ kolunu, kısa bir mücadeleden sonra da Camier'nin sol kolunu yakaladı ve sürükledi ikisini de.
Yine nereye gidiyoruz? dedi Camier.
Mercier uzaklarda, çocukluğunun kendisine oyuncak işlevi gören zincirlerini gördü hayal meyal. Watt uyardı onu:
Ayaklarını kaldırırsan daha iyi ilerlersin. Dişçiye götürmüyorum seni.
Günbatımına doğru yürüyorlardı (insan hep esirgemez ya her şeyi kendisinden), kıvılcımlar en yüksek çatılardan daha yukarıda kızartıyordu göğü.
Yazık ki Baba Dumas göremiyor bizi, dedi Watt.
Ya da Incil'indört yazarından biri, dedi Camier.
Bütün kusurlarına karşın Mercier ve Camier kaliteyi simgeliyorlardı.
Gücüm kısıtlı, sizinki kısıtlı olmasa da, dedi Camier.
Geldik sayılır, dedi Watt.
Bir polis memuru kesti yollarını.
Burası kaldırım, sirk çadırı değil, dedi.
Size ne oluyor? dedi Camier.
Siktirin gidin kendi işinize, dedi Mercier, kesin saçmalığı.
Sakin olun! Sakin olun! dedi Watt. Polise doğru eğildi. Müfettiş, dedi, kızmayın, lütfen -alnına şöyle bir vurdu- ama karıncayı bile incitmezler. Uzunu kendini Aziz John sanıyor, herhalde tanırsın onu, sağımdaki ufaklık ise kıçının üzerine oturamıyor bir türlü. Bana gelince, bu beyleri doğuştan başıma saran görevlerle yükümlüyüm, hava koşulları elverdiğinde dolaştırmak da bunlardan biri. Bütün bunları göz önünde bulundurursak, görgü kurallarının gerektirdiği gibi, tek sıra oluşturmamızın zorluğunu takdir buyurursunuz.
Gidin kırlarda dolaşın, dedi polis.

Denedik bunu, dedi Watt, defalarca denedik. Ama bir yeşillik görür görmez, kudurmuştan beter oluyorlar. Tuhaf değil mi? Oysa vitrinler, beton, çimento, asfalt, neon, yankesiciler, aynasızlar, kerhaneler, bütün bu şeyler onları yatıştırıyor ve dinlendirici bir geceye hazırlıyor.

Kaldırımı işgale hakkınız yok, dedi polis.

Dikkat edin! diye haykırdı Watt. Tedirginliklerinin nasıl arttığını görmüyor musunuz? Acaba hâkim olabilecek miyim onlara? Kollarını bıraktı, bellerine doladı, ikisini de kendine doğru çekti. Yürüyün canlarım, dedi. Bacaklar birbirine karışmış, sendeleyerek yola koyuldular. Polis uzaklaşmalarını izlerken sövdü arkalarından.

Ne sanıyorsunuz bizi? dedi Camier. Bırakın beni.

Ama, böyle, keyfimiz tıkırında, dedi Watt. Üçümüz de çürümüşlük kokuyoruz. Yüzünü gördünüz mü? Sümkürmemek için zor tutuyordu kendini. Bunun için bıraktı bizi.

Bir meyhaneye dağınık biçimde çöktüler. Mercier ve Camier bara doğru çabalıyordu, ama Watt bir masaya oturttu onları ve gürleyen bir sesle üç duble ısmarladı.

Buraya daha önce ayak basmadığınızı söylemeyeceksiniz kuşkusuz, dedi Watt. Bira ısmarlasam, herhalde kapı dışarı ederlerdi bizi.

Viski geldi.

Ben de aradım, dedi Watt, tek başıma, ne olduğunu yalnız ben biliyordum. Anlıyor musunuz? Ellerini kaldırdı ve yüzünde gezdirdi, omuzlarından ve göğsünden aşağı indirdi ve dizlerinin üzerinde bitiştirdi. İnanılmaz bir şey, ama doğru, dedi.

Birbirinden kopuk organlar külrengi havada kımıldayıp duruyordu.

Biri doğacak, dedi Watt, biri doğdu bizden, hiçbir şeye sahip olmadığı için sahip olduğu hiçbir şeyin kendisine bırakılması dışında hiçbir şey arzulamayacak olan biri.

Mercier ve Camier dalgın bir dikkatle dinliyordu bu sözleri. Eski bakışlarla birbirlerine bakmaya başlıyorlardı.

Kendimi teslim edecektim az kalsın, dedi Camier.

Oraya döndün mü? dedi Mercier.

Watt ellerini ovuşturdu.

Hoşuma gidiyorsunuz, dedi, gerçekten de hoşuma gidiyorsunuz. Neredeyse hayat veriyorsunuz bana.

Sonra kendime dedim ki-, dedi Camier.

Belki bir gün, dedi Watt, şimdi hissettiklerimi hissedeceksiniz. Boşuna yaşamış olmanızı engellemeyecek bu, ama, nasıl desem-?
Sonra kendime dedim ki, dedi Camier, sen de belki aynı
şeyi düşünüyordun.
Yani oraya dönmedin, dedi Mercier.
Yaşlı yürek için bir parça sıcaklık, dedi Watt, işte yaşlı yürek için bir parça sıcaklık.
Sana rastlarım diye korkuyordum, dedi Camier.
Watt masaya kuvvetle vurdu, salona etkileyici bir sessizlik çöktü. Kuşkusuz, Watt bunu amaçlamıştı, çünkü şiddetten çatal çatal bir sesle haykırdı:
Böyle yaşamın içine sıçayım!
Öfkeli mırıltılar yükseldi. Yönetici yaklaştı, belki de patronuydu oranın. Özenle giyinmişti. Bazı seçkinler inci grisi pantolona sarı pabuçlar yerine karaları yeğlerdi. Ama ne de olsa kendi yöresindeydi. Düğme iliği için bir lale yoncası seçmişti.
Çıkın dışarı, dedi.
Nereden? dedi Camier. Buradan mı?
Cehennem olun, dedi yönetici. Bir yönetici olması gerekirdi. Ama Bay Gast'dan ne kadar farklıydı!
Tek çocuğunu yitirdi az önce, dedi Camier, türünün tek örneğini.
İkizdiler, dedi Mercier.
Hüznü yakıp kavuruyor içini, dedi Camier, daha doğal ne olabilir?
Karısı can çekişiyor, dedi Mercier.
Sakın gözden yitirmeyelim onu, dedi Camier.
Küçük bir duble daha, dedi Mercier, eğer onu ikna edebilirsek, kurtuldu demektir.
Kimse hayatı, her günkü alçakgönüllü varoluşu, masum hazları ve İsa'nın sağlamaya kalkıştığı kurtuluşun eksiklerini tamamlamamıza neden olan cezaları ondan daha çok sevemez, dedi Camier. Bunu şu beylere iyice bir anlatın. Bir isyan haykırışı döküldü ağzından. Acısı o kadar taze ki. Ertesi gün çorbasını içerken utanacak yaptığından.
Ağzını silecek, dedi Mercier, peçetesini yuvasına yerleştirecek, iki elini bitiştirecek ve haykıracak, Ne mutlu ölen ölülere!
Eğer bir bardak kırsaydı, onu ilk kınayan biz olurduk, dedi Camier. Ama böyle bir durum söz konusu değil.

Unutun bu olayı, dedi Mercier, bir daha yinelenmeyecek. Öyle değil mi baba.
Sünger çekin üzerine, Aziz Matthewe göre, dedi Camier.
Tazeleyin, dedi Mercier, viskiniz sevdi bizi.
Ne dediniz? dedi yönetici, açgözlülüğü kabarmıştı.
İkizler, dedi Camier.
Evet, dedi Mercier, her şeyleri çift, götleri hariç. Yarından sonraki gün toprağa vereceğiz onu. Öyle değil mi baba?
Organizatör uğraşıyor bütün bu saçmalıklarla, dedi Camier.
Organizatör mü? dedi yönetici.
Her yumurtanın küçük bir yaşamı ve bir neşe kaynağı vardır, dedi Camier. Bilmiyor muydunuz bunu? Bazen de pusulayı şaşırır. Suçlayabilir misiniz onu?
Sakinleştirin onu, dedi yönetici. Sert davranmaya zorlamayın beni.
Geri çekildi. Zorbalığa kaçmazdı ama güçlüydü, insancıldı, onurluydu. Kuzu kanının biraz hoşgörüsüz kıldığı kasapların çoğunluğunu oluşturduğu müşterileri önünde ağırbaşlılığını
yitirmemişti.
İkinci içkiler geldi. İlkinin parası masanın üzerinde duruyordu hâlâ. Götür dostum, dedi Camier.
Yönetici topluluktan topluluğa gidiyordu. Yavaş yavaş salon canlanıyordu.
Nasıl böyle şeyler söyleyebilir insan? dedi Camier.
Böyle şeyleri düşünmek bile suçtur, dedi Mercier.
İnsanlara karşı, dedi Camier.
Ve hayvanlara, dedi Mercier.
Bir tek Tanrı ona hak verebilir, dedi Camier.
Şuradaki, dedi Mercier.
Watt uyuyor gözüküyordu. İkinci içkisine dokunmamıştı.
Bir parça su nasıl olurdu? dedi Camier.
Rahat bırak adamı, dedi Mercier.
Mercier kalktı ve pencereye gitti. Kafasını perdeyle cam arasına soktu, bu da kestirdiği gibi gökyüzünü görmesine olanak verdi. Rengi kaçmamıştı daha. Aynı zamanda hiç ummadığı üzere, ince ve hiç kuşkusuz tatlı bir yağmurun yağdığını gözlemledi. Cam ıslanmamıştı. Masasına döndü.
Sık sık ne düşünürüm bilir misin? dedi Camier.
Yağmur yağıyor, dedi Mercier.
Keçiyi, dedi Camier.

Mercier şaşkınlıkla Watt'a bakıyordu.
Gün ağarıyordu, yağmurlu bir gün üzerine, dedi Camier.
Bu herifi daha önce nerede gördüm, dedi Mercier. Sandalyesini geri çekti, çömeldi ve şapkasının altından karanlık yüze baktı.
Yaşlı Madden de-, dedi Camier.
Aniden Watt Camier'nin bastonunu yakaladı, elinden kaptı, havaya kaldırdı, öfkeyle yan masaya vurdu, orada köpük köpük bir biranın önünde, piposunu tüttüren ve gazetesini okuyan favorili bir adam oturuyordu. Olanlar olmuştu, masanın üzerindeki cam tabla parçalara ayrılmış, sopa iki parçaya bölünmüş, bira bardağı devrilmiş ve favorili adam hâlâ sandalyesine oturur biçimde, piposu ağzında, gazetesi elinde sırt üstü yıkılmıştı. Watt elinde kalan sopa parçasını tezgâha doğru fırlattı, bir yığın şişe ve bardak tuzla buz oldu. Watt bu patırtı gürültünün dinmesini bekledi, sonra haykırdı:
Sikeyim böyle yaşamı!
Mercier ve Camier aynı iple hareket ettirilmişçesine hızla boşalttılar bardaklarını ve çıkışa doğru hızlandılar. Oraya sağ salim vardıklarında döndüler. Boğuk bir feryat bir an salonun gürültüsünü bastırdı:
Yaşasın Quin!
Yağmur yağıyor, dedi Camier.
Sana demiştim, dedi Mercier.
Öyleyse elveda, dedi Camier.
Bana bir parça eşlik etmez miydin? dedi Mercier.
Yolun ne tarafa? dedi Camier.
Şimdi kanalın öteki yakasında oturuyorum, dedi Mercier. Yolumun üzeri değil, dedi Camier.
Zahmetine değecek bir manzarası var, dedi Mercier.
Çok geç, dedi Camier.
Son bir bardak daha içelim, dedi Mercier.
Meteliğim kalmadı, dedi Camier.
Mercier elini cebine soktu.
Hayır, dedi Camier.
Bende yeterince var, dedi Mercier.
Hayır, diyorum sana, dedi Camier.
Sanki kuzey çiçekleri gibi, dedi Mercier. Yarım saat sonra her şey bitecek.
Kanalların artık benim için bir anlamı yok, dedi Camier. Sokağın sonuna kadar sessizce yürüdüler.

Buradan sağa sapacağım, dedi Mercier. Durdu.
Neyin var? dedi Camier.
Duruyorum, dedi Mercier.
Sağa döndüler, Camier kaldırımdan, Mercier su birikintisinden yürüyordu.
Kim yaşasın? dedi Camier.
Quin diye işittim, dedi Mercier.
Varolmayan biri olmalı, dedi Mercier.
Her şeye karşın, viski iyi gelmişti onlara. Yaşlarına göre hızlı ilerliyor sayılırlardı. Camier bastonunu özlemişti. Bastonumu özledim, babamdan yadigârdı, dedi.
Bana bundan hiç söz etmemiştin, dedi Mercier.
Geriye baktığımızda, kendimizin dışında her şeyden söz ettiğimizi görüyorum, dedi Camier.
Beceremedik, dedi Mercier, aksini savunmuyorum. Bir an düşündü, sonra da şu tümce parçasını söyledi, Belki de biz-.
Ne tehlikeli bir yerdeyiz, dedi Camier, torbayı burada yitirmemiş miydik?
Buradan çok uzakta değildi, dedi Mercier.
Yüksek ve soluk evler arasında soluk bir gökyüzü şeridi sokaktan bile daha dar gözüküyordu. Aslında daha geniş gözükmesi gerekirdi. Gece bu tür şakalar yapıyor işte.
Şimdi durumlar iyi mi? dedi Mercier.
Efendim, dedi Camier.
Sana, şimdi, durumlar nasıl diye soruyorum, dedi Mercier.
Kötü, dedi Camier.
Birkaç dakika sonra gözlerine yaşlar doldu. Yaşlı adamlar, genelde sanılanın aksine kolayca ağlarlar.
Ya sen? dedi Camier.
Ben de kötüyüm, dedi Mercier.
Evler seyrekleşiyor, yollar genişliyor, gökyüzü büyüyordu, yeniden görebiliyorlardı birbirlerini, yalnızca başlarını çevirmeleri yeterliydi; birinin sağa, ötekinin sola, yalnızca başlarını kaldırıp çevirmeleri. Sonra aniden, her şey açıldı önlerinde, sanki uzam çatlamış ve toprak gökyüzüne fırlattığı gölgede kaybolmuş gibiydi. Ama bu eğlenceler çok sürmez, çarpıcı bir biçimde durumlarının bilincine vardılar. İki yaşlı adamdılar, biri uzun, biri kısaydı, bir köprünün üzerindeydiler. Uzmanların dediğine bakılırsa büyüleyici bir köprüydü, büyüleyici bir köprü. Neden olmasın? Zaten adı da

Alavere Havuzu Köprüsü'ydü, yerinde bir addı, nedenini anlamak için korkuluklara yaslanmak yeterliydi.
İşte buradayız, dedi Mercier.
Burada mı? dedi Camier.
Son çabuk geldi, dedi Mercier.
Ya manzaran? dedi Camier.
Yahu görmüyor musun, dedi Mercier.
Camier farklı ufukları seyretti, alışkanlığı üzerine sağındakileri.
İtekleme beni, dedi, yeniden deneyeceğim.
Kıyıdan daha iyi görülüyor, dedi Mercier.
Öyleyse ne halt ediyoruz burada? dedi Camier. Birkaç kez içini çeker misin?
Kıyıya indiler. Arkalıklı bir bank bekliyordu onları. Oturdular.
Demek burası, dedi Camier.
Yağmur sessizce yağıyordu kanalın üzerine, Mercier üzgündü bu yüzden. Ama ufkun çok üzerinde, bulutlar kara ve uzun parçalar halinde saçak saçak olmuşlardı, ağlayan bir kadının saçları gibi. Doğanın böylesi incelikleri vardır.
Tutuklu kız kardeşimiz Venüs'ü görüyorum, dedi Camier, gökyüzü harabeleri içinde kaybolma tehlikesi geçirir gibi bir hali var. Umarım bunun için sürüklemedin beni buraya.
Daha ötelere, ötelere, dedi Mercier.
Camier eliyle siperlik yaptı gözlerine.
Daha kuzeye, dedi Mercier. Kuzeye diyorum, güneye değil.
Bekle, dedi Camier.
Bir parça eksik, bir parça fazla.
Çiçeklerin bunlar mı? dedi Camier.
Gördün mü? dedi Mercier.
Birkaç soluk ışıltı gördüm dedi Camier.
Alışkanlık kazanman gerek, dedi Mercier.
Ben parmağımı tam gözümün içine sokmaktan yanayım, dedi Camier.
Bu, eskilerin Mutluluk Adası, dedi Mercier.
Güç beğenir kişiler değildi onlar, dedi Camier.
Göreceksin, dedi Mercier, doğru dürüst seyredemedin, ama unutamayacaksın hiç, geri döneceksin.
Nedir şu sevimsiz bina? dedi Camier.
Bir hastane, dedi Mercier. Deri hastalıkları hastanesi.

Tam bana göre, dedi Camier.
Ve de mukoza hastalıkları hastanesi. Kulak verdi. Bu akşam pek inilti yok.
Belki daha çok erken, dedi Camier.
Camier kalktı ve suya doğru gitti.
Dikkat et! dedi Mercier.
Camier banka döndü.
Papağanı anımsıyor musun, dedi Mercier.
Keçiyi anımsıyorum, dedi Camier.
Öldü gibi bir duygu var içimde, dedi Mercier.
Çok hayvanla karşılaşmadık, dedi Camier.
Bize köye gönderdiğini söylediğinde çoktan ölmüş olduğunu düşünüyordum, dedi Mercier.
Onun için üzülmeye değmez, dedi Camier.
İkinci kez suya doğru gitti, kısa bir süre baktı, sonra banka döndü.
Hadi ben gitmek zorundayım. Elveda Mercier.
İyi geceler, dedi Mercier.
Yalnız başına göğün kararmasını, karanlığın iyice yoğunlaşmasını seyretti. Görünmez olmuş ufuktan ayırmadı gözlerini, çünkü deneyimlerinden son sıçramaları iyi bilirdi. Karanlıkta daha iyi işitebiliyordu, uzun sürmüş günün kendisinden gizlediği gürültüleri işitebiliyordu, örneğin insan mırıltılarını ve suyun üzerindeki yağmuru.

12

Önceki iki bölüm özeti
VII
Bataklık.
Haç.
Viraneler.
Mercier ve Camier ayrılır. Dönüş.

VIII
Ölümden sonraki yaşam.
Camier yalnız başına.
Mercier ve Watt.
Mercier, Camier ve Watt.
Son polis.
Son meyhane.
Mercier ve Camier.
Alavere Havuzu Köprüsü
Kuzey çiçekleri.
Mercier yalnız başına.
Karanlık yoğunlaşır.